

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLI. évfolyam • 2006. október

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

ifj. Sarkady Sándor

A SOPRONI MEFESZ AZ 1956-OS FORRADALOMBAN

A harmadik oldal

Az Országos Erdészeti Egyesület a XX. század magyar történelmének legfényesebb tettére, az 1956-os forradalomra és szabadságharcra emlékezik. Október dicső napjaira, amikor a „Te Deum laudamus...” örömet és reményt sugárzó éneke járta be hazánkat. Emlékezünk a minden magyar ember szabadságvágyát kifejező, megrendítő és csodálatos két bétre.

Igaz, a forradalom elbukott. Petőfi Sándor jóslata most is bevált, mert „A Kárpátoktól le az Al-Dunáig... áll a viharban maga a magyar”, és most sem volt segítség. De az elnyomott népek reménysugarát mégis a nagyvilág égboltjára vetítette, s igazságos kardja rést ütött a zsarnok áttörhetetlennek hitt páncélján.

Ezen a vártán a forradalom és szabadságharc eszméiért kiálló és balni kész bősök, a Pesti Srácok, a vidék bátor fiai, de hozzánk erdészekhez mégis legközelebb a soproni főiskolások, egyetemisták álltak. Peéry Rezső így írt róluk: „Ti voltatok itt minden, az Alma Mater büszkesége, a város reménysége”. Nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy most nagy múltú lapunk oldalai az emlékezés soraival telnek meg.

A forradalom és szabadságharc erdész szereplőinek nagysága a bukás után bontakozott ki, amikor hazánkban már „...nincs... kikelet, az élet fagyva van, s megdermedett” (Tompai Mihály). A menekülők új hazába kényszerültek, de a Szülőbrazát sobasem tagadták meg, inkább elért eredményeikkel öregbítették hírnevét. A Kanadai Divízióról így ír Bruce McLean: „Mi szerencsések vagyunk Brit Columbiában, hogy hasznunkra vált a magyar erdészek befolyása hivatásunk fejlődésében.” A Nyugat-Európaiakról Kató Ferenc egy párbeszédet jegyzett fel. A kérdés: „Mondja, ugye Németországba a soproniak legjobbjai kerültek?”. A válasz: „Nem, mi mind ilyenek vagyunk”. Az itthonmaradotakra a megaláztatás, börtön, ballgatás várt. Mégis túléltek, megtalálva a helyes utat, melyről Majer Antal így vall: „Olyan eredmények születtek, amelyekről az erdőmérnökök sosem álmodhattak”.

Kedves Tagtársaim!

Emlékezzünk az '56-os forradalom és szabadságharc magyar erdész hőseire. Olvassuk lapunk októberi ünnepi számának minden sorát, bisz RÓLUK szól.

Pethő József
az OEE elnöke

Tartalom

1956-2006

Nincs veszteni való időnk	286
Technikai érdekességek 1956-ból.....	287
Vér nélküli forradalom Sopronban	288
Forradalom és exodus	291
Részletek egy visszaemlékezésből	298
A Soproni Pártbizottság lefegyverezése	299
Visszaemlékezéseim 1956-ra.....	301
Megjegyzés.....	302
'56 Gyógyszerszállítmányok	305
Azon az őszön... ..	306
Nagy Imre síremléke	307
1956. Lengyel László montázsa	308-309
A 301-es parcella	310
Emlékeim a forradalomról.....	311
Nem ellenforradalom volt	312
Három töredék a tizenhárom napból	315
Büszkén viseltük a diáksapkát!	315
Azt mondtad, hogy csak két hét lesz... ..	316
Aki hazajött... ..	317
Külhoni szolidaritás a forradalommal	319
Egy vers és következménye	321
A vádirat.....	322
A szappan	325
Erdész vonatkozású publikációk a forradalomról	326

Magánerdészeti Erdészeti Információs
Központ avatása és Országos Erdőforum
Nyíregyházán, Napkoron

Egyesületi hírek	329
Szakosztályi hírek	332

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLI. évfolyam 10. szám (október)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: DR. PETHŐ JÓZSEF elnök

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2006. október 17.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatosan az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: 1956. „Együtt a lengyelekkel!”. Lengyel-magyar barátság emlékmű, Győr. Fotó: Pápai Gábor.

Nincs veszteni való időnk

Nyár elején, a Petőfi-kör közgazdasági vitáján azzal mentegetődzött Szabó Kálmán, a Tervhivatal főosztályvezetője, hogy elismeri, sok hibája van a második öt éves terv (akkor még átdolgozatlan) irányelveinek, de ami a fő arányokat illeti, még mindig a lehető legjobb változat. Aki nem hiszi, csináljon helyette jobbat.

Úgy látszik, igaza volt, mert azóta se tolonganak a vállalkozók, hogy egy legalább ennyire átgondolt, másik koncepciót fejtsenek ki a nemzet színe előtt. Közgazdászaink közül sokan már nyíltan vallják: új elgondolások kellenek, de hogy ki legyen ezek kiformalója?...

Olyasféle vélemény terjedt el: aki erre vállalkozni mer, az csak sarlatán lehet, esetleg jó szándékú dilettáns, aki többet árt, mint használ.

Van is ebben valami. A mai magyar gazdasági élet valóban tudományos elemzésében a kezdet kezdetén tartunk, nem egyszer a tényeket sem ismerjük igazán, nemhogy azok összefüggéseit (pl. az értéktörvénytől elrugaskodott árrendszer miatt azt se igen tudjuk, mit gazdaságos termelnünk, mibe és mennyit érdemes beruháznunk stb.).

Tudományos magatartásként tiszteltre méltó is ez a – mostanában sajnos elég szokatlan – őszinte ignoramus. De az üdvösséghez sajnos nem elég, sőt ma, a mi helyzetünkben talán még a tiszta lelkiismerethez sem.

Vészesen szorongat az idő, aki ma hallgat, vétkezik. A következőkkel kell számolnunk (akár tetszik, akár nem): A sztálini iparosítási program – minden eddigi koncepcióink alapja – a mi számunkra végképp használhatatlanná vált, akárhogy is alakítgatjuk, alkalmazgatjuk a mostani magyar viszonyokra. Nemcsak arról van szó (amire ugyan már hat-nyolc éve is rájöhettünk volna), hogy mi nem vagyunk Szovjetunió, a földkerekség egyhatodát birtokló nagyhatalom, bővében százféle természeti kincsnek... ez már közhely, ha nem vontuk is le belőle bátran az összes következtetést mostanáig sem, de gondoljunk emellett az utóbbi egy-két évtized forradalmainak gyors tudományos-technikai fejlődésére a nagyvilágban, mely szintén sokmindennek az újrafogalmazására késztet.

A kommunizmusához – mondta Sztálin – ennyi és ennyi vas, acél, szén, olaj, villamos energia stb. kell.

A számítási módszerekről, hogy hogy jutott ilyen eredményekre,

nem beszélt, de most nem is az a lényeg. Hanem a szavaiban kifejeződő egyoldalú mennyiségi szemlélet.

Lenin annak idején – s Marx is – a munka termelékenységeinek gyorsabb emelkedésében látta a szocializmus nagy lehetőségét a tőkés társadalmi rendszerrel szemben. Téziseiket Sztálin se tagadta. S az 1930-as években még úgy is látszatott talán, mintha a vas-, acél-, szén-, olaj-, villamos energia- stb. termelés gyors növelése nagyjában egészében egybeesnék az általános technikai fejlődéssel.

Ma már azonban nyilvánvaló, hogy a kettő nem esik feltétlenül egybe, sőt az egyoldalú mennyiségi hajszá sokban akadályozza a technikai előrehaladást.

Mit ér a több acél, ha vacak? A modern gépipar új konstrukciói (melyekhez egyébként jóval kevesebb vasanyag is kell) – majdnem mind a legjobb acéltövezetek merész felhasználásán alapulnak.

Vagy mit ér több szén, ha kaparni ki a föld alól, ha közben elavult, ócska kazánokkal, gőzmozdonyokkal falatjuk fel milliótonna-számra, feleslegesen? Vagy mit ér a sok villamos energia, ha egy technikailag leromlott ipart táplálunk vele, ha például korszerű automata szövőgépek helyett olyanokat hajtunk három műszakban, melyeket az angol textilipar már az 1920-as években kiselejtezett, s a mi tőkéseink úgy vették meg bagóért, a hazai filléres, félgyarmati munkaerő kihasználására spekulálva?

S ez az ellentmondás napról napra nő, ahogy a világtechnika egyre fejlődik, mi pedig egyre inkább lemaradunk, mert ha

teszünk is talán egy-két lépést előre, mi az mások gyors haladásához képest?

Ebben az összefüggésben derül ki igazán a mi eddigi gazdaságfejlesztési koncepcióink képtelen volta.

Azé is, amit azon a nyár eleji vitán Szabó Kálmán védett – elég reménytelenül –, lévén az is csak egy enyhítetebb, némileg realisabb változata a régi elképzeléseknek. Mert még ebben is a mennyiségi előirányzatok dominálnak; a technika megújítása, a termelés gazdaságossága, az ésszerűbb bekapcsolódás a nemzetközi munkamegosztásba – szemmel láthatóan csak második vagy harmadsorban jöttek tekintetbe.

Pedig a gazdasági törvények kegyetlenek. Kis ország vagyunk, nyersanyagokban szegény, külkereskedelmi forgalmunk aránytalanul nagy. S ha elmaradt módszerekkel termelünk, akkor is csak igazodnunk kell a világpiaci árakhoz, melyeket a nálunk haladottabb országok diktálnak. A nyersanyagok nálunk általában drágák, akár magunk termeljük, akár külföldről hozzuk be, az energia még drágább – törhetjük a fejünket sokszor, miért is dolgoztunk?

A teendő?

Először is minden dogmát elvetve a valóságos helyzetet venni tekintetbe.

Azt, hogy a világban mindinkább kibontakozóban van a második ipari forradalom.

Azt, hogy aki most lemarad – évtizedekig nyöghet majd amiatt.

Azt, hogy egyre fokozódik a nemzetközi munkamegosztás, mi sem gondolhatunk rá, hogy az ipar minden „forradalmi” ágát (atomipar, minőségi kohászat, műanyagipar, gyógyszergyártás és egyéb vegyipari ágak, híradás- és vákuumtechnika, korszerű műszeripar, repülőtechnika stb.) műveljük. De egy-két ilyen iparágban az elsők között kell lennünk a világon, elismert márkát vinnünk a piacra. Különben odajutunk, hogy csak segéd-munkások leszünk a világ nemzetei között, segédmunkási bérrel.

Így állunk. Olyan matematikus, fizikus, kémikus stb. gárdánk van pedig, csudákat cselekedhetnének velük. S hagyjuk őket vergődni a mennyiségi hajszá s a technikai elmaradottság méltatlan napi gondjai között.

Miért nem hívhatjuk egyszer össze az ország ötszáz vagy ezer legjobb tudományos, technikai és közgazdasági koponyáját: vessék össze

Ady Endre:

Dózsa György

Dózsa György unokája vagyok én,
Népért síró, bús, bocskoros nemes.
Hé, nagyurak, jó lesz tán szóba állni
Kaszás népemmel, mert a Nyár heves.

A Nyár heves s a kasza egyenes.
Hé, nagyurak: sok rossz, fehér ököl,
Mi lesz, hogyha Dózsa György kósza népe
Rettenetes, nagy dühvel özönöl?

Ha jön a nép, hé, nagyurak, mi lesz?
Rablóváraitokból merre fut
Hitvány hadatok? Ha majd csörömpöléssel
Lecsukjuk a kaput?

a nézeteiket, s mondják meg ők, merre haladjunk.

Egy új koncepciót kikristályosítani persze nem lehet hetek, még hónapok alatt sem. Szükség van egy átmeneti időszakra, melyben az ipar egy kis lélegzethez juthat, tartalékokat gyűjthet, s erőit a gyors technikai fejlődés feladataira koncentrálni. De ezzel aztán csakugyan nem várhatunk.

Még csak két megjegyzés.

Egyik: közszükségleti cikkeket persze ezután sem szabad kevesebbet gyártani, sőt.

Másik: A mezőgazdaság vitás ügyeinek rendezése nélkül az iparban is csak félmegoldásokra juthatnánk. Erről máskor már sokat beszéltek, itt csak annyit, hogy különösen a szocialista tábor országai egyre több élelmiszert vennének tőlünk (állítólag minden tárgyaláson sürgetik) – ha volna miből adni nekik. Csehszlovákiát, Lengyelországot, Kelet-Németországot, ezt a hármat hadd említsük csak példaképpen, együttesen majdnem hatvan milliónyi lakosukkal – mit meg nem vásárolnának, ha végre egyszer hagynánk és segítenénk a ma-

gyar falusi népet, hogy ne léte gondjain rágódjék elkeseredetten, hanem termeljen, termeljen, termeljen. De egyelőre a turisták viszik a piros-fehér-zöld papírszalagos szálat szálanként, s Pozsony és Prága utcáinak kínálgatják a járókelőknek magyar népünk nagyobb dicsőségére.

Dehát ezt még elviselnénk. Az elviselhetetlen, hogy egy többre érdemes kis nemzet sorsát, jövőjét nem ismerve hagyta a feje felett elzúgni a rohanó történelmet.

Irodalmi Újság, 1956. X. 20.

Technikai érdekességek 1956-ból

A Műgyetem 1956-os követelési pontjainak emlékeztetője kézzel írt, írógéppel, stencillal és nyomdai sokszorosítással készült.

Ezek között a másológépek között a legelterjedtebb volt a Rotary kézi hajtású és a Gestetner villamos hajtású másológép. Így volt ez a Műgyetemen is. A Műgyetem az 1952–1967-es időben két egyetemként működött a látványos egyetemi épületekben. Így a Rotary típusú kézi hajtású stencillgép az ÉKME (Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem) tulajdona volt, és a „modernebb” Gestetner villamoshajtású másológép a BME (Budapesti Műszaki Egyetem) tulajdona. 1956. október 22-én a főépület aulájában zajló nagygyűlésen elhangzott követelési pontok sokszorosítását a hallgatók így a fent említett másológépeken készítették.

Ne feledjük, a stencillgép magyar találmány! Alkotója GESTETNER DÁVID (1854–1939). Csornai születésű fiú Amerikába menve legyezőket árult. A legyezők különleges selyemanyaga adta az ötletet, hogy finom viaszréteg és festék segítségével másolásra lehetne használni.

Magyarországra jőve el is készítette stencillgépét, kézi hajtásút, majd elektromos hajtásút is. A Műgyetem mindkettőből vásárolt. A (1951-ben) két kar kiválásával a BME, az ÉKME, a gép osztódott.

A főépület (I. em.) közép részében volt a BME rektorsága. Az I. em. déli szárnyában az ÉKME rektorsága – de csak a rektorság, mert a hallgatók Szolnokon voltak! A tanárok jártak le oktatni.

1966/67-ben történt a fúzió, a 2 egyetem egyesült BME elnevezéssel. A fúzióval a BME gazdagodott a Közleke-

dési Karral, miközben az antik névről a Mérnöki Kar, ÉPÍTŐMÉRNÖKI Karra változott.

De kézzel írt másolatokat kell elsősorban említeni, amikor is a diákok a „legősibb” másolási módot, a violaszínű indigópapírt alkalmazták. Vagy az ugyancsak indigópapírral írt másolatok említhetők, melyek írógéppel készültek el, de már kicsit több példányszámban.

A 16 követelési pont zárósora pedig így ír: „A határozatot »A Jövő Mérnöke« c. lapban kinyomtattuk, gépírásban és stencillal sokszorosítottuk.” De ez a 16 követelési pont egy másik nyomtatásban is napvilágot látott. Budapesttől 160 kilométerre, a Bács-Kiskun megyei nyomdabajai telepén készült. Egy példányát ma az Országos Széchényi Könyvtár őrzi.

Valószínűleg telefon-beolvasás alapján jöhetett létre a gyorsnyomtatás akkor, október 22-én éjszaka. Ennek az emlékeztetőnek a zárómódata képszerűen rögzíti a 22-i, éjszakába nyúló eseményt: „...a határozat végleges szövegét a plénum előtt mikrofonba diktálta, a résztvevők lejegyezték és... kézi-gépi másolatát... (elkezdtek) terjeszteni.”

Az akadályokról ez olvasható: „A határozat szövegének stencilen való azonnali sokszorosítását viharosan követeltük, de... Cholnoky rektor nem merte megadni.” Hát így történt, hogy a Budapesttől több mint 100 kilométer távolságra lévő bajai nyomdában született meg a 16 követelési pont nyomtatott lapjai. A hallgatók sem tétlenkedtek, mert időközben a stencilszoba kulcsát megszerezték. A kezdő mondat is a sokszorosítás felhívását tartalmazza: „másold le és terjeszd...”

Végül meg kell említeni, hogy a követelési pontok gyors terjedését és szét-

áramlását az ország területén – a telefonhíradás lehetőségével egy időben – egy másik jelenség is elősegítette. Ebben az időben a Műgyetemen nagylétszámú esti- és levelező oktatás folyt. Az oktatást a belső előadók mellett sok külső előadó szerződtetésével segítették. A hallgatók és oktatók között sokan voltak Pest környékiek és vidékiek. A nagygyűlés napján a nappali oktatáson kívül tanrend szerinti esti és levelező oktatás is volt. Így a mikrofonba diktált pontok lejegyzése és terjesztése a résztvevők jóval nagyobb tábora előtt zajlott. Az esti és levelező hallgatók, a szerződtetett oktató mérnökök pedig munkájuk révén közvetlen, mindennapi kapcsolatban álltak a gyárakkal, üzemekkel. Mindez széles körű sokszorosításra, terjesztésre adott lehetőséget.

Az Igazság című lap 1956. november 2-i számában a szerkesztő közölt egy felhívást az Országos Széchényi Könyvtárral kapcsolatban, „Órizzük meg a forradalom dokumentumait, emlékeit” címmel. A felhívás írott anyagra, fotóra, filmre egyaránt vonatkozott. A lap készítésében, a cikk írásában és a nyomtatási munka akkori nehézségeiben két műgyetemi hallgatónk: Gál József és Pribelszki István vett részt, Széll Sándor műgyetemi tanársegédünkkel egyetemben.

Az Észak-Magyarország szerkesztőbizottsága 1956. november 3-án pedig ezt írta „Dokumentumfilm készül a győzelmes forradalmi harcokról” című cikkében: „A Magyar Híradó és Dokumentum-filmgyár operatőre... 23-án délután az Eötvös Loránd Tudományegyetem felvonulását és a Bem-téri ünnepségeket örökítették meg.”

Pedroni Emma Anna
művészettörténész

Vér nélküli forradalom Sopronban

Sopron sajátos helyzetben lévő város a forradalom két hetében. A nyugati határ közelsége (soproni beszöggelés), zártsága (mindenki ismer mindenkit) nagyban befolyásolta a vidéki kisváros minden napjait. Az 1945-1956 között eltelt 11 esztendő nem múlt el nyomtalanul a város és intézményei életében. Ebbe a kategóriába tartozott az Erdőménoki Főiskola is. 1949-ben a korábbi egyetemet a Rákosi rezsim kettétépte. 1951-ben pártutasításra közel ötven hallgatót kizártak és eltávolítottak a Főiskoláról. Az új hatalom, a selmeci hagyományok megfojtására törekedett. A bányászokat és kohászokat Miskolcra költöztették. A helyhiányból következőleg azonban a III-IV. éves hallgatók Sopronban folytatták tanulmányaikat. Az elköltözött karok helyébe pedig Földmérő Mérnöki Kart szerveztek. 1955-ben, az akkori illetékesekben már a soproni felsőoktatás felszámolása is felmerült. 1956 forró nyarán a teljes bizonytalanság vette körül az intézmény további sorsának alakulását. Ebben a helyzetben találták a Főiskolát az 1956-os forradalmi események. A szegedi és budapesti ifjúság mozgalmi, reformgondolatai jó táptalajra hullottak Sopronban is.

1956. október 21-én a főiskolai és egyetemi ifjúság a délutáni órákban elhatározta, hogy csatlakozik a budapesti műszaki egyetemisták követeléseihöz. Az este folyamán az akkori Dimitrov téri diákszállóban minden kar és szak (erdész, bányász, földmérő, geológus) képviseltette magát. A gyűlést Bujdosó Alpár és Bartucz Ferenc vezették le. Az ifjúság megkezdte saját programpontjainak kidolgozását. Az erdészhallgatók ígéretet tettek arra, hogy a másnapra tervezett nagygyűlést engedélyeztetik Roller Kálmán igazgatónál, és helyszínül a SOTEX kultúrházat javasolták. Másnap, október 22-én délután 15.00-kor Ideiglenes Intéző Bizottság vezetésével kezdetét vette a nagygyűlés, az első soproni diákszemélyiség. Az emelvényen a hallgatók foglaltak helyett. A zsúfolásig megtelt teremben képviselték magukat a meghívottak is: az oktatók, a városi pártbizottság tagjai, a fegyveres testületek képviselői. Elénekeltek a Himnusz, majd a Nemzeti dal elszavalása következett. Donáth György I. éves erdőmérnök-hallgató ismertette a budapesti egyetemisták pontjait. Majd saját pontjaik megvitatására és azok írásba foglalására került sor. Követeléseik három csoportot alkottak: általános, egyetemi és

Tanácskozik az ifjúság. (Jack Esten fotója)

soproni követelések. Az óráig tartó vitákon kimondták: Szeged és Budapest példáját követve kilépnek a DISZ-ből, és megalakítják saját ifjúsági szervezetüket, a MEFESZ-t. Követelték a soproni karok és a főiskola egy egyetemben való egyesítését. A MEFESZ irányításával egy előkészítő bizottságot bíztak meg. Ennek elnöke Bujdosó Alpár erdőmérnök lett.

„Sokan bozszászóltak és a követelések közül mindinkább a nemzeti jellegűek kerültek előtérbe. A hallgatóság köréből több felszólaló felvetette, hogy miért bírányzott a Himnusz a legutóbbi március 15-ei ünnepség műsorából. Valaki a hallgatók közül megjegyezte: mert a párttitkár kibűzta azt. Ezután a tömeg hangosan követelte, hogy a párttitkár nyilatkozzék, miért bűzta ki a Himnusz a nemzeti ünnep programjából. Az erkélyek egyikéről felállt Strausz József függetlenített csúcsbíró és próbálta csendesíteni az egyre erősödő felbábornítást. Kezdte magyarázni, hogy az itt jelenlévő fiatalok a párt politikájának köszönhetik azt, hogy tanulhatnak. A hallgatóság kórusban harsogta, hogy nem erre kíváncsi, hanem arra, hogy miért bűzták ki a Himnusz a nemzeti ünnep műsorából. A választ nem lehetett érteni, a túlfűtött hangulatban a zajos nemtetszés-nyilvánítás elnyomta a felszólaló hangját. A zaj elcsendesedése után egy lányhallgató felvette a kérdést: miért vezettek bennünket félre és miért

bazudtak? Ugyancsak a jobboldali erkélyek egyikén felállt a Marxizmus-Leninizmus Tanszék egyik kulcsembere, Kertész István adjunktus, aki a felszólalásában beismerte, hogy a párt félrevezette a magyar népet. „Igen, bazudtunk, bazudtunk, mert bazudnunk kellett.” Megnyilatkozása döbbenetet és csendet váltott ki az egyébként zajos nagygyűlésből.”

Este 11 óra körül az egyetem kertjében álló Örtüzek emlékműnél fellobbant a láng. Emlékirat felolvasására került sor, az 1921-ben elesett hallgatók tiszteletére. A fiatalok még az éjszaka folyamán megkezdtek követeléseik letisztázását és sokszorosítását. A követelések sokszorosítását a városi tanács igazgatási osztálya 3000 példányban engedélyezte, a hallgatók 16 pontos követelését pedig – „A Soproni MEFESZ követelése!” című – 30000 példányban nyomtatták ki. Október 23-án a délelőtti folyamán mintegy 40 fő a veszprémi diákszemélyiséghez utazott. Az itthon maradottak, mintegy 1000-en főiskolai és egyetemi hallgatók, a lengyel nép iránti szolidaritásuk kifejezésésképpen – a fővárossal egy időben – méltóságjeljes és néma tüntetést rendeztek Sopronban. Egyetlen transzparenst vittek magukkal, rajta a felirat: „Együtt a lengyelekkel”. A városon végigvonulva, megkoszorúzták a 1848-as emlékművét. Az esti Gerő-beszéd a hallgatóságból elkeseredést és haragot váltott ki Sopronban is. A MEFESZ a párt-

bizottságtól küldötteket kért a helyzet tisztázására. Az ifjúság a rádióból, illetve telefonon értesült a forradalom kitöréséről Budapesten.

24-én a Győr-Sopron megyei Hírlap teljes egészében közölte a „soproni pontokat” – az ifjúság követeléseit. A MEFESZ Ideiglenes Intéző Bizottsága, a karok vezetői és a pártbizottsági tagok együttes ülésére került sor. A MEFESZ ígéretet tett arra, hogy idegenek nem lépnek az egyetem területére. Biztosítják a nyugalmat és folytatódik az oktatás. A fővárosból érkező fegyveres harcok hírére, és a kihirdetett statárium ellenére a bányászhallgatók tömegtüntetést helyeztek kilátásba. A IV. éves erdőmérnök-hallgatók azonban kordont vontak az egyetem köré, és – egyelőre fegyvertelenül – megkezdték a kapuk őrzését. A nap folyamán a hallgatók követeléseiket rölapokon terjesztették a vállalatoknál és az üzemeknél, s csatlakozásra hívták fel a munkásságot. A *Bognár Dezső* vb. elnök vezette gépkocsis küldöttség az ifjúság követeléseit vitte Budapestre.

„A három gépkocsiból álló menetoszlop piros-fehér-zöld zászlókkal volt fel díszítve, az élen baladó kocsin fehér zászló lengett. Az egyetemi karokat három hallgató képviselte. A GYSEV-től kölcsönként egyik kocsit *Iliás Ferenc* gépészmérnök vezette. Győrben a tanácsbáza előtti népes tömeg nagy ovációval fogadta a küldöttséget. A régi 1-es úton haladtak, azonban *Pilisvörösvár* és *Budapest* közt AVH-s katonák sorfala tartóztatta fel őket. Hamarosan előkerült a főváros lezárását irányító képparolis ezredes, aki közölte a küldöttséggel, hogy Budapestre nem mehetnek be. Amíg felbívást nem tesznek közzé, addig a fővárosba bejutni nem lehet. Visszafordultak.”

14 órakor egyetemi hallgatók kisebb csoportja a Széchenyi téren megkoszorúzta a legnagyobb magyar szobrát. A karhatalom a város több pontján erőszak nélkül feloszlatta a tömeget. A főiskola és a diákközház épületeire kitűzték a nemzeti lobogót. A parlamenti véres sortűz és más atrocitások miatt a közhangulat a városban felforrósodott. Az erőszakszervezeteknél (rendőrség, határőrség) a teljes elbizonytalanodás jelei mutatkoztak. Az MDP befolyása rohamosan csökkent. Sopron több pontján megkezdődött a szovjet elnyomás jelképeinek (vörös csillag, vörös zászló) eltávolítása. Üzemi sztrájkok vették kezdetüket. A MEFESZ a városi pártbizottsággal megszakította kapcsolatát. A mosonmagyaróvári vérengzés hírére (26-

án) 400-500 fős munkástömeg a Kis Várkerületen ledöntötte és szétverte a szovjet hősi emlékművet. A ledöntésnél *Katona Sándor* rendőrkapitányt és beosztottait a tömeg tapsviharral éltetette, „ilyen rendőrségre van szükségünk” felkiáltások közepette. A ledöntésben egyetemi hallgatók nem vettek részt. Diákok és munkások a Deák térre vonulva ledöntötték *Kellner Sándor* 1919-es kommunista népbiztos szobrát. Általános sztrájk vette kezdetét a soproni üzemekben. A határőrség (*Farkas Antal, Várnai László*) és a rendőrség (*Katona Sándor*) azonosult az ifjúság követeléseivel, és átállt a forradalom oldalára. A MEFESZ hangos híradója felhívta a város lakosságát, hogy álljanak az ifjúság mellé, határozataik meghozataláig tartózkodjanak a rendzavarástól, a csoportosulástól. A közellátásban (kenyér, víz, gáz) nem lesz semmi akadály. A határőrség biztosította arról a várost, hogy a nyugalom megőrzése esetén, a szovjet csapatok nem vonulnak be Sopronba. A rendőrséggel való sikeres megállapodás után a hallgatók mint karszalagos segédrendőrök kapcsolódtak be a rend fenntartásába. Ettől a naptól kezdve rendőrök, határőrök és hallgatók együtt járőröztek a város utcáin.

A soproni egyetem MEFESZ Bizottsága már az előző nap tájékoztatta a város dolgozóit, hogy 27-én délelőtt 10 órakor megválasztásra kerül Sopron Város Ideiglenes Nemzeti Tanácsa. A MEFESZ javaslatra tíztágú Intéző Bizottság állt fel. Az Erdőmérnöki Főiskolát és az egyetemi karokat *Gyulai Zoltán* és *Sébor János* professzorok képviselték. A bizottság a főiskolán megfogalmazta a Nemzeti Tanács kiáltványát. A hallgatók a soproni nyomdában elkészítették 17 pontos kiáltványukat, „A soproni egyetem karai állást foglaltak népünk szabadságharcának szent ügyében” címmel. 1956. október 28-án győz a forradalom. A soproni MEFESZ a közigazgatás biztosítására, az ügyrendek lebonyolítására spontán csoportokat és bizottságokat szervezett. A ránk maradt dokumentumok szerint az alábbi csoportok álltak fel a Főiskola területén:

– Katonai, politikai ügyek 2. sz. (Gazdasági osztály)

– Szállítás, közlekedés, segélyügyek. 49.sz. (volt Személyzeti osztály)

– Gyárak, vállalatok, vidék 6.sz. (Marxizmus tanszék)

– Bizottságok fogadása – titkárság 34.sz. (Tanulmányi osztály)

– Rádió, hírszerzés, sajtó 43. sz. (Pártbizottság)

– Intéző Bizottság, Nemzeti Tanács 8. sz. (Roller szoba)

– Őrszoba (volt DISZ Bizottság)

Ezen a napon főiskolai és egyetemi hallgatók (katonai csoport) letartóztatták a soproni pártbizottság 13 tagját. A MEFESZ javaslatára *Katona Sándor* rendőrkapitány ávéházokat vett védőőrizetbe. A letartóztatottakat a határőrség épületébe kísérték. A sopronkőhidai börtönlázadást (október 28-30) tárgyalás útján a rendőrség, a határőrség és a MEFESZ együttesen szelre le. Az általános tüzszünet bejelentésének hírére kezdetét vette a MEFESZ gyógyszer és élelmiszer segélyszállítása Budapestnek. A hallgatók a határállomásokon is szolgálatba álltak. A teherkocsikat és a sofőröket a vállalatok adták, a hallgatók és tanáraik pedig mint MEFESZ kísérők biztosították a szállítmányokat. (A segélyszállítások november 3-ig folyamatosak voltak.) Az október 29-én Győrben tartózkodó Soproni Egyetemi Karok diákjainak, professzorainak és dolgozóinak küldöttsége a győri rádióban kijelentette: „a jelenlegi országgyűlést és kormányt személyi összetételénél fogva nem tartják alkalmasnak az állam vezetésére.” 30-tól a hallgatók fokozatosan felfegyverkeztek. A kőhidai börtön parancsnokától 50 db kispuskát és 20 db pisztolyt kapott a *Hún Béla* vezette egyetemista küldöttség. Fegyvert kapott a kőhidai határőrs fegyverkészletéből is. A nap folyamán *Gácsi Vendel* erdőmérnök-hallgató vezetésével újabb küldöttség érkezett Pápára (a 29-i kiküldetés még sikertelen volt). *Moór Ferenc* ezredes engedélyével az acsádi lőszerraktárból a MEFESZ 400 db puskát, 100 db géppisztolyt, 2 db golyószórót, 1 db géppuskát, 5000 kézigrátnát és nagy mennyiségű lőszert kapott. Több nyugati rádióriporter és TV stáb fordult meg Sopronban is. A BBC munkatársai 31-én Sopronban is forgattak. Interjúk készültek a főiskola előtt és a Várkerületen. *Mikes György* újságíró többek között *Bujdosó Alpár* tájékoztatta magyarul, és egy diáklány angolul. Mindketten összefoglalták az addigi soproni történeteket: „Sopron a diákok kezén van, a közigazgatás jól működik.” A soproni MEFESZ bizottság 5000 példányban ki nyomtatta „A Csornai, a Soproni Forradalmi Katonai Tanács Felhívása !” c. rölapját. November 1-én tíz soproni hallgató Győrbe utazott, hogy *Szigethy Attilának*, a Győri Nemzeti Tanács elnökének a segítségére legyenek. A soproni MEFESZ bizottság 20 000 példány-

ban kiadta a „Magyar parasztok!” c. röplapját, amit a vidéki csoport járasszerte terjesztett. November 2-án az egyre inkább önállóvá váló katonai csoport tagjai letartóztatták a Marxizmus tanszék négy munkatársát. *Buda György*, a MEFESZ katonai csoportjának tagja Kis-marton környékén *Reszneki Zákó András* vezérőrnagytól fegyveres segítséget kért a magyar forradalom számára. Kérését Zákó elutasította. A Főiskola dolgozói titkos szavazással megválasztották az Erdőmérnöki Főiskola Forradalmi Tanácsát. A Főiskola, a Bányamérnöki Kar és Földmérő-mérnöki Kar Tanácsa a Bányamérnöki Kar épületében együttes ülésen elhatározta, hogy a három felsőoktatási intézmény Soproni Műszaki Egyetemmé egyesül. Az egyetem ideiglenes rektorává *dr. Vendel Miklós* professzort választották.

November 4-én hajnalban megindult az általános szovjet orvtámadás Budapest és a vidéki nagyvárosok ellen. *Kéthly Anna* államminiszter Bécsből Budapestre tartva, csak Sopronig jutott el. A MEFESZ-bizottság és a Nemzeti Tanács Kéthly mellé diákküldötként *Bujdosó Alpárt*, a soproni MEFESZ elnökét javasolta. Delegáció indult Sopronból New Yorkba, az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez a Nagy Imre-kormány, a forradalmi diákság, és a magyar nép képviselőiben. Azt akarták elérni, hogy az ENSZ küldjön rendfenntartó alakulatokat Magyarországra. A főiskolai és egyetemi ifjúság a fertődi tüzerezredtől kapott tarackokkal megpróbálta elrekeszteni a „soproni beszö-gellést” Kópháza-Nagycenk térségében. A hallgatóság egy része (IV. és V. évesek) kézfegyverekkel kivonult a város védelmére. Egy szovjet felderítő különítmény (3-4 harckocsi és páncélautó) hamar véget vetett a reménytelen ellenállásnak. Annál is inkább, mivel a fertődi tarackok mindegyikéből hiányzott a gyújtószeg.

„A csoport vezetésében meghatározó szerepet betöltő *Baranyai József* adjunktus állítólag felkérte *Molnár István*, alias *Pista* bácsit, hogy teljbatalommal vegye át a katonai ügyek irányítását. A nevezett egyén saját bevallása szerint ennek a felkérésnek eleget tett. A katonai csoportban ekkor tevékenykedő *Kassai Viktor* (Kanada, Vancouver) jól emlékszik *Pista* bácsira, szerinte ő adta ki az utasításokat, míg egy másik volt ballgató, *Benkő Géza* (Kanada, Victoria) úgy emlékszik, hogy *Pista* bácsi csak azt mondta meg, hogy mit és hogyan kell csinálni. Az említett megnyi-

latkozásból nyilvánvaló, hogy *Molnár István* aktív szerepet vállalt a november 4-i fegyveres ellenállási kísérlet megszervezésében. (Baranyai Józsefet sajnos már nem lehetett megkérdezni, mivel ő a 90-es évek elején Kanadában elbuny.) Bizonyos, hogy a fegyveres kivonulás megvalósításában néhány ballgató aktív szerepet játszott, nevük azonban ismeretlen.

A ballgatók többségét a Lőver Szállóban érte a hír, hogy a „kópházi csatát” elvesztették. A károlymagaslatti kilátóban elhelyezkedő őrszemek jelzőrakéta fellövésével jelezték, hogy Sopron előterében megjelentek a szovjet tankok. A hír vétele után a bangadók kiadták a jelszót a menekülésre. Kisebb-nagyobb csoportok indultak el a Récényi úton a Muck felé. A Muckon az üresen álló batárőr laktanya előtt gyülekeztek. Az események kiszámíthatatlan alakulása folytán a szerző is feljutott a Muckra, úgy 4,30 táján a következő helyzetkép fogadta: A batárőr laktanya kapuja tárva-nyitva, az udvaron katonai felszerelési tárgyak szétszórva. A laktanya előtti füves térségen 30–40 ballgató ácsorgott tanácstalanul. Egy idő múlva a tér közepére kiállt egy felsőbb évesnek látzó fiatal, aki nagy hangon közölte a jelenlevőkkel, hogy fiúk megvédjük a Muckot, aki velünk tart, sorakozzon! Kezével mutatva, hogy az I., II., III. század bova álljon. Józan ésszel lebetetlen

volt felfogni az ötletet. A többségükben fegyvertelen fiatalok képtelenek lettek volna bármit is megvédeni. A Muck megvédésére tett felhívását a bivatlan szervező sem gondolta komolyan. Ötlete csupán ügyes trükk volt a batár szervezett átlépésére mozgósítani a fiatalokat. A reménytelen helyzetben lévő tömeg vezért keresett, utasításait gondolkodás nélkül bajtolták végre. Az események hatására összezavarodott fiataloknak kevés idejük volt abhoz, hogy sorsukkal, jövőjükkel foglalkozzanak. A többség abban a reményben lépte át a batárt, hogy a helyzet hamarosan normalizálódik, és akkor visszatérhetnek Sopronba. Voltak azonban jó néhányan, akiket a bukott forradalom utáni reménytelenség vitt külföldre, a batárátlépéssel megnyílt a csodálatosnak hitt „Nyugat” korlátlan érvényesülési lehetőségére. Végül is kevesen indultak el Sopron felé, a többség a távozás útját választotta.”

A hallgatóság közül mintegy 450 fő (ebből 220 erdész) hagyta el hazáját, félve a rájuk váró megtorlástól, a bizonytalan jövőtől. A várost megközelítőleg 50 tanár hagyta el, a főiskoláról 25 oktató családotól az emigrációt választotta.

A BBC adatai szerint Sopronnál november 4-én kb. 5000-en lépték át a határt és menekültek Ausztriába. November 4-én szovjet harckocsi-különítmény vonult be Sopronba Másnap lezárták a város stratégiai pontjait. Az objektumok magyar őrségét mindenütt lefegyverezték A megszállók Boncsuk ezredes irányításával szovjet városparancsnokságot állítottak fel.

November 12-én – az országban elsőként – az Erdőmérnöki Főiskolán kezdetét vette az oktatás.

Álljon itt összefoglalásul *Peéry Rezső* értékelése a soproni egyetemi ifjúság cselekedeteiről és tenni akarásáról, azokról, akik két hétre visszaadták 40 000 soproni polgár emberi és nemzeti méltóságát. „Ti voltatok itt minden, az Alma Mater büszkesége, a város reménysége. Veletek együtt tudtunk átlépni a régiből az új világba. Ti voltatok itt a nemzeti felkelés ereje, és sikere, Sopron támasza, vigasza, létértelme. Jó szerencsét a további harchoz, munkához, építéshez. Jó szerencsét a győzelemhez!”

Ifj. Sarkady Sándor
könyvtári főigazgató

Részletek a szerző, A soproni MEFESZ az 1956-os forradalomban c. megjelenés alatt álló könyvéből.

A dőlt betűs szövegrészt Vancsura Rudolf visszaemlékezéséből emeltük át.

Petőfi Sándor:
A farkasok dala

Süvölt a zivatar
A felhős ég alatt,
A tél iker fia,
Esz és hó szakad.

Kietlen pusztaság
Ez, amelyben lakunk;
Nincs egy bokor se', hol
Meghúzhatnak magunk.

Itt kívül a hideg,
Az éhség ott belül,
E kettős üldözönk
Kínozz kegyetlenül;

S amott a harmadik:
A töltött fegyverek.
A fehér óra le
Piros vérünk csepeg.

Fázunk és éhezünk
S átlöve oldalunk,
Részünk minden nyomor...
De szabadok vagyunk!

Forradalom és exodus

A főiskola bejáratánál. (Balogh Judit gyűjteménye)

Az elnyomás és a terror csak bizonyos határokon belül éri el a célját, s ha ezen a tűréshatáron átcsap, éppen az ellenkező hatást éri el. A profanum vulgusnak már nincs mitől félnie, hiszen nincs mit elvesztenie. Ezt a pszichózt 1956-ban először a szellemi elit, az írástudók és az egyetemi ifjúság élte meg, mint ahogyan 1848-ban is az írók és a márciusi ifjak voltak a szabadság zászlóvivői. A szellemi erjedés és a fölmo-
rajló elégedetlenség árja már 1956 nyarán érzékelhetővé vált, és mire beköszöntött az ősz, egyre nyíltabban vetették föl a reformok, majd a rendszer teljes megdöntésének igényét. Mint Zeusz fejéből Pallasz Athéné, úgy támadtak hirtelen elibékn publicisták tucatjai, s csak csudálkozni lehetett, hol lapultak meg eddig (*Szeberényi Lehel* nevére külön is emlékszem). Októberben már harsogott tőlük az ország, mely méhekkkel teli kaptárhoz vált hasonlóvá. Az erjedés a fővárosból indult el, de Mario varázspálcájához hasonlóan egy intésre szólalt meg a rádió, a Budapesti Műszaki Egyetem (BME), majd a többiek. Én ezekkel itt nem foglalkozom, őrzik ezt már a történelem annalesei. Csupán a soproni események mellett tanúskodom, és állítom, hogy Sopronban, az ekkor is hűséges városban 1956. október 20. volt a forradalom születésnapja.

A rádióból és a fővárosból érkező háromtagú diákküldöttség útján, október 19-én jutott a soproni ifjúság tudomására a budapesti és a szegedi diákmegmozdulások híre. A BME-n lezajlott eseményekhez hasonló lépések megtételére azon-

ban csak egy nappal később került sor. A tanári kar teljes egyetértése mellett a főiskola (továbbiakban: egyetem) hallgatósa ugyanis ekkor mondta ki csatlakozását az újonnan megszerveződött MEFESZ-hez, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségéhez. (Az egyetem a teljes Erdőmérnöki Kar és az újonnan alakult Földmérnöki Kar hallgatóságát, valamint a Miskolcra még át nem költöztetett bányamérnök-hallgatókat foglalta magába.) Az egyetem ekkor fogalmazta meg azt az osztatlan kívánságot, hogy szabad hazában szabadon kívánunk élni!

Első csoportjukba az általános politikai követelések tartoztak. Ilyen volt az, hogy: 1. Magyarország legyen semleges és sza-

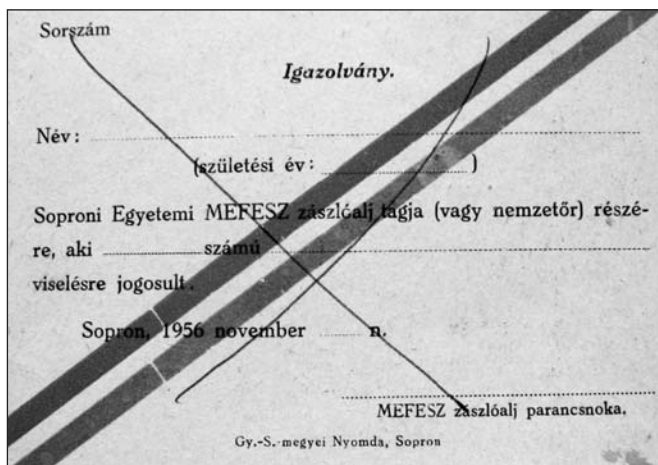

A soproni Erdészeti Technikum diáklányai október végén a Szent György utcában (Fotó: Jack Esten)

bad, tartsanak szabad és demokratikus választásokat; 2. a szovjet csapatok vonuljanak ki hazánkból, és Magyarország lépjen ki a Varsói Szerződésből; 3. a magyar-szovjet barátság a teljes egyenjogúságon nyugodjon; 4. engedjék haza a Szovjetunióban még fogva tartott katonai és polgári személyeket; 5. oszlassák fel az Államvédelmi Hatóságot; az Országgyűlés folytasson tárgyalást az erdélyi Maros Magyar Autonóm Tartomány hovatartozásáról; 7. világpiaci áron értékesítsék a magyar uránt; 8. az ország társadalmi és politikai, gazdasági életében csak magyar állampolgárok vehessenek részt; 9. március 15. és október 6. legyen nemzeti ünnep, illetőleg nemzeti gyásznapi; 10. a bíróság legyen független, és töröljék el a halálbüntetést; 11. engedjék szabadon a politikai elítélteket; 12. vizsgálják felül a parasztpolitikát, és sürgősen javítsák meg a parasztság helyzetét; 13. hozzák nyilvánosságra a statisztikai adatokat és a külföldi államadósság mértékét; 14. állapítsák meg a fizetések reális alsó és felső határát; 15. az üzemek vezetését vegyék át a munkástanácsok, és a kinevezett, vagy nem demokratikusan megválasztott vezetőket mentessék fel, illetőleg hívják vissza; 16. vonják felelősségre a szocialista törvényesség megszegőit; 17. vonják felelősségre Rákosi Mátyást, és rehabilitálják Nagy Imrét.

A követelések második csoportját az országos egyetemi követelések alkották. Ilyenek voltak: 1. valósuljon meg az egyetem teljes autonómiája; 2. szűnjön meg a katalógus-rendszer; 3. szüntessék meg a marxista oktatást, illetőleg tanszékeket; 4. az egyetemeken szüntessék meg a katonai oktatást; 5. állítsák vissza a professzorok mentelmi jogát; 6. tegyék lehetővé a fiatal mérnökök külföldi munkavállalását; 7. tegyék lehetővé az egyéni és csoportos külföldi tanulmányutakat, a hallgatók kapjanak szabad útlevelet; 8. évről évre határozzák meg a mérnökhallgatók szükséges létszámát; 9. hozzák nyilvánosságra az oktatók és hallgatók káderanyagát; 10. rendezzék a felsőoktatásban résztvevő hallgatók menza és kollégiumi ügyeit.

Különleges soproni követelések voltak azok, hogy: 1. Sopron legyen nyílt város, szűnjön meg a határsáv; 2. a kényszerrel Miskolcra telepített Bánya- és Kohómérnöki Kar egyesüljön az Erdőmérnöki Karral, Sopron székhellyel, közös rektor irányítása alatt; 3. az erdőgazdaságot az öt megillető helyen sorolják be a népgazdaság más ágai közé; 4. vizsgálják felül az

Minta: A Soproni Egyetemi MEFESZ zászlóalj tagsági igazolványa (SL)

Vöröskeresztes küldemény: „Az amerikai nép adománya” (Balsay-gyűjtemény)

1950–1951-ben jogtalanul eltávolított egyetemi hallgatók ügyét; 5. adnak elégtételt az indokolatlanul elűzött professzoroknak.

A lelkes és eufórikus hangulatban lezajlott gyűlést csak két kisebb mozzanat zavarta meg. A teremből kivezették Kónya Lajost, az egyetemi kollégiumok főtitkárát, akiről az a hír járta, hogy visszaélve hatalmával, súlyosan vét a hallgatói érdekek ellen. Kiutasították továbbá Sopron város párttitkárát, a részeges Zérai elvtársat, aki feltételezhetően nem értett egyet a hirtelen támadt viharal. Atrocitásra azonban sem ekkor, sem később nem került sor. A diszkriminált személyek védelemben részesültek a nemzeti karszalaggal megjelölt egyetemi hallgatók által. Személyi védelemben részesült utóbb még két egyetemi oktató is: az Erdőhasználati Tanszék beosztottja, Sebestyén László adjunktus, a Pedagógus Szakszervezet vezetője, aki Lámfalussy professzornak volt a megfigyelője, továbbá az Építéstani Tanszék adjunktusa, a párttitkár Strausz József. A forradalom eltiprása után mindketten sérelmezték, hogy „rosszul bántak velük”, noha hajuk szála sem görbült, mindössze rövid időre kellett arccal a fal felé fordulva állniuk. Jól emlékezem arra a beszélgetésre, amit ezen aggodalommal terhes időszakban Henzel János kollégámmal folytattam (október 22.). Henzel adjunktus volt a Jabláczy Sándor vezette Erdőművelés Tanszéken, és az volt a feladata, hogy az ide delegált Siskov

szovjet docens előadásain a tolmács szerepét töltsse be, lévén Munkácsról, akkori fogalmak szerint Kárpát-Ukrainából származó. Kapcsolatai és beosztásai révén kiismerte magát az orosz mentalitásban, és azonnal felrémlt előtte az orosz beavatkozás rémképe. Már e korai napokban, midőn a nép dühe épp csak kitörni készült, de fegyveres atrocitásokra nem került sor, azt mondta nekem redőzött homlokkal: „el fognak taposni minket, mint lengyel testvéreinket!”

Október 25-én bezárták kapuikat az iskolák, megszűnt az oktatás, és a gyárakban leállt a termelés. Csak a gáz- és villanyellátás, a közlekedés és a köz-

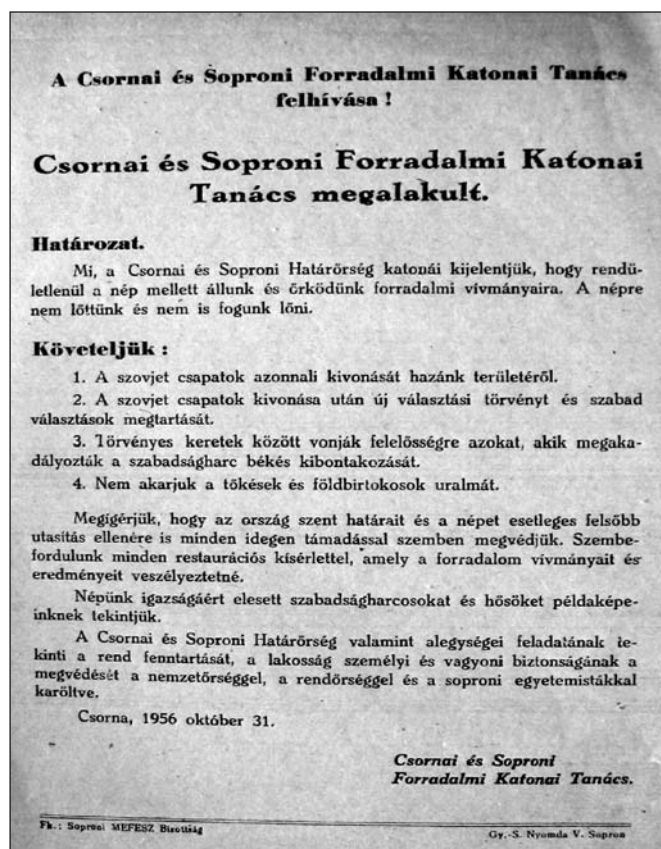
rend fenntartása maradt változatlan. A legszükségesebb élelmiszerek, így a kenyér és pékáru széthordását az egyetemi ifjúság vállalta magára. A rendőrség és a határőrség teljesen dezorganizálódott, s ez tette lehetővé, hogy mindegyik háromtagú járőrök teljesíthettek szolgálatot, a határőrség, a rendőrség és az egyetemi ifjúság tagjaiból verbuválódva. (Rendőrt azonban az egyetem falai közé nem engedtünk belépni, így állítva jelképesen helyre az egyetemi autonómiát.)

Bognár Dezső tanácselnök, a megyei pártbizottság tagja 35 évvel az események után, egy alkalommal bizalmasan elmondta nekem, hogy az állampárt és vazallusai a mozgalmak elfojtására már az első tömeggyűlés óta ugrásra készen álltak. A pártbizottság az Erzsébet utcai pártház alagsorában felhalmozott kézfegyvereket a megbízható párttagok (a későbbi munkásőrök) között akarta kiosztani. Hozzájuk csatlakoztak volna a 48-as lakatnyában megbúvó erők. A terv megvalósulását csupán a józanul, humánusan gondolkodó tanácselnök, és néhány hasonló mentalitású „elvtárs” akadályozta meg. Nekik köszönhető, hogy még a forradalom későbbi napjaiban sem sült el fegyver, és önbíráskodásra sem került sor. Az egyetemisták a honvédségtől szereztek békés úton fegyvert a járőrszolgálat ellátásához és a közrend fenntartásához, továbbá az ÁVH lefegyverzéséhez.

Október 23-án vizsgálóbi-

A forradalom utóvédharcának beszédes dokumentumai. A Csaba József és Bozó János szerkesztette Soproni MEFESZ-Híradó (magángyűjtemény)

A Csornai és Soproni Forradalmi Katonai Tanács felhívása 1956. október 31 (SL)

zottság alakult a kőhidai fegyházban fogva tartottak felülvizsgálatára és a politikai foglyok szabadon bocsátására. Nem tudom, hogy ez szám szerint hány ember szabadulását jelentette, de mire Kőhida kinyitotta kapuit, Sopronban már megjelentek a máshonnan, az ország egyéb börtöneiből kiszabadult politikai üldözöttek. Két ilyenem magam is találkoztam és beszéltem. Egyikük Schiller Ignác gimnazista osztálytársam volt, aki Márianosztráról szabadult, ahová egy mondvascsinált koncepció diák-összeesküvés vádjával került, és ahol – ha nem viselkedett jól – leszerelték a falából. (Később Svájcban lett kémiaprofesszor.) A másik, aki azonnal Nyugat felé vette az irányt, Homoki István évfolyamtársam volt. Őt az első évfolyamról hurcolták el. Közel hat évet ült börtönben teljesen ártatlanul. De már ekkor, az első szovjet beavatkozás után jöttek menekültek, hozták magukkal a híreket. Sopronba pedig, mint valami békés hátszországba, az ellenkező irányból egyre sűrűbben érkeztek a nyugati segélyszállományok. Elsősorban vérplazma, kötszer, gyógyszer, téli ruhanemű és élelmiszer érkezett.

A friss információk összegyűjtésére és továbbítására megalakult a híradós részleg. Ennek vezetője én voltam. Az

egyetem B épületének I. emeletén rendezték be tanánkat. 15–20 rádióon fogtuk a különböző nyelvű adásokat a nagyvilágból. Ebbe a munkába németül, olaszul, angolul, oroszul, szerbül, szlovákul, franciául jól beszélő embereket hívtunk be a városból. Innen datálódott barátságom Horváth István külügyérrel, Koszta Vilmos őrnagygal, Hegedűs János vezető lektorral, Bendl Andor főmérnökkel és másokkal. A munka abból állt, hogy minden fülhallgató rezümézte friss híreit, ezeket én összegeztem, és óránként, kétórán-

ként tájékoztattam a vezérkart, az Ifjúsági Bizottságot. (Utóbbi elnöke Bujdosó Alpár volt.)

Legemlékezetesebb jelentésemre november 4-én került sor. Az egyetemi tanácsterem asztalánál ekkor jelentettem a több ismeretlen arc társaságában helyet foglaló Kéthly Annának, hogy Maléter Pált elfogták, és megalakult az új, ún.

Munkás-Paraszt Kormány. „Ki lett az elnöke?” – kérdezte dühösen Kéthly Anna, a legendás hírű szociáldemokrata politikus, Nagy Imre egyik államminisztere. „Kádár János” – válaszoltam hűvösen. Erre az alacsony termetű, talpig feketében feszengő asszony felpattant helyéről, magához rántva ugyancsak fekete retiküljét, és nagy indulattal ezt kiáltotta: „Tudtam, hogy áruló, Kádár egy gazember!” Ezzel hagyta el kísérőivel együtt a tanácstermet és végleg exiliumba távozott, mert mint mondta: „Itt már minden elveszett!”

De nagyon előre szaladtunk az időben, mert mielőtt még véglegesen „lehanyatlott volna a nagymajtényi zászló”, mielőtt megtörtént volna a „világosi fegyverletétel”, az éter hullámhosszain sok biztató híradást elfogtunk. **Hallottuk a bukott politikusok gyáva fogadkozásait, hallottuk a Kossuth Rádió önkritikus (és Örkény István-nak tulajdonított) szlogenjét, hogy „Hazudtunk nappal, hazudtunk éjjel, hazudtunk minden hullámhosszon”.**

Egyszer pedig feltűnt Stuttgartból az emigráns oroszok egy csoportja is. Ők azonban nem adományt hoztak, hanem egy cirill betűs nyomtatványt, mely kívülről Puskin versgyűjteményének látszott, belül azonban Hruscsovnak az SZKP XX. kongresszusán elhangzott beszédét tartalmazta. Azért hozták, hogy az érkező szovjet alakulatok között szórjuk majd szét, hiszen ők nem tudhattak a bolsevik párt első emberének desztalinizáló dührohámáról. A cirill betűs nyomtatványt én vettem át tőlük. Ebből egy kötet akkor ért célhoz, amikor a

Mérnökhallgatók az Arbeiter Zeitungot olvassák. Lappinger Edit, Varga László, Söveges József (Fotó: Walter Henisch)

MAGYAR PARASZTOK!

A független demokratikus Magyarorszáért harcoló egyetemi ifjúság fordul hozzátok azzal a céllal, hogy a magyar megújulás kérdésében szót értsünk.

Ma egész Magyarország forradalmi lázban ég, falvakban, városokban egymásután megalakulnak a nemzeti bizottságok, amelyek hivatva vannak arra, hogy mind a parasztok, mind a munkások érdekeiért igazságosan dolgozzanak.

Minden falunak olyan élete lesz, amilyen Nemzeti Bizottságot választ magának. Eppen ezért arra kérlek benneteket, hogy gondosan mérlegeljétek azt, hogy kikre bízátok a magyar falvak életének irányítását.

Nagy Imre vezetésével megalakult az új nemzeti kormány. Ezt a kormányt pillanatnyilag alkalmasnak tartjuk arra, hogy a teljesen független, semleges, demokratikus Magyarország megteremtésére törekedjen, de óvást emelünk a kormány azon tagjai ellen, akik gátolás nélkül kiszolgálták a Rákosi-Gerő-féle klikket. Ezeknek az eltávolítását követeljük.

A magyar fiatalok, egyetemisták, munkások, katonák életüket, vérüket ontották a magyar nép igazságos ügyéért és köztük a ti ügyetekért is. Az ország egész munkássága sztrájkjal harcol addig, amíg ki nem vonják Magyarországról a szovjet csapatokat, mert az az egyetlen és biztos feltétele a független, demokratikus Magyarország megteremtésének.

Magyar Parasztok. Elérkezett az ideje annak, hogy ti is csatlakozjatok a magyar forradalomért, igazságos ügyünkért.

A ti harcotok a mezőgazdasági termelés megindítása, a jövő évi kenyér megtermelése. Szántásokat, vessetek, hogy a szabad Magyarország népének oly sokszor vérrrel áztatott földje bő kenyeret termeljen.

Budapest és városok forradalmi népe, a munkások, egyetemisták és a szabadságharc sebesültejei kenyeret kérnek, húst kérnek, zsírt kérnek és tejet kérnek a magyar falvak népétől.

Termeljétek és adjátok, mert ez a ti szabadságharcotok a független Magyarorszáért.

Teremtsetek meg forradalmi és fegyelmezett nemzeti bizottságaitokat. Magyar Parasztok most már nem viszik külföldre fáradságos munkátok gyümölcsét, hanem a magyar gyermekek, a magyar édesanyák és testvéreitek javára fordítják

Sopron, 1956 november 1.

Gödöllői Agrártudományi Egyetem
és a Soproni Egyetem Karok
Forradalmi Bizottsága

Ft. Soproni MEFEK Bizottsága. — Gy. S. magyar Nyomda, Sopron

A vidéki csoport röplapja (SL)

Sopront Kópházánál megközelítő egyetlen páncélos legénységével egyik hallgatói csoportunk érintkezésbe lépett. A többi kötet – Magyar János igazgató hanyagsága miatt – érintetlenül várta meg a bosszúállás évét (1957), s csak csoda folytán nem lett belőle senkinek sem kellemetlensége.

A MÁV már október végétől menetrendszerű szerelvényeket indított a „nagycenki nyakhoz”, ahol a vasúti pályától csak néhány lépésre volt az országhatár. Határőrt nem lehetett látni, le voltak fegyverezve, és teljesen demoralizálódtak. A szögesdrótoktól és aknáktól pedig nem féltek azok, akik még rosszabb elől futottak.

Voltak, akik vízi úton kerestek menekedést, és a menekülés útját a Fertő nádasain keresztül keresték. A világot bejárták azok a képek, amelyeken Richard Nixon, a velünk szimpatizáló amerikai alelnök menekült családokat halászik ki a vízből. Nixon ettől függetlenül nem jutott el odáig, hogy legalább nyilatkozatban ítélje el a szovjet agressziót.

A kép, ami a műúton fogadott, Hyeronimus Bosch vízióit idézte. Modernkori népvándorlás döbbenetes felvonulásával találkoztam. Fiatalok, középkorúak és öregek, szegények és jómódúak, fegyveresek és fegyvertelenek, családok

megérkeztem a Trianonban elszakított Várvidék (Burgenland) fővárosába, Kismartonba.

Mi már az első napokban hírül vettük, hogy Roller Kálmán, az egyetem igazgatója Bécsben szervezi a magyar egyetem létrehozását, mivel közel 400 hallgató, és a tanár kar fele kimenekült Ausztriába. A tárgyalások azonban elhúzódtak, és az illetékesek hamar nyilván-

sak és elmagányosodottak, soproniak, és az ország távoli tájairól érkezettek bandukoltak a nagy ismeretlen felé. Gyalogosok, biciklisek, motorosok lehajtott fővel, kis motyóval, vállukon hátizsákkal, végeláthatatlan sorban kígyózva haladtak a külföldi autók konvojai között. Némelyik „vándort”, akiről odaát már csak, mint „Flüchtlingről” beszéltek, felvette egy-egy gépkocsi. Én is egy külföldi autóval léptem át az ellenőrzés nélküli határátkelőt. Életem 26 évében először jártam külföldön. Még egy utolsó istenhozzádot intettem Sopron tornyainak, és félórán belül

valóvá tették, hogy az egyetem együttes elhelyezését csak ideiglenesen tudják biztosítani. Semlegességük védelmében a tartós elhelyezés kockázatát nem vállalják. A lézengő ritterektől azt is hamarosan megtudtuk, hogy az egyetem ideiglenes tartózkodási helye a Salzkammergut tartományban lévő, festői Wolfgangsee partján elhelyezkedő Bürgelsteinben kerül kijelölésre. Mi úgy határoztunk, hogy a végleges döntést Kismartonban várjuk meg.

Így is történt. A közel egyhetes, legfeljebb tíznapos kismartoni kényszervendégeskedés után indultunk csak el.

Pár perc járásnyira voltunk Strobl am Wolfgangsee falucskától. A falusiakkal azonban nem kerültünk közelebbi kapcsolatba, legfeljebb társaságunk egyes hölgytagjai költötték pénzüket a helybeli fodrászatban, vagy a hentesnél. Itt máig emlékeztető, kiváló minőségű húskenyér és májast lehetett vásárolni. Egyetlen alkalommal szálltuk meg testületileg Bürgelsteinből Strobl-t: szentestén, amikor a hóba süppedt falu barokk templomcskájában a „Stille Nacht, heilige Nacht” dallamába belevegyültek a „Mennyből az angyal” és a Himnusz hangjai.

Roller Kálmán, aki annak ellenére, hogy otthon az állampárt kedvezményezettje volt, egy artista ügyességével „manőverezte át” magát egyszemélyi vezetővé. Ő tárgyalta az azilumba kényszerült közösség minden létfontosságú dolgában. A professzorok közül itt volt még Jabláczy Sándor (erdőművelés-tan), Nemky Ernő (növényélettan), Tuskö Ferenc (növényrendszertan), Adamovich László (út- és vasútépítés), Winkler Oszkár (építéstan) és Hegedüs János

Az Ideiglenes Nemzeti Tanács és a küldöttek a Himnuszt éneklék a soproni városházán (Fotó: Walter Henisch)

Felülbélyegzett bélyegek (A felülbélyegzés 1956. október 29-én történt)

(vezető lektor). Később csatlakozott hozzánk Farkas Vilmos (üzemtan) és Pártos Antal (géptan). A segédoktatói kart Sárkány Jenő (földmérés), Veress Sándor (fotogrammetria), Sziklai Oszkár (erdőtelepítés), Baranyi József, becenevén Sika (erdőművelés), Szy Ferenc, becenevén Furi (növénytan), Lux András (fizika), Zilahy József (erdőrendezés), Cserjési Antal (matematika), Vass Ferenc (mechanika) és Medveczky Lajos (lektor) képviselte.

Hozzáunk csatlakoztak az Erdészeti Tudományos Intézet tagjai közül az idős Apt Ödön engomológus, Witt Lajos vadgazda, a pedagógus Fodor Gyula, az erőművelő Vlaszaty Ödön, az Erdészeti Technikumból pedig Varga Gábor. Két aspiránsunk is volt, mindkettő volt évfolyamtársam: Radványi Tivadar jó barátom, és Csizi, azaz Csizmadia József. Az otthoni adminisztrációból az önkéntes száműzés napjaiban velünk tartott Szenczy Willibald, a Bányászati Kar dékáni irodaigazgatója, Derényi Imre és Varga József adminisztrátorok, valamint Kornya Lajos kollégiumi igazgató. Otthagyt a Sopront és egyéni utat választott Kiss József kémikus professzor, aki később Svájcban telepedett le, Kántás Károly professzor, aki a bécsi olajügynökségen kapott vezető beosztást,

Farkas Tibor kitűnő geodéta, adjunktus, aki Stuttgartban, az egyetem alkalmazásában ért el később kiváló eredményeket, Worsitz Frigyes szerves kémikus, akit Argentínába vetett a jó sorsa, Láng László fa-technológus, és Perlaky Ferenc útépítő és erdőgazda.

Az volt a célkitűzésünk, hogy egyben tartsuk a kolóniát, és megvessük lábunkat valahol Nyugat-Európában. Erre azonban egyre kevesebb lehetőség kínálkozott. Ausztria reszketve ügyelt nehezen kivívott semlegességére, az egyesült Európa pedig csak olyan feltétellel lett volna hajlandó otthont adni nekünk Strassbourghban, ha a pártállamot kiszolgáló igazgatótól megválunk. Mint-hogy pedig a főkorifeusok, mint Roller Kálmán, Jablanczy Sándor és mások exponáltak voltak a kérdésben, nyilvánvaló volt, hogy egyre inkább a tengeren túli megtelepedés valósul meg.

Egyre valószínűbbé vált, hogy a menekült magyar egyetemet Kanada Bri-

Nagy Imre
miniszterelnök urnak,
B u d a p e s t .

Miniszterelnök Ur!

As Erdészeti Tudományos Intézet Ideiglenes Forradalmi Bizottsága az alábbi nyilatkozatot teszi:

- 1./ Tisztelet és csodálat azoknak a forradalmi szabadságharcosoknak, akik vérükkel vívják ki szabadságunkat az egész világ előtt és ezzel az Erdészeti tudományos munka szabadságát is lehetővé teszik.
- 2./ Csatlakozva egész népünkhöz kijelentjük, hogy addig nem végzünk tudományos munkát, amíg biztosítékot nem kapunk a szovjet csapatok szoros határidőn belüli kivonására.
- 3./ Semleges államformában kívánunk élni békében minden állammal Svájc, Ausztria mintájára.
- 4./ Szabad és ^{szociális} választást kérünk még ebben az évben ENSZT megfigyelők/mellett.
- 5./ Támogatjuk Miniszterelnök Urat szabad hazánk rendjének helyreállítása érdekében kifejtett munkájában azzal, hogy kormányának összetételét vizsgálja felül és azt egészíti ki, illetőleg alakítja újjá a szabadságharcosokból és azokból, akik alkalmaznak szabad hazánk építésére.
- 6./ Érezzük és tudjuk, hogy ránk nagy feladatok várnak és ebben maradéktalanul helyt fogunk állni.

Penti nyilatkozatunkat megküldöttük a Magyar Tudományos Akadémia Forradalmi Bizottságának, a Földművelésügyi Miniszter Urnak, az Országos Erdészeti Főigazgatóságnak, az Erdőmérnöki Főiskolának, a Forradalmi Magyar Honvédség és Ifjúság, valamint a Szabad Kossuth Rádió Forradalmi Bizottságának,
B u d a p e s t, 1956. november 1.

ERDÉSZETI TUDOMÁNYOS INTÉZET
Ideiglenes Forradalmi Bizottsága

Az ERTI hitvallása, 1956. november 1-én. (Dr. Rumpf János / NyME KL)

Az ASBŐ segélykonvoja a soproni határon (Balogh Judit gyűjteménye)

tish Columbia tartománya, a nyugati parton fekvő Vancouver fogja befogadni. Ez természetesen megosztotta a társaságot, mert a kalandvágyóbbak és azok, akik fejpénzt kaptak minden Kanadában letelepedni akaró műszaki értelmiségiért, a vancouveri megoldás mellett kardoskodtak. Akik viszont nem akartak az európai kultúrkörből kiszakadni – mint én is –, azok elleneztek az első variációt, és mindent elkövettek azért, hogy valamelyik, lehetőleg német nyelvterületen lévő nyugat-európai állam fogadjon be minket. Ennek érdekében napokon, heteken keresztül memorandumokat, tájékoztatásokat és folyamodványokat írtunk különböző nyelveken a kabinetnek berendezett irodahelyiségekben. Innen küldtük szét jalkiáltásunkat a nagyvilágba. Felterjesztésekben fordultunk az Osztrák Szövetségi Köztársasághoz és az Egyesült Nemzetek Szervezetének Oktatási és Nevelésügyi Bizottságához, az angol királynőhöz. Hírt adtunk magunkról a Szabad Európa Rádióban és a Salzburger Nachrichten hasábjain. A válasz a legjobb esetben is udvarias elutasítás volt. Terminustól terminusig éltünk, igaz, jó körülmények között, szállodai színvonalon, kitűnő ellátás mellett, amit a különböző európai segélyszervezetek bőséges adományai egészítettek ki.

A Soproni Egyetem karai állást foglaltak népünk szabadságharcának szent ügyében.

Az Egyetem határozott és egyhangú állásfoglalását a következő pontokba foglaltuk:

1. Követeljük, hogy a Kormány a további vérontás megszüntetése érdekében azonnal vonja vissza azt a felkérését, amellyel a szovjet hadsereget felkeltő ellen harcba állította. A békeszerződés alapján haszon oda, hogy a szovjet hadsereget a lehető leggyorsabb ütemben vonják ki Magyarország területéről.
2. Eltérünk mindenféle diktatúrát és félelmetes életet követelünk.
3. Követeljük az emberi szabadságjogok legteljesebb biztosítását: szólás-, sajtó-, gyülekezési- és vallásszabadságot egyaránt, továbbá az eszmék szabad áramlását külföldi viszonylatban is.
4. Szabad, független, demokratikus Magyarországot akarunk, amelyben valóban minden hatalom a dolgozó népe. Ennek érdekében általános titkos választásokat követelünk az egész országhban, több demokratikus párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából, mivel az eddigi nem teljesítette alkotmányos kötelességeit. A jelenlegi országgyűlést és kormányt, személyi összetételénél fogva, nem tartjuk alkalmasnak az állam vezetésére és új demokratikus választójogi törvény kidolgozására. Ezért követeljük, hogy a városok és községek nemzeti tanácsainak képviselőiből alakítandó új, ideiglenes nemzetgyűlés dolgozza ki az új választójogi törvényt.
5. Követeljük az úgynevezett „kádernagy” nyilvánosságra hozatalát, majd megsemmisítését, a „kádernagy” összehívásának megállapítását és szükséghez képest felelősségre vonását, végül a „kádernagy” szökését.
6. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai bűnügyében. Rákosi Mátyást, aki elsősorban felelős a közelmult minden bűnéről, a vérontásért és az ország tönkretételéért, hozzák haza és állítsák a nép elé. Válasszák meg a felelősségre Gerő Ernőt, Piros Lászlót és a szovjet legyőztes beavatkozás megtörténetének többi bűnrészesét is.
7. Követeljük az összes politikai perek és a koholt vádak alapján indított gazdasági perek független bíróságon történő felülvizsgálását, az ártatlanul elítéltek rehabilitálását — köztük Mindszenty hercegbíráskodását — és a törvénysértéseket felelős személyek megbüntetését. Azonnal hozzák vissza a Szovjetunióba kivitt hadifoglyokat és polgári személyeket, beleértve az országhatáron kívül elítélt hadifoglyokat is.
8. Követeljük a Szovjetunióval fennálló politikai, gazdasági és szellemi kapcsolatok felülvizsgálását és új rendezését, a politikai és gazdasági teljes egyenrangúság és az egymás belügyeibe nem avatkozás elve alapján. Az eddigi függő helyzetünkkel keletkezett károkatért térítést követelünk.
9. Hozzák nyilvánosságra visszamenőleg a külkereskedelmi szerződéseinket és a véget nem érő jövitelekkel valódiság adatait. Nyílt és őszinte tájékoztatást követelünk az ország uránérc készleteiről, kisméretűről és az orosz kocsiszőről. Követeljük, hogy az uránércet Magyarország világpiaci áron, nemese valutáért szabadon értékesíthesse.
10. Követeljük, hogy szakemberek vizsgálják felül és szervezzék át a magyar gazdasági életet. Vizsgálják felül a tervgazdálkodáson alapuló egész gazdasági rendszerünket, a hazai adottságoknak és a magyar nép érdekeinek megfelelően.
11. Követeljük az iparban alkalmazott normák revízióját, s a munkások és értelmiségiek dolgozók bérének sürgős rendezését, annak szem előtt tartásával, hogy a leglégsőbb fizetések feltétlenül haladjanak meg a létező minimumot.
12. Követeljük a parasztpolitika felülvizsgálását, továbbá a jelenlegi termésbesséti rendszer fokozatos visszafeljesztését, majd megszüntetését. Az egyéni gazdasági tevékenység támogatásának részesüljenek.
13. Tiltakozunk az államvédelmi hatóságok a magyar nép szabadságáért folytatott küzdelmébe való legyőztes beavatkozása ellen. Követeljük az államvédelmi hatóság megszüntetését és az államvédelmi teendőknek a rendőrség és a honvédség feladatkörébe utalását.
14. Követeljük, hogy a szálai szarvasok jelképező, már eltávolított Sztalin-szobor helyébe, a jelenlegi szabadságharc hőseinek és martírjainak állítsanak méltó emlékművet.
15. A magyar nép önmeghatározásáról szóló jelenlegi címer helyett állítsanak vissza a régi Kossuth-címet. A honvédség részére a nemzeti hagyományainkhoz méltó új egyenruhát vezessenek be. Követeljük, hogy március 15. és október 23. (ez utóbbi október 6. helyett) nemzeti ünnep és munkaszüneti nap legyen.
16. A nemzeti érzést sértő város-, utcá-, üzem- stb. elnevezéseket változtassák meg.
17. A diákszemélyzetünk eddig hozott határozatait magunkévá tesszük. Az oktatók és a hallgatók továbbra is teljes egyetértésben és szilárd egységben küzdenek a szabad, független, demokratikus Magyarország megteremtéséért.

Sopron, 1956. október 27.

Egyetemi Tanács

Az Egyetemi Tanács 17 pontja, 1956. október 27. (NyME KL)

Az osztrák kormány kormánybiztos nevezett ki ügyes-bajos dolgaink intézésére. Herr Hofrat Wozak azonban istenverte cseh hivatalnok volt a magyargyűlölő fajtából, és rengeteg borsot tört az orrunk alá (pl. az ajándékba kapott vadonutj teveszőr pokrócokat viseltes pokrócokra cserélte ki). Szerencsére nem sokáig regnált felettünk, mert a sajtóban megszöszszettünk viselt dolgait és leváltották. Cserébe kaptunk egy magyargyűlölő erdélyi szászt. Magatartása irányunkban csak akkor változott meg, amikor egyre előkelőbb látogatók kopogtattak az ajtaján érdekünkben. Először egy svájci segélyszervezet képviselőjében jelent meg ajándékokkal egy előkelő házaspár (hálából a férfi sálját ellopták). Aztán begördült Soproni Thurner Mihály híres soproni polgármester hasonnevű fia, mint a Mercedes cég egyik vezérigazgatója. Őt követte Lajos bajor királyi herceg, aki Sopronban szerezvén erdőmérnöki oklevelet, Roller Kálmánnak volt évfolyamtársa. S végül feltűnt Habsburg Ottó is, ha nem is személyesen, de Corett báró személye-

ben. Igazi komoly ajánlatot azonban senki sem hozott. A vancouveri meglepedés látszott a legkézenfekvőbbnek.

Néhányadmagammal együtt az volt az ítéletünk, hogy aki egyszer tengerre száll, többé sohasem talál már haza. Egyszer s mindenkorra elveszik a magyarság számára. S ebben a veszteségben nem csak a szülőhaza veszít, de vesztes lesz az is, aki elmegy. A haza ugyanis nemcsak térképen szereplő földrajzi fogalom, hanem élményrendszer, mint a szerelem. Honvágyunk persze még nem volt, de sejtjeinkben, zsigereinkben tudtuk, hogy haza csak egy van! Ez jelenti a szülőket, a várost, a Hymnuszt, a porladó őseket a porladó temetőben, jelenti az anyanyelvet, amelyen keresztül hibátlanul ki tudom fejezni magam, jelenti a pannon dombokat és a megcsontított ország határokon túli darabjait. Jelenti erdők és rétek magyarföldi virágait, egyszerűval mindent, ami nélkül lehet, de nem érdemes élni.

Aztán jött Allen dékán úr Vancouverből, aki tíz hónapon át erdőművelést prédikál a katedrálról, és a két nyári hónapban pedig erdőt irt egy iparvállalat megbízásából. Az sem tetszett, hogy kanadai dollárban kiszámították, ki mennyit ér! Egy szó, mint száz, megérlelődött és megszilárdult az a szuverén meggyőződés, hogy nem tartunk a többséggel, hanem más megoldást keresünk. Így azután a karácsonyt még közösen ünnepeltük. Nagy lucfenyőt díszítettünk fel az ebédlőben, s ezenkívül mindenki megszerezte a saját kis fenyőfáját is. Sümegh Lóthár celebrálása és az én ministrálásom mellett a főünnepen megtartottuk utolsó közös szentmisénket.

A Kanadába el nem hajózott csoportot Farkas Vilmos és családja, Nemky

Erő és családja, Zilahy Jóska, és rajtunk kívül még az öreg Sárkány Jenő bácsi (Földmérési Tanszék) képezte Évike lányával. (A félárva Évike utóbb a salzburgi Mozarteumban végzett, és férjhez ment egy jómódú idős úrhoz.) A csoport átmenetileg Salzburg külvárosába, közel a „Stille Nacht” szerzőjéről híres Hellbrunnhoz, egy Kaisererhof nevű magánpanzióba került. Szállást és ellátást Habsburg Ottó, illetve Corett báró jóvoltából kaptunk.

Habsburg Ottóval nem volt találkozásunk, de Corett báró, aki inkább hasonlított egy Monarchia korabeli korvettkapitányhoz, mint ügyvivő menedzserhez, időnként megjelent körünkben. Némi pénzzel ellátott minket, és keréketört magyarsággal értésünkre adta, hogy szerepet szán nekünk a Kelt-Európai Kutató Intézetben. Az ötlet gyanús volt, és a Habsburgokkal szemben belénk nevelt bizalmatlansággal fogadtuk. Sohasem tudtuk meg, hogy milyen szerepet szántak ott nekünk, mert időközben mi is gyanúsakká váltunk szemükben, midőn a hatóságoknál jelentkezve, töröltettük okmányainkból a kanadai vízumot. Ettől kezdve az osztrákoknak, és az Egyesült Európának sem kellettünk. Persona non grata-vá váltunk. Ezért aztán egyre inkább hazafelé orientálódtunk. Különösen akkor, amikor hivatalos írásbeli értesítést kaptunk otthonról, arról, hogy számítanak ránk. Írt Vendel Miklós, a forradalmi rektor, és Bognár Dezső, a város tanácselnöke. Weis Feri is megjelent a járási könyvtárból (aki közismert besúgó volt a politikai rendőrségen), és bizonygatta, hogy nem lesz bántódásunk. Szülői és otthoni baráti hajszálereken át is naponta jöttek az üzenetek. Mindezek puhították ellenállásunkat, és közelebb hozták a döntést. S persze vettük az újságokat és faltuk a híreket.

Be nem jelentve, óvatos settenkedéssel, lopakodva akartunk megérkezni Sopronba. Jöttünk, de csak a szülő, a városi előjáróság és az egyetemi magisztrátus tudott. A GYSEV-pályaudvaron meg is jelent fogadásunkra a hivatalos deputáció: Vendel Miklós akadémikus, a demokratikusan megválasztott rektor, akit természetes növése okán csak Tapírnak becézgettünk, aztán Lámfalussy Sándor bácsi, az idő szerint erdészeti dékán, végül Bognár Dezső, a város kommunista tanácselnöke. A család részéről pedig Édesapám.

Az esti sötétségben azonban voltak hívatlan elemei is a fogadóbizottságnak:

steppelt vattakabátban, gyűrt kérgű, rövidszárú csizmákban az ÁVH pufajkásai vártak ránk. Ezek hamar véget vetettek a viszontlátás öröméből fakadó lelkes ovációnak, mert valamennyiünket, összes batyunkkal együtt feltereltek egy katonai teherautóra, és bekísértek a 48-as laktanyába, ahol az újrászervezett fegyveres testületek központja volt..

Mi azonban az éjszakát és a rákövetkező félnapot is, légvonalban alig ötszáz méterre a szülői háztól, a laktanya komor falai között voltunk kénytelenek eltölteni. Nem voltak jó érzéseink, amikor az egyik nyitva felejtett szobaajtó előtt felismertük az egy nappal korábban érkező Zilahy Jósikát. Mindenesetre a férfiakat – kihallgatás céljából – elkülönítették az asszonyoktól. Fogva tartóink először nekiestek motyóinknak, hátha ellenforradalmi fondorlattal gépfegyvert csomagoltunk a csokoládé közé. Mindenekelőtt Farkas Vilmos akatáskáját foglalta le a kíváncsi és mohó hatalom, benne valamennyi hivatalos akta és levelezés, amit Strobl-ból a magyar kolónia szétküldött a nagyvilágba. Ennek utóbb sohasem láttuk nyomát. Vilmos naiv volt, és jó hivatalnok módjára lelkiismeretesen összegyűjtötte a fogdmegek helyett mindazt, ami leginkább érdekelte őket.

Utána jöttek a képek, és a képes magazinok, melyek közül – minthogy Playboy-t és pornográf lapokat nem találtak – a Life játszott nagy szerepet. Nálam is volt egy forradalmi szám, tele helyszíni felvételekkel. Később ilyen és hasonló kiadványokból kerültek azonosításra a szobordöntögetők és a tüntetők. Tőlem a rablók a Life magazinokon kívül egy színes képes természetföldrajzi atlaszt, levelezőlapokat, nagy mennyiségű déligyümölcsöt és csokoládéfélt tolvajlottak. Másoktól divatcikkeket, sálát és tophát tulajdonítottak el, nyilván feleségeiknek. Megkezdődött a szabadrablás, majd a körütekintő, egész éjszakán át folyó faggatózás arról, hogy miért mentünk ki, és mit csináltunk odakint. Amikor mindenkitől uniszónó ugyanazt, vagyis az igazságot hallották, belefáradtak a keresztkérdések feltevésébe.

Közben éles elméjű vita bontakozott ki Farkas Vilmos és az egyik pufajkás között, aki – mint később kitudódott – a Budapesti Műszaki Egyetem beöltözött adjunktusa volt. Vilmos, aki maga is képzett és jártas volt Marx és Lenin tanáiban, pengeélesen provokálta partnerét, és bizonygatta a dialektikus és történelmi materializmus filozófiai képességét. Mi csak hallgattuk őket, míg

reggel nem lett, és benyújtották a reggelit. Ekkor találkozhattunk feleségeinkkel, és teljes bizonytalanságban vártuk az idő múlását.

Míg mi a fogdában voltunk mozgásunkban erősen korlátozva, professzor barátaink és a tanácselnök tudomást szereztek arról, hogy még mindig nem vagyunk otthon. Ezért ultimátumot intéztek fogva tartóinkhoz, melyben közölték, hogy mi az ő hívásunkra és garanciájuk nyomán térünk vissza hazánkba, és amennyiben déli 12 óráig csomagjaikkal együtt mindenkit házhoz nem szállítanak, táviratilag értesítik a miniszterelnököt és a belügyminisztert a cseleszövekről. Az ilyen fenyegetésnek akkor még volt hatása, mert meg kellett őrizni a látszatot. Ha patrónusaink határozott fellépése elmaradt volna, a férfiak biztosan Kistarcsán, az internálótáborban találták volna magukat. Így azonban délre valóban hazaértünk, örülhettünk egymásnak, és némi bizakodással néztünk az események elé.

Megérkezünk. Hazatértünk. Az exodus véget ért. Jöttek szabadsághoz szokott életünk változásai. Kint maradt jó barátomnak, Hegedüs János vezető lektornak megbeszélés szerint írtam egy óvó levelezőlapot: „Piroska néni lábadozik, rövidesen teljesen meggyógyul.” A lap következményeként Hegedüs János Ausztriában maradt, és mint az osztrák Nationalbibliothek főigazgatója ment nyugdíjba. Mi pedig vállaltuk döntésünk kockázatát.

Az egyetemen 1956. október 23. és 1957. márciusa között történt eseményekről a főhatóság (MÉM) rendeletére Fehér Könyv készült, amelyet Farkas Vilmos oly gondosan, de az igazságnak is megfelelően állított össze, hogy abból senkinek kellemetlensége nem származott. Ez a Fehér Könyv sokáig Magyar János akkori igazgató zárolt anyagát képezte. Évtizedek múltán hozzáférhetővé vált és kiadásra várt. Készült azonban egy rehabilitációkkal foglalkozó kiadvány is. Ezt Hiller István, az egyetemi könyvtár főigazgatója 1989-ben szerkesztette meg. Írtam benne én is, mint a rehabilitációs bizottság tagja, egyesekre nézve kellemetlen dolgokat vettem papírra. Ez a könyv Örtüzek címen jelent meg, de közforgalomba nem került. W. A. utasítására (1993) raktárban hever, és várja a kompromittált személyek kihalását.

Engem ez időben semmiféle inzultus nem ért, hagytak dolgozni és respektálták a munkámat. Az 1958–1959-es tanév első szemeszterében önállóan adtam le az erdészeti fitocönológiát. Jegyzetem

ma is megvan belőle, és időállóan érzem. Legfeljebb két kis epizódot említhetek a helyzet jellemzésére. Az egyik eset mindjárt hazatérésünk után, 1957 tavaszán történt. Azt szerették volna elérni, hogy a Kari Tanács ülésén, mint a kapitalista világból megtért báránka ítélem el önmagam, Nyugatra történt távozásom miatt. A szolgálatteljesítő Dobos Tibor a pártbizottság nevében azt üzentte, hogy „gyakoroljak önkritikát”. Ezt megtagadtam, és azt üzentem vissza neki, hogy „elég önkritikus voltam, amikor hazajöttem. Az a véleményem ezen felül, hogy nem feltétlenül szükséges az embernek felköpni a levegőbe és utána alá állnia”. Ebben maradtunk.

Más előjel nem figyelmeztetett a közelgő leszámolásra. De a mélyben sötét erők munkálkodtak, és egyre világosabban látszottak annak jelei, hogy a forradalmi fészkeket jelentő egyetemeken, ha politikailag nem is, de adminisztratív eszközökkel példát fognak statuálni. Ennek szellemében 1958 nyaratól nagyarányú „káderozásra” került sor. Már abból következtetni lehetett a tendenciára, hogy a köztudottan legklerikálisabb oktatónak minősülő növénytanos Kiss Lászlóval együtt az én káderozásomat hagyták a legutoljára. Ránk csak valamikor 1959 februárjában került sor, s a prejudikatív ítéletet csak az nem olvasta ki a szemekből, aki alvajáró volt. Én kifejezetten fenntartam a fogamat az exekúcióra, s tudtam, hogy elvi kérdésekben megalkudni nem fogok, az egyetemet elhagyni pedig nem esik majd nehezemre.

A kihallgatásra Magyar János professzor dékáni szobájában került sor. A hivatalosan igazgatónak szólított dékán volt a káderozó bizottság vezetője. Mellette foglalt helyet Haracs Lajos és a két politikai komisszár, Strausz József adjunktus, egyetemi párttitkár és Bognár Dezsőné, a személyzeti osztály vezetője, akit csak Vörös Rébéknek neveztek. A két és félórás „beszélgetés” régi módszer szerint indult, amennyiben agyba-főbe dicsérték, ecsetelték érdemeimet, szakértelmemet és szorgalmamat, azután hosszan sajnálkoztak klerikális viselkedésem miatt. A beszélgetés végén dühből és presztízből mondták ki a verdiktet: el kell hagynom az egyetemet.

Két héttel később a személyzeti osztályon Vörös Gréti kezéből át kellett vennem a felmentő végzésemet. Az volt a záradéka, hogy „szilárd világnézeti meggyőződése miatt szocialista oktató-nevelő munkára nem alkalmas”.

Sopron, 1996. január

Dr. Csapody István

Részletek egy visszaemlékezésből

„Az 1956 tavaszán kirobbant poznani lengyel felkelés erős szolidaritási hullámot váltott ki. Az eseményekre leghamarabb az ifjúság reagált. A fennálló tiltások ellenére kisebb-nagyobb baráti összejöveteleken tárgyalták meg a történeteket. Július 22-én Gerő Ernő összegezte az MDP Központi Bizottságának ezzel kapcsolatos állásfoglalását és kijelentette: „Egy magyar Poznant el kell és el is fogunk kerülni.”

Október közepén már nemcsak az ifjúsági szervezet megújítása, hanem oktatási reformok, mint a marxizmus-leninizmus, az orosz nyelv, a honvédelem oktatásának átszervezése is napirendre került. A Budapesti Műszaki Egyetemről egy diákküldöttség járt Sopronba, amely olyan felhívást tett, hogy a hallgatóság ne vegyen részt ezeknek a tárgyalásoknak az előadásain.

Október 19-én a Közoktatásügyi Minisztérium hívott össze Budapesten egy hasonló jellegű megbeszélést, amelyen a felsőoktatási intézmények rektorai és dékánjai vettek részt. Ezen a megbeszélésen a minisztérium egyik vezető beosztású tisztviselője már nyilvánosan beszélt a szegedi egyetemisták követeléseiről. A meghívottak közül sokan hozzászóltak, jelentős részük a diákság mellé állt és támogatta a felvetett reformtörekvéseket. A soproni egyetemet Roller Kálmán igazgató és Zámbo János dékán képviselte.

Ezekről – a nyilvánosságot kizáró – megbeszélésekről az egyetemek és főiskolák hallgatói többnyire tanáraik révén értesültek és az ott elhangzott megnyilatkozások energikusabb fellépésre ösztönözték őket.

* * *

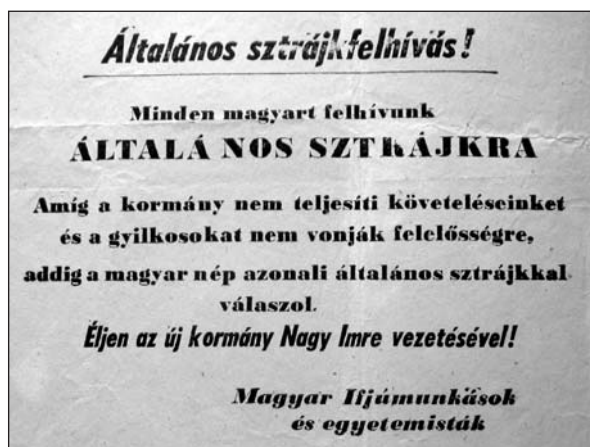
És ami november 4-e után következett November 5-én egyre több páncélozott jármű szállta meg a várost. Sopron Bondzsuk alezredes személyében hamarosan városparancsnokot kapott. A megszállók a rendőrség és a határőrség igénybevételével katonai igazgatást vezettek be, éjjeli kijárási tilalmat és egyéb megszorításokat rendeltek el. A posta és a vasútállomás előtt változatlanul szovjet tank posztolt. A Sopronból kivezető utak egy részét is tankok ellenőrizték. A Bécsi úton a mostani Hajdú fogadó közelében egy T 54-es harckocsi ellenőrizte az Ausztriába vezető út forgalmát. A Lőver körúton a mostani tenispályák helyén is szovjet harckocsi állt, éjjelenként nagy lövöldözést csapva.

A november 4-én délben kiürített Főiskola egy ideig gazdátlan volt. Az intézmény vezetősége és pártbizottsága majdnem teljes egészében külföldre távozott, egyedül Magyar János igazgatóhelyettes maradt itthon és jelent meg aznap este a Főiskolán. Néhány fiatal oktató segítségével kitessekelte az igazgatási épületbe betelepedett idegen forradalmárokat, bezáratta a Főiskola nagy vaskapuját és a menekülés közben nyitva felejtett helyiségeket, majd összeszedték a szétszórta fegyvereket, és azokat a portafülkébe kupacba rakták. A „portaszolgálatot” fiatal oktatók látták el. Néhány hallgatóból álló kis csoport az épület körül őrködött. Az éjszaka és a következő nap is viszonylag eseménytelenül telt el, azonban számítani lehetett arra, hogy a megszállók előbb-utóbb az egyetemet is felkeresik. Erre november 6-án, kedden fél 3 óra tájban került sor. Három T 54-es csikorogva állt meg a Bajcsy-Zsilinszky úti főbejárat előtt, és egy tiszt meg néhány altiszt máshozott ki belőlük. Látogatásuk célját viszonylag békés hangnemben adták elő. Tudomásukra jutott,

hogy a nyugati segélyszállítmányokból élelmiszer és italféleség van az egyetem területén. Másnap november 7-ét mutatott a naptár, és a nagy évforduló méltó megünnepléséhez akartak némi ennivalót és innivalót szerezni. Magyar professzor azonnal intézkedett, hogy a kért dolgokat megkapják. Míg az „ajándékcsomagok” készültek, a tiszt és néhány katona botanikus kerti sétára indult. A jelenlévő néhány oktató is elkísérte őket. A megszállók elleni védekezésre készülődés nyomai több helyen láthatók voltak. A botanikus kert közepén végighúzódtó út mentén nagy halom sörözüveg tornyosult (a régi 1,5 literes szabvány), kissé távolabb tőle több száz benzines kanna sorakozott. A tiszt alaposan megnézte a harci kellékeket, de megjegyzést nem tett. A kiskatonák viszont boldogok voltak, amikor a bokrokban néhány géppisztolyt találtak. Ezeket hadiszákmányként a tankjaikba vitték. A portán felhalmozott fegyvereket nem vették észre. A hivatlan vizit mintegy másfél órán át tartott. Miután megkapták a kért csomagokat, csendben távoztak és

a megszálló alakulat többé nem háborgatta az egyetemet.

Az egyetemen november 5-e után rendkívül nagy volt a bizonytalanság. Az előadások már október végén megszaktak. Mintegy 350-re volt becsülhető a külföldre távozott hallgatók száma. Ennek ellenére felvetődött a kérdés, hogy van-e értelme az oktatás szüneteltetésének. Magyar János igazgatóhelyettes javaslatára az itthon maradt oktatók úgy döntöttek, hogy megkezdik az oktatást. November 12-én megkezdődött a tanítás az egyetemen. Az Erőműnői Főiskola volt az országban az első felsőoktatási intézmény, ahol november 12-én oktatnak. Ennek akkor óriási jelentősége volt,

mert egyrészt összefogta az itthon maradt hallgatókat, másrészt többeket Ausztriából való hazatérésre ösztönzött. Az első órákon igen alacsony volt a megjelent hallgatók létszáma. Idővel az órák látogatottsága fokozatosan emelkedett, 1956. november 16. és január 31-e között 86 erdőmérnök-hallgató tért vissza Sopronba.

Pár nappal november 4-e után a MEFESZ új vezetőséget választott, és október 22-e szellemében folytatta működését. Azonban a létszámában erősen megfogyatkozott ifjúság már nem irányítója, hanem passzív szemlélője volt a megindított forradalmi eseményeknek. Az irányítást a munkásság vette át, november 4-e után szívós utóvédharcot vívott az újjászerveződő kommunista hatalommal szemben. A munkástanácsok sorozatos sztrájkokat hirdettek. December 11-én és 12-én a salgótarjáni sortűz hírére még kétnapos sztrájkot szerveztek. Működésük azonban hamarosan lezárult, mert ország-szerte feloszlatták szervezeteiket.

Vancsura Rudolf

A Soproni Pártbizottság lefegyverezése

1956. október 28-án titkos jelentést kapott az Egyetem Forradalmi Tanácsa, hogy a Deák téri pártbizottsági épületben valami gyűlést terveznek a pártvezetőség emberei. Mint a Híradós Csoport vezetője, azt a megbízást kaptam, hogy derítsem ki igaz-e, és ha igen, akkor mi az a fontos ok, ami miatt az „elvtársak” összegyűlnek, amikor az ország más városaiban már lőnek a népre?

Attól tartottunk, hogy ennek a tervezett gyűlésnek majd valami nem várt és nemkívánatos eredménye lehet. Mosonmagyaróváron, a Parlament előtt és másutt is már halottak feküdtek a földön, de a soproni diákság, Roller dékán és a velünk tartó tanárok megfontolt és higgadt vezetésével, vérvesztés és atrocitások nélkül vette át a város vezetését. Arra gyanakodtunk, hogy Sopronban is valami provokáció készül, amit majd kifogásként használhatnak egy fegyveres megtorlásra, saját pufajkásaik vagy behívott orosz katonák segítségével. A helyi rendőrség felszínén a mi oldalunkon állt, de nekünk még nem voltak fegyvereink, amire főleg a védelem miatt szükségünk lehetett volna, hogy át tudjuk vezetni a várost az erőszakos diktatúrából, lehetőleg sima átmenettel egy békés demokráciába.

A Híradós Csoport is csak egy pár napja spontán alakult szervezet volt, amit a szükség hozott létre. Azért lettem én a

A pártbizottság épülete napjainkban

vezetője, mert predesztinált erre természetem, származásom és politikai meggyőződése. Már 15 éves koromban erdészgyakornok voltam, és mint csemeterkerti szakmunkást küldtek a sátorlajú helyi szakértésére. Ezért az „elvtársak” megbízható munkáskádernek képzeltek, holott már gyermekkoromtól kezdve gyűlöltem a kommunizmust.

Nagyapám az első világháborúban négy évig orosz fogságban volt, én pedig a magyar történelmet szerető, jó hazafinak nevelt kiscserkész voltam, amíg 1948-ban a kommunisták azt is betiltot-

Egyetemen (1953-54-ben) fegyelmiket kaptam, egyszer a tiltott walden viselése miatt (amit egy professzor temetésére vettem fel), máskor meg a Kertész elvtárral, a marxizmus előadójával történt vitatkozásért.

1956 őszén, már nagyon megérve egy forradalomra, 22 éves fejjel, ötöd-éves koromban örömmel olvastuk az egyetemen az itt-ott kapható Irodalmi Újságot és nagy lelkesedéssel ugrottam bele a szervezésekbe mindjárt az első napon. Az október 22-én tartott nagygyűlés előtt segítettem becipelni a Sotex előcsarnokában álló Sztálin szobrot a szekrénybe, mert a portás attól félt, hogy a gyűlés résztvevői kárt tesznek majd benne, és őt fogják felelősségre vonni. Érdekes és furcsa érzés volt, ahogy a szentként tisztelt Sztálinnak, az emberi méreteknél nagyobb, szokott pózában pipát tartó szobrárt, három-négy diák becipelte egy biztonságos helyre és rájöttünk, hogy csak egy ócska, törékeny, festett gipszfigura, amit meg sem tudtunk volna mozdítani, ha valóban bronzból van.

A másnapi felvonuláshoz, október 23-án, én rohantam koszorúért a biciklimmal, amit a diákok vittek a Tűztorony melletti emléktáblához. Humoros – de sosem felejttem el –, hogy a felvonulási csoport már felkészült a kapun belül a hirtelen festett táblával: „Együtt a Lengyelekkel”, amikor egy perccel a kivonulás előtt, a sok száz résztvevő közül egy személy szerencsére észrevette, hogy az együtt szót csak egy gy-vel kell írni. Gyorsan ledobtuk a földre a táblát és valaki egy nagy G betűt festett pártjelvényt”. Az

A Soproni MEFESZ követelése!

1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról a békeszerződés határozatai alapján.
2. A MDP-ben alulról felfelé titkos alapon új alap, közép- és központi vezetők választását követeljük, ezek a legközelebbi időben belül hívják össze a Pártkongresszust, válasszák az új Központi Vezetőséget.
3. A Kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével, a sztálinista-rákosi-korszak minden bűnös vezetőjét azonnal váltsák le.
4. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai bűnügyében. Rákosi Mátyást, aki első fokozaton felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkretételéért, hozzák haza és állítsák a nép ítélőszéke elé.
5. Általános egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban több párt részvételével, új Nemzetgyűlést megválasztása céljából. Követeljük a munkások sztrájkjogának biztosítását.
6. Követeljük a magyar, szovjet és jugoszláv politikai, gazdasági és szellemi kapcsolatok felülvizsgálatát és új rendezését, a politikai és gazdasági teljes egyenrangúság és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján.
7. Követeljük az összes magyar gazdasági élet átszervezését szakemberek bevonásával. Vizsgáljuk felül a tervgazdaságon alapuló egész Népgazdasági rendszerünket, a hazai adottságoknak és magyar népiük létevéseinek szemellett tartásával.
8. Hozzák nyilvánosságra külkereskedelmi szerződéseinket, a soha ki nem fizethető jóvátetelek tényleges adatait. Nyílt és őszinte tájékoztatást követelünk, az ország uránérc-készleteiről, kiaknázásáról, az orosz koncesszióiról. Követeljük, hogy az uránércet világpiaci áron, nemes valutáért, Magyarország szabadon értékesíthesse.
9. Követeljük az iparban alkalmazott normák teljes revízióját, munkások és értelmiség bérköveteléseinek sürgős és alapvető rendezését. Követeljük a munkások létevéseinek megállapítását.
10. Követeljük a beszállítási rendszer új alapokra fektetését és a termékek olcsóbb felhasználását. Követeljük az egyéni gazdaságok parasztiok egyenrangú támogatását.
11. Követeljük az összes politikai és gazdasági pereknek független bíróságon való felülvizsgálatát, az ártatlanul elítéltek szabadonbocsátását, rehabilitálását. Követeljük a Szovjetunióba kényszerített hadifoglyok és polgári személyek azonnali hazaszállítását, beleértve a határon kívül elítélteket is.
12. Teljes véleménynyilvánítási és sajtószabadságot, szabad rádiót követelünk és a MEFESZ szervezet számára nagy példányszámú új napilapot. Követeljük a megélő káderek anyagi nyilvánosságára hozatalát és megemlékezését.
13. Követeljük, hogy a sztálini zsarnokság és politikai nyomás jelképe, a már eltávolított Sztálin szobor helyébe az 1848–49-es szabadságharc hőseinek és mártírjainak méltó emlékművet emeljenek.
14. A megélő, magyar népek idegen helyett kívánjuk a régi magyar Kossuth-címer visszaállítását. A magyar honvédségnek a nemzeti hagyományokhoz méltó új egyenruhát követelünk. Követeljük, hogy március 15. és október 6. nemzeti ünnep és munkaszüneti nap legyen.
15. Az egyetemi ifjúság a munkássággal és parasztsággal karöltve, egyhangú lelkesedéssel nyilvánította ki teljes szolidaritását a lengyel és varsói munkássággal és fiatalokkal, lengyel nemzeti függetlenségi mozgalommal kapcsolatban.
16. Tiltakozunk az államvédelmi hatóság fegyveres beavatkozása ellen.

A Magyar Ifjúság

A főiskola hallgatói és dolgozói a tömegben. Jobbról a második Józsa József erdőmérnök-hallgató

a dupla gy-ből. Azóta is sokszor eszembe jutott, hogy milyen jót nevetett volna rajtunk a város népe, ha az egyetemisták egy helyesírási hibával írt táblával vonulnak körbe a várkerületen.

Ahogy a napok teltek, úgy élesedett a hangulat. Érkeztek a rossz hírek az ország belsejéből, Ausztria felől meg a nyugati segély-autók, gyógyszer, élelem, de semmiféle fegyveres segítség. Tudni akartuk, hogy mit terveznek a Pártépületben és 28-án délelőtt lementem megnézni, hogy mi a helyzet az „elvtársak” házában? Akkoriban állandóan waldenban jártam és a nemzeti-színű karszalagról messziről látszott,

Petőfi Sándor:
A kutyák dala

Süvölt a zivatar
A felhős ég alatt;
A tél iker fia,
Eső és hó szakad.

Mi gondunk rá? mienk
A konyha szöglete.
Kegyelmes jó urunk
Helyeztetett ide.

S gondunk ételre sincs.
Ha gazdánk jóllakék,
Marad még asztalán,
S mienk a maradék.

Az ostor, az igaz,
Hogy pattog némelykor,
És pattogása fáj,
No de: ebsont beforr.

S harag multán urunk
Ismét magához int,
S mi nyaljuk boldogan
Kegyelmes lábait!

hogy az Egyetemi Forradalmi Tanács megbízottja vagyok. A város polgárai előtt népszerűek voltunk és minden segítséget megkaptunk bárhová mentünk, bármilyen ügyvel kapcsolatban. A portástól megkérdeztem, hogy van-e valaki már az épületben? Mondta, hogy pár ember ül a városzobában és valószínű még több személy fog

érkezni. Ezután bementem és elkértem a személyi igazolványokat az ott lévők-től. Miután megnéztem az iratokat meghűlt a vér az ereimben, mert az úgynevezett „nagykutyák” gyülekezésének lettem nem várt tanúja. Minden személy a környező falusi, körzeti, megyei, üzemi párttitkárja, pártbizottsági elnöke vagy valami hasonlója volt és nem akartak részletes felvilágosítást adni összefüggésük okáról.

Ahogy a létszám növekedett és telt az idő, egyre idegesebb kezdtem lenni és telefonon kértem segítséget az egyetemről. Rövidesen meg is jött még két ötödéves évfolyamtársam Leskó Gyurka és Goda Jancsi. (Goda még ott-hon végzett 1957-ben, de Leskóval mindketten Kanadába jöttünk és Vancouverben végeztünk 1958-ban.)

Közben a várakozók száma is szaporodott és közöltem velük, hogy egyelőre nem mehetnek ki, mert nem akartam, hogy híre menjen a letartóztatásnak és elmaradjon a többi, akik még jöhetnek. Amikor a portásnak ebédet hoztak, azt meg nem engedtem be – csak elvettem az edényt a fiútól –, hogy ő se tudjon hírt vinni az épületben folyó eseményekről. Közben egyre sürgetőbbben telefonálgattam a rendőrségre, hogy jöjjön már valaki segíteni, mert tudom, hogy ezeknél az embereknél fegyver is lehet, de nekünk nincsen semmi. Csoboth őrmester gúnyosan kérdezgette, hogy talán meg vagyok ijedve, de ő sem adott biztos ígéretet, hogy kijön-e valaki? Mindenesetre a fiúknak mondtam, hogy szigorú képpel, ökölbesorított, zsebre dugott kézzel járkaljanak, mintha nekünk is volna revolverünk. Ha valaki WC-re akart menni, oda is elkísértük őket és egy kis kaján elégtételt éreztem, hogy most ők fél-

nek és nekik sárga, izzadt a képük, mert azt hiszik, hogy mi is olyan szemetek leszünk velük, mint amilyenek ők lennének, ha fordított volna a helyzet.

Közben megérkezett dr. Jablánczy Sándor professzor is az egyetemről, akinél Erdőműveléstanból elég jól mentem le és nem volt okom haragudni rá, de megtagadtam neki is a belépést, mert ő volt a tanárok párttitkárja. Lehet, hogy őt is csak a gyűlésre hívták, vagy az egyetemen gondolták, hogy ő talán majd megoldja a gordiuszi csomót? Mindenesetre, nagyon tiszteletudóan közöltem vele, hogy nem engedhetem be (vagyis a szemtelen diák megtagadta a professzórának a belépést) és ő ezt minden cirkusz nélkül tudomásul vette és elment.

Segélykonvoj Sopronban (Tóth László felvétele)

Közben a városzoba megtelt, sötétedni kezdett és a levegőben vágni lehetett a feszültséget, de a rendőrök még mindig nem jöttek. Ekkor megint felpattantam a kerékpáromra és elvágtattam a rendőrségre, ahol kiabálva keresni kezdtem Csoboth őrmestert. (Ma is emlékszem a nevére, mert volt egy ilyen nevű évfolyamtársam is.) Megkérdeztem tőle, hogy a soproni rendőrség a Forradalmi Tanács oldalán áll-e, és ha igen, akkor miért nem jöttek ki a Pártházhoz? Erre végre kiküldtek két rendőrt, akik aztán hét revolvért szedtek el a 13 megjelent „párt-nacsalnyiktól” (az egyiket a szemétkosárban találták meg). Ezek után kieresztettük őket este a Pártházból, de hogy mi volt a gyűlés célja, az soha nem derült ki. A megbeszélés megghiúsult és más következménye a gyűlésnek nem volt, mert az oroszok úgyis bejöttek volna november 4-én Sopronba is.

Benkő Géza

nyugalmazott erdőmérnök,
B.Sc.F. of U.B.C. 1958,
soproni öregdiák

Visszaemlékezéseim 1956-ra

Amikor az egyik évfolyamtársammal egyeztetni akartam egy pár évvel ezelőtt olyan dolgokat, amiben mind a ketten részt vettünk, először beleegyezett, de amikor felkerestem és a részletekről kezdtem beszélni, hosszú hallgatás után megkérdezte, miért háborgatom a régen történt dolgokat? Azt válaszoltam, jó lenne leírni a résztvevőknek, ami akkor történt, hogy ne mások, akik nem voltak ott írják le esetleg rosszul, vagy teljesen megmásítva a tényeket. Erre az évfolyamtársam még hosszabban hallgatott és végül azt mondta, hogy ő ezekre a dolgokra nem emlékszik. Erre én hallgatam hosszan és próbáltam eldönteni magamban, hogy valóban nem emlékszik a dolgokra amiben együtt vettünk részt, vagy még annyira fájnak az emlékek, hogy nem akar róluk beszélni avagy esetleg még mindig félne erről beszélni? A mai napig nem tudtam eldönteni, hogy melyik volt az igazi ok. Ez pedig nagy kár, mert így lesznek olyan dolgok, amikről írni fogok ami teljesen az én egyéni visszaemlékezésemre alapul.

Október 23-án, mi elsőévesek valószínűleg elmentünk az előadásokra, míg a felsőévesek a már 17 pontra bővített röpiratot nyomtatták és hordták szét a város üzemibe és középiskoláiba. Délután 3-kor az egyetemen nagygyűléssel egybekötött tüntetés volt. Csendesen vonultunk fel nagyság szerint, összefont karokkal, a lengyel származású Bem tábornok szobrához, aki 1848-ban a magyarok oldalán harcolt, egy plakáton azzal a felírással: „Együtt a lengyelekkel”. A csendes felvonulással és a plakáttal akartuk kifejezni a szolidaritásunkat és támogatni a lengyelek követeléseit 1956-ban, amint Bem apó segített bennünket 1848-ban. A Talpra magyar elszavalása után felemelt hangulatban mentünk vissza a diákszállásra. Csak később tudtuk meg, hogy a tervezett útvonal mellett egyes épületek padlásán a rendőrök géppisztolyai a felvonulókra volt irányítva és a katonai laktanyában riadóztatták a legénységet. Ez megindokolta, hogy miért változtatták meg a felvonulás útirányát menet közben az utolsó pillanatban. Lövésre a parancsot nem adták ki. Jó lenne megtudni az akkori rendőrpapancsnoktól, hogy miért nem? Azért nem tüzeltek ránk, mert a felvonulás csendesen és fegyelmetten folyt le és nem voltak kormányellenes kiáltások, vagy azért, mert az állami épületeket nem rongál-

tuk meg, vagy talán egészen más ok miatt? Jó lenne megkérdezni a géppisztoly mellett álló rendőrt, vagy a közkatonákat, hogy ők mit éreztek, amikor lesbe állították vagy riadóztatták őket!

Egyik este engem az egyetemmel szemben lévő bérház ablakának a megfigyelésére osztottak be, mert ott állítólag egy kék ÁVÓ-s család lakott. Valamelyik járőrnek feltűnt, hogy gyakran le-fel kapcsolják a villanyt az utcára nyíló szobában és esetleg morzejeleket adnak le, így papírra kellett leírom a villany felgyújtását és leoltását, és azt is, hogy hosszú vagy rövid ideig égett a villany. Ha nem ilyen komoly körülmények között állítanak oda egyedül, akkor arra is gondolhattam volna, hogy egy bakkal akarnak a firmák kitolni. Több órás jegyzetelés után Szikszai Klára (harmadéves) kihozott egy csésze feketekávét cukorral, mondván, hogy ha nem látok gyanúsat, akkor a kávé elfogyasztása után menjek be az egyetem épületébe felmelegedni. Amikor a villany fel és leoltása megszűnt, valószínűleg lefeküdtek, akkor én is bementem az üres csészével és jegyzeteimmel melegedni. Nem tudom, hogy valaki próbálta-e megfejtetni jegyzeteimet a villany fel- és leoltásával kapcsolatban vagy egyből kidobták. Akkor minden gyanús volt. A kommunista rendszer egyik eredménye volt az hogy senkiben nem lehetett bízni és mindenkinek gyanús volt minden.

A nemzetközi vöröskereszt jóvoltából Ausztrián keresztül sok gyógyszer, konzerves élelmiszer és használt ruhát hoztak be az egyetemre szortírozni és továbbítani Budapest különböző kerületeibe, ahol azokra a legnagyobb szükség volt. A tanárok közül Apt Dönci bácsi volt a felelős a szállítmányok átvételéért és azok továbbításáért a fővárosba.

Az ajándékcsoomagok átvétele és szortírozása az egyetem tornatermében történt. Én is ide kerültem a rövid vidékjárás – rendtartás után. A szortírozott anyagokat teherautóra

raktuk és a megrakott teherautókat néhány fegyveres diák (akik vagy pestiek voltak vagy Pestet jól ismerték) kísérték fel. A teherautókat, ahogy én emlékszem a TEFU kölcsönözte, sofőrrel együtt. Ha túlzsúfolt volt a tornaterem, akkor a kevésbé igényelt, kért dolgokat az egyetem egyes nagyobb termeiben is tároltuk a továbbszállításig. A szállítmányok összeállításánál dolgozott Nyers Ferenc, harmadéves erdőmérnök-hallgató. Csak egyetlen alkalomra emlékszem, hogy valamihez hozzányúltunk volna. Egyszer az egyik szállítmányt raktuk le és szortíroztuk, amikor egy kb. 30 cm x 30 cm x 30 cm deszka dobozból szivárgott valamilyen színtelen és szagtalan folyadék. Először azt hitük, hogy valamilyen üvegben elrakott, dusztírozott zöldségfésleség üvege tört el és azért szivárgott a folyadék. Felfeszítettünk egy pár lécet a doboz tetejéről és akkor láttuk, hogy belül van egy másik doboz, amiben jégbe rakott osztrigák voltak, de a jég már elolvadt. Hárman vagy négyen lehettünk ott és rövid tanácskozás után úgy döntöttünk, hogy az osztrigák nem igen lennének már ehetőek Budapesten a hosszú teherautó út után, ezért ha valaki meg akarja kóstolni, egyet megehet amíg az osztrigák el nem fogynak. Valaki, talán egy felsőéves mondta, hogy ő valahol olvasta, hogy a kagyló szétfeszítése után citrommal megcsepegtetik és lehörpintik. Egy szemetes vödört letettünk, amit körbeültünk és én, talán másodiknak vagy harmadiknak, lenyeltem behunyt szemmel rágás és citrom nélkül a házából kikapart osztrigát. Meglepetésemre lent is maradt. Már nem emlékszem rá, hogy a

Főiskolai rakodóbrigád éjjeli műszakban a határon

végén hányan is „kóstoltuk” meg az osztrigát.

Valamikor ezekben a napokban önkénteseket kerestek a nemdohányzók közül. A benzines palackok sikeres használatán felbuzdulva vagy az Egyetemi Diáktanács vagy a Katonai Tanács elhatározta, hogy Sopronban is kell Molotov-koktélt csinálni. A sörgyártól 1,5 literes üres sörösuveget és valahonnan benzint is hoztak hordóban és hátul a botanikus kertben az egyetemi épületektől elég messze lerakták. Mi, nemdohányzó diákonkéntesek elkezdtük a nem egészen veszély nélküli tevékenységet. Hogy hányan csináltuk, arra pontosan nem emlékszem. Többen is lehettünk, de én csak négyre emlékszem ennél a tevékenységnél. Egy fiú hozta a benzint a hordótól, nevére nem emlékszem, én öntöttem az üvegeket és két harmadéves lány, Király Ilona és Szikszai Klári tették a dugót és mellé egy golyósdarabot az üvegbe. Talán csináltunk 40-50 darabot és utána leállítottak bennünket.

Kópházi csatáról és annak eredményéről írtak azok, akik ott abban részt vettek. Engem több társammal együtt az egyetemen hagytak fegyveres őrt állni, hogy védjük a vöröskereszt hozta segítséget. Én a tornateremben voltam több társammal, amikor valaki berohant az egyetem kapujából és rémulten kiáltotta, hogy most jött egy motorkerékpáros Kópháza felől azzal a hírrel, hogy elárultak bennünket, mert az ágyuk nem működtek és a gyalogsági fegyvereket a gitárokkal együtt (kerék dobtáras géppisztoly) letették. A kapuhoz mentünk ahol hallottuk a hiányos részleteket.

Délután kb. 3 és 4 óra között egy ágyút vontató teherautó állt meg a kapunál. Önkénteseket kerestek azzal a céllal, hogy a Muck-i kilátóig vezető országúton valami jó, kanyargós, szerpentinés részén majd megállunk és az út mellett felállítjuk az ágyút, hogyha jönnek az oroszok akkor kilövünk egy pár tankot azért, hogy majd azok elzárják az utat és ezzel időt nyerünk azoknak akik menekülni akarnak Ausztriába. Felkapaszkodtunk vagy négyen, köztük Paulay Zsolt évfolyamtársam is, a teherautó hátsó részére, ahol már volt 3 – 4 diák. A teherautó padlóján hátul lövegeket tároló ládák voltak, azok tetején kellett állni. A teherautón próbáltunk úgy elhelyezkedni, hogy kapaszkodni is tudjunk. Az előttünk lévő évfolyamok tűzészeti kiképzést kaptak, mi, akik 1956-ban kezdtünk, lettünk volna

az első évfolyam akikből gyalogos tiszteket akartak kiképezni. Arra a kérdésre, hogy tudja-e valaki az ágyút kezelni, többen is mondták, hogy igen. De senkinek nem jutott az eszébe megnézni a nagy fejetlenségben, hogy az ágyú amit vontatunk üzemképes-e. Én a teherautó baloldalán találtam helyet. Amíg elhelyezkedtünk, az egyetemmel szembeni járdáról ájtott egy fekete csuhás, fekete szakállas pap (úgy rémlik mintha négyszögletű papi sapka is volt a fején). Megállt a teherautótól kissé balra elől és kétszer is megáldott bennünket. Ekkor ködösödött el a szemem a könnytől először a forradalom előtt és akkor vilant át az agyamon először, hogy meghalhatunk és talán nem is jövőnk vissza élve. A mai napig nem tudom, hogy a papi áldástól, vagy a halál gondolatától lett könnyes a szemem. Lehet, hogy mind a kettő közrejátszott. Még most is, amikor ezeket a sorokat írtam, a szemem ismét könnybe lábadt. Az egyetem elhagyása után a következő dolog, amire emlékszem az, hogy a lövegek közül füst szállt felfelé és rövid keresés után az egyik löszert tartó láda aljából egy eldobott vagy elejtett cigarettacsikket halásztunk ki a mozgó teherautón hátul.

A teherautó, a kanyargós, szerpentinés úton úgy ugrándozott mint a bak-

kecske minden váltásnál. Először a löszerekből dobtunk le, hogy könnyítsünk a terhen. Ezután amikor a teherautó megint megállt, az ágyút leakasztottuk, ami csúszni kezdett lefelé a lejtő miatt és az útmenti árokban akadt meg. Ekkor már a hátralévő löszert is ledobtuk. Így a tehermentesített teherautó valahogy felért és megállt az úton a határőrlaktanyával szemben. Már sürgölődött, amikor megálltunk. Ezekre Takács Jóska (negyedéves) is emlékszik Vancouverben. Ott leszálltunk és egy felsőéves a teherautó mellé állított őrségbe, hogy ne lopják el. Ott toporogtam a teherautó körül, hogy melegítem a lábam. Egy idő után kijött valaki értem, s mondta, hogy a laktanya alagsorában egy nagy teremben szalma van a padlón, menjek én is be aludni. A teremben még ácsorgott egy pár ember, de a szalmával letakart padlón csak nehezen találtam egy helyet, ahol le tudtam feküdni. Annyira fáradt voltam, hogy éhségem ellenére hamar elaludtam. Arra ébredtem fel, hogy valaki kiabál, hogy éjfélkor indul egy teherautó vissza Sopronba. Aki vissza akar menni, az szálljon fel. Mire kiértem, már nem volt hely a teherautón, a nyitott hátsó részén sem. Az emberek úgy csüngtek a teherautón, mint a szőlőbogyók a fűrtön. A teherautó megfordult

Megjegyzés

Madas András, a történetet ismerő egyetlen élő tanúja a következőkben mondja el a szóban forgó esemény hiteles történetét:

„Iskolatársam és jóbarátom volt Rozmán Tibor, aki nagycenki volt és érettségi után továbbszolgáló tűzérhadnagyként a keleti frontot is megjárta. Határozott, megbízható, rendes ember volt. 1956-ban, mint a felvásárló szervezet alkalmazottja Nagycenken – szülőfalujában – dolgozott, amikor október 23. után a falu vezetői a párttitkár, a tanácselnök és a rendőr egymásután elpárologtak, és a falu ottmaradt vezetés nélkül; a termelőszövetkezeti elnök pedig fel akarta oszlatni a szövetkezetet, az őszi vetési munkák közepén. A magára hagyott falu komoly gazdái küldöttségben mentek Rozmán Tiborhoz azzal, hogy a falu vezető nélkül maradt, őt ismerik, komoly katonaviselt ember, és vegye át a falu vezetését, mint ideiglenes tanácselnök. Rozmán elvállalta, a falu megnyugodott. Rozmán bejárta a határt, látott egy gazdátlanul maradt üteget, melynek lövegeit a kezelői elhagytak, mivel a magyar hadsereg lényegében október végére feloszlóban volt, a katonák hazamentek. Rozmán megnézte a lövegeket, használható állapotban voltak.

November 4-én hajnalban, amikor a rádió bemondta Nagy Imre nyilatkozatát és hírt adott a szovjet csapatok általános támadásáról, Rozmán azonnal kiment a gazdátlanul hagyott lövegekhez, és a lövegzárakból kivette az ütőszegeket, ami után azok használhatatlanná váltak. Mint pár héttel később nekem elmondotta, ezt azért tette, mert feltételezte, hogy a főiskolások esetleg ellenállást akarnak tanúsítani, és ez teljesen felesleges vérontáshoz vezethet. Ezt a gyanúját alátámasztotta, hogy pár nappal azelőtt Sopronban járt és az Egyetemre is benézett, ahol találkozott egy – néhány napja nyugatról visszajött – katonatiszttel, akit még régebbről ismert. Megkérdezte tőle, te mit keresel itt? Az egész ország a szabadságért harcol, és nem azért, hogy most ti vegyétek át az uralmat, akik itthagytátok az országot, amikor bajban volt.

Ez a rövid, hiteles története az említett eseményeknek.”

és elindult Sopron felé. Mi ketten álltunk Paulay Zsolttal, az épület sarkában lévő lámpák által megvilágított részen és tanakodtunk. Egy harmadéves oda-
jött és azt mondta, hogy ismeri az utat és elvezett hármunkat vissza Sopronba a határról.

Nem emlékszem, hogy hány órára értünk vissza Sopronba. A botanikus kert végében másztunk át a kőfalon és az első két fiú a kezembe lépve húzta fel magát a kőfal tetejére és utána húztak fel engem is. Valaki leugrott először és annak adtuk le a puskákat. A fal mellett a sötétben mentünk a kapu felé, így értük el a portát. Az egyik diákőr azt mondta, hogy a városban már oroszok vannak, de még nem szállták meg az egyetemet. Abban állapodtunk meg, hogy fegyvert nem viszünk a diákszállóba, hogy azzal is kevesebb okot adjunk arra, hogy megtámadják a diákszállót. A puskákat a portán hagytuk és mondtuk, másnap reggel 9 órára megyünk leváltani őket. Úgy is lett.

Talán másfél, két óra múlva egy motorkerékpár nagy sebességgel érkezett a város felől és egy magas, szikár, katonaruhába öltözött férfi ugrott le a motorkerékpárról. Amikor a kiskapun besietett, láttuk, hogy zöld a parolija, tehát határról. Sietve jött oda hozzánk és szinte lihegve mondta, hogy alig tudott az oroszok előtt odaérni. Értesíteni jött az egyetemistákat, hogy jönnek az oroszok és ott lesznek egy pár percen belül. Valóban lehetett hallani a közeledő teherautó és a tank lánctalpának a hangját. A határőrtiszt, két vagy három csillag volt a vállán, ahogy én emlékszem azt mondta: „Fiúk ne legyetek hősök és ostobák, mit tudtok ti a puskákkal csinálni? Tegyétek le a puskákat, mert ha próbáltok ellenállni, akkor lelőnek benneteket, mint a kutyát és az egyetem is megsérül”.

Valószínűleg igaza lett volna.

Nem emlékszem, hogy beszélünk volna, csak néztük egymást szó nélkül, mintha a határőrtiszt siettetett volna bennünket a fegyverletétellel mielőtt eléri a kaput az oroszok. Leraktuk a négy puskát a kaputól balra lévő ezüstfenyő földig érő ágai alá. Mire visszamentünk az épület felé, már meg is állt egy tank és két teherautó és annak a tetején lévő orosz katonák négyünkre fogták a géppisztolyukat, a határőrtiszt már ekkor tőlünk kissé távolabb, a kiskapuhoz közel állt. Ahogy a teherautó megállt, négy katona leugrott és ránk irányított géppisztollyal jöttek a kapun be. Az első teherautó fülkéjéből leug-

rott egy tiszt, tipikus lapos tisztí tányérsapka volt a fején, és követte katonáit. Ahogy bejött a kapun, odajött hozzánk és megkérdezte, hol vannak a fegyverek? Mutattam az ezüstfenyő felé és mondtam, oda raktuk. Az egyik orosz katona összeszedte a négy puskát és vitte a teherautó felé. Közben több katona is leugrott a teherautóról és bejöttek az egyetemre, hogy hányan, nem emlékszem, csak arra, hogy vagy két sorkatona a teherautó egyetem felé néző oldalán állt fegyverrel a kezében. Ahogy a katonák bejöttek, a tiszt elküldte őket kisebb csoportokban felde-
rítésre az egyetem területére.

A talált puskák és géppisztolyok különösképpen nem izgatták, viszont amikor katonái megtalálták a benzinnel megtöltött söröstuvegeket, az láthatóan bemérgesítette. Mondták, hogy mi magyarok milyen hálátlanok vagyunk, hisz ők felszabadítottak bennünket és mi megrongáltuk az elesett orosz katonák emlékére állított emlékművet. Márton András mondta, hogy az egyetemisták abban nem vettek részt és az ország egyes városaiban az emlékművet volt, amikor egy lerombolt templom helyére építették. Erre, legnagyobb meglepetésünkre a szovjet tiszt azt mondta, hogy azt nem lett volna szabad azt csinálni. Ez a kijelentés valamennyire csökkentette, legalábbis ideiglenesen, az egyre növekvő indulatokat ellenük. A vita lassan megint éles lett és a vita heves hangulatában valaki mérgében azt mondta nekem, „mondd meg ennek a büdös ruszkinak, hogy katonáival együtt menjenek a b. k. anyjukba, vissza a Szovjetunióba.” Természetesen ezt enyhébb formában mondtam oroszul a tisztnek. A hangulatból láthatta, hogy mi nem hívtuk őket és azt szeretnénk, hogy a szovjet katonai csapatok Magyarországról kivonuljanak és menjenek vissza a Szovjetunióba. Közben valaki, valószínűleg egy professzor, elküldött valakit Dr. Gál János professzorért, aki 1956 nyarán jött vissza a Szovjetunióból, ahol kandidátusi oklevelet szerzett. Mikor Gál professzor odajött, megkérdezte a nevemet, hányad éves vagyok és hol tanultam meg ilyen jól oroszul? Válaszoltam a kérdéseire. Nem tudván, hogy hogyan fogja felhasználni, amiket mondtam, otthagytam Gál professzort az orosz tiszttel és az összegyűlt tömeggel. Leléptem és a Dimitrov téri diákszállóba mentem.

Másnap bementem a Sopronban maradt több diáktársammal a diákszállóból az egyetemre. Nem volt rendes

előadás, mivel a tanárok egy része már Ausztriában volt családjával együtt. Hogy hány napig kísérleteztek, hogy folytatódjon az előadás, már nem emlékszem. Homályosan emlékszem egy egyetemi nagygyűlésre, ami valamikor november 10-13. között lehetett és amit talán dr. Magyar János professzor vezetett. Két hét 'szabadságot' kaptunk, hogy menjünk meglátogatni szüleinket, hogy lássák, hogy életben vagyunk. Nem tudtam, hogy ez mennyire volt önzetlen ajánlat és mennyiben volt annak szerepe, hogy nem volt elég professzor előadást tartani, s talán azt sem akarták, hogy a forrófejű diákok együtt legyenek és nehogy valami további „meggondolatlanságot” csináljanak.

Debrecenben szüleim gyalog kb. fél órára laktak az állomástól. Anyai nagyszüleim (mivel lakásukat bombatalálat érte) is velünk laktak. A sötétben ültek, mikor benyitottam, mondtam én vagyok, Imi. A villanyt még felgyújtani sem volt időm, amikor nagyapám zokogva felkiáltott: „Most már megdögölhetek, mivel tudom, hogy te életben vagy!” Mire felgyújtottam a villanyt, már mind az öten sírtunk, édesanyám és édesapám, nagyszüleim és én. Ölelgettük egymást és sírtunk. Mikor az újralátás öröme lecsendesedett, vacsoráztam (ők már ettek) s utána folytattuk a beszélgetést. Először nekem kellett beszámolnom és utána szüleim mondták el, hogy mi történt Debrecenben. Édesapám beszélt a csodálatos 4 napos szabadságról. Ez volt az első eset, hogy oly lelkesedéssel láttam apámat beszélni valamilyen elvont tárgyról. Beszéltek a csendes, békésnek induló tüntetésekről. Debrecenben volt a szovjet légierők egyik bázisa Magyarországon. A repülőter orosz parancsnoka elutasította a megyei kommunista párt kérelmét, hogy vonuljon be katonáival a tüntetők ellen. Ezt a felhívást elutasította. Így csak az ÁVÓ-sok lőttek a fegyvertelen békés tüntetőkre.

Mire meglátogattam a Debrecenben lakó rokonságot, lassan ideje lett készülődni vissza Sopronba. Kaptam lóden télikabátot, egy jó sílőtnyt meg egy síbakancsot (nem azért mert tudtam síelni, hanem azért, hogy a közelgő télen ne fázzak). Ahogy közeledett visszaindulásunk ideje, egyre csendesebb lett a lakásban a hangulat és csak a tanulásról beszélgettünk. Egy pár nappal indulásom előtt, amikor mindenki odahaza volt, édesanyám kezdte el a kényes témát, amit mindannyian

Menekülők a Bécsi úton (1956. november 5. Ullstein Bild)

kerültünk, mint a macska a forró kását. Megkérdezte mi a tervem Sopronban, ott maradok-e tanulni vagy kimegyek Ausztriába? Mondtam, hogy nem tudom, az ottani helyzettől függ, hogy a végén mit is csinállok. Ha próbálnak felelősségre vonni azért, mert fegyverrel álltam őrségbe az egyetem kapujánál, amikor az oroszok bejöttek az egyetemre és úgy érzem, hogy ebből bajom lenne, akkor esetleg meglepek. A több órai tanácskozás lényegét édesanyám foglalta össze legjobban a következőkkel. „Mi jobban szeretnénk, ha te Magyarországon maradnál, de ha úgy érzed, hogy valamilyen bajod lenne, akkor határozd el, hogy mit csinálsz. Ha lehet maradj Európában a csoporttal, de ha a sors úgy hozná, hogy elmentek Európából, nekünk jobb lesz az a tudat, hogy élsz, ha távol is, mintha eltűnnél mert az oroszok elvisznek, mint a két nagybátyádat”. Apám két bátyját és az egyik 17 éves fiát a háború után egyik éjjel az oroszok elvitték egy kis „robot”-ra hidat építeni a Tiszán két hétre. Az első éjszakán egy templomba zárták be őket aludni és hogy ne tudjanak megszökni. Az unokatestvérem az apja tudtával elbújt a templomban és ott maradt, nem ment ki reggel, amikor indulás volt. Az apja mondta, hogy ő megy, mert valóban kell egy híd a Tiszán és azt a két hetet csak kibírják. Eltűntek valahol Oroszország egyik falujában, mert sohase jöttek vissza. Az egyik felesége özvegyen halt meg. Ezek után családjukban senki sem bízott és hitt az oroszoknak. Egyik unokanővéremet egy másik faluból a lakosság többségével és lelkészükkel kivitték a Szovjetunióba, ahol sóbányában dolgoztatták, de ő legálább visszajött.

Győrben a vasútállomáson hallott új ismertető bejelentés mellett még volt egy ennél nagyobb meglepetésem is. Ahol az osztrák határ legjobban megkö-

zelíti a vasútvonalat, a vonat megállt. Kíváncsian vártuk, hogy mi történt. Jött egy újabb hír, ami hullámként ment kocsiról kocsira a mozdonytól. „Itt van legközelebb az osztrák határ, aki oda akar menni az a kocs jobb oldalán szálljon le és menjen előre, hogy

a vonat a háta mögött legyen”. Az emberek el is indultak a kijárat felé, volt ott gyerek szüleivel, fiatal és középkorú, de még idősebb is. A végén csak mi hárman maradtunk, Szodorai, a nagybátyja és én, abban a kocsiban, ami egy pár perccel azelőtt még zsúfolásig tele volt.

Több órán át térdeltem és imádkoztam és valamilyen jelle vártam. Jelet nem kaptam több órás térdepelés alatt, de hirtelen, mint a villámcsapás ugrott be a gondolat, még az első délelőtt, hogy egy mérleget kell felállítanom mind a kimenésre, mind az otthon maradásra. A mérleg két oldalára az előnyöket plusznak írom fel, majd a másik oldalára a negatív dolgokat. Hasonló módon mérlegelem az otthon maradással kapcsolatos dolgokat és a végén a két mérleg eredményét összehasonlítom. Gondoltam, annak alapján könnyebb lesz eldönteni, hogy menjek vagy maradjak, ha már valamilyen konkrét jelt nem kapok az Istentől. Persze leírnám nem mertem a plusz és negatívokat, mert féltem attól, hogy bajba kerülnék, ha a lista valakinek a kezébe kerülne. Így csak fejben mérlegeltem a kimenés és az otthon maradás előnyeit

Ady Endre:

Az én magyarságom

Az én magyarságom
Mindennél keserűbb,
Mindennél igazabb.

Az én magyarságom
Véres és fekete,
Véres és szomorú.

Az én magyarságom
Büszke felleg-orom,
Büszke, nagy sirató.

Az én magyarságom:
Nincs ilyen átkozott,
Nincs ilyen igazi.

és hátrányait. Ezt csináltam három délelőttön keresztül. Ahogy visszaemlékszem a két mérleg főbb pontjai a következők voltak.

Itthon maradás:

Pozitív:

Ismert környezetben maradok, tovább folytathatom az egyetemet, közel maradhatok a szüleimhez, rokonokhoz.

Negatív:

Kirúgnak vagy elvisznek az egyetemről, esetleg kivégeznek, vagy eltűnők mint a két nagybátyám, megbélyegzett leszek, mint ellenforradalmár, nem kapok rendes állást még ha engedik is, hogy végezzek, nem biztos, hogy tudom a szüleimet és öcsémet támogatni.

Kimenés Ausztriába:

Negatív:

Ismertlen helyre kerülök és egy új nyelvet kell megtanulnom, keményen kell tanulnom és a tanulás után keményen is kell dolgoznom (talán többet is mint akik abban az országban születtek ahol a végén kikötök), hogy valamit elérjek, valószínű, hogy sikerül jó állást találnom és ha keményen dolgozom akkor biztos, hogy jobban tudok a szüleimnek és öcsémnek is segíteni, mint ha Magyarországon maradnék, kemény munkával elismerést szerezhetek magamnak és hazámnak is, otthon maradt kollégáimnak is lehet, hogy tudok segíteni

Pozitív:

Szabad leszek, nem kell bujkálnom templomba menni, megmondhatom a véleményem, nem kell dicserni azokat, akik már háromszor „szabadították” fel az országot vagy a csalással bekerült embereket, akik hazánk vezetői lettek...

Ezek mellett valószínű, hogy több más dolgot is a mérlegre tettem. Habár jelet a jó Istentől nem kaptam, az önmagamban végzett sok mérlegelés elég volt arra, hogy meggyőzzem önmagamról, hogy a kimenés több lehetőséget nyújt majd nekem, szüleimnek és öcsémnek és rajtam keresztül esetleg Magyarországnak is. Itt mellel jegyzem meg, hogy e három délelőtti viaskodás önmagammal a végén előnyömről szólt. Szerintem a kollégáim azon csoportjának, akik még november 4-én jöttek ki együtt, a nagy fejetlenségbe, sokkal nehezebb volt elfogadni és alkalmazkodni a kemény valósághoz, ami a befogadó országban várt ránk. Ezért le a kalapom előttük azért, amit elértek. Nekem volt időm gondolkodni a kijövetelen és azt saját döntésem alapján tettem, ezért nekem „könnyebb” volt.

Ötvös Imre (István)

'56 Gyógyszerszállítmányok

Közel 50 év távlatából, sok ezer kilométer távolságból és egy zsúfolt, mozgalmas élet eseményei alól nem könnyű előkeresni pontos és tényszerű hozzájárulást egy történelmi igényű könyvhöz. Ugyanakkor, ha még élő szemtanúk és cselekvők kibújnak legalább a próbálkozás alól, akkor mulasztásuk csak gátolja a tisztább összkép kialakítását. Ilyen elgondolás után próbálom papírra vetni a Budapestre irányított szállítások általam ismert részét, és ebben nagy segítséget adott Török Pál barátom. A legelső útról, amit tettem, nem hiszem, hogy van dokumentáció, mivel az kezdeti vállalkozás volt, s csak annak sikeres végrehajtása után indulhatott meg a rendszeres, szervezett szállítás.

A vöröskereszt és a külföldi kórházak szállítmányai már október 26-án kezdtek érkezni Sopronba. Október 28-án a központi diákbizottság gyűlésén voltam, amikor megérkezett a pesti hívás (akkor már a mi kezünkben volt a „vörös vonal”): „Az általános gyógyszerellátás még elfogadható, de rövidesen szükséges lesz a pótlás szervezett ellátása. Viszont vér és plazma nagyon sürgősen kellene az ugrásszerűen megnőtt műtéti beavatkozások miatt.”

Arra is figyelmeztettek, hogy Budapest blokádnál áll, a fő utakat az oroszok elzárták. Én azonnal vállalkoztam az útra, és Török Pál (alias „Mackó”) V. éves geodéta hallgató habozás nélkül csatlakozott hozzám. Nála jobb partnert nem lehetett volna találni ilyen útra. Jól megtermett sportoló volt, nikkelezett szemű földmérő, és erdei tájékozó versenyeken is kitűnt tájérzékelével. A budai hegyeket úgy ismerte, mint a tenyerét. Három éve már egy házban laktunk a Lánzséri út 1. alatt, ami egyben Hermitz Laci házigazdánk borkimérése is volt, a romos Löwer Szálló mögött. Én is Pesten jártam gimnáziumba, és a Pilisben otthon éreztem magam. A teherautót a „Soproni Fésűs” gyár adta, de nem akármilyet, hanem egy öreg Mercedest. A sofőr ügyes, rátermett fiatalember volt, sajnálom, hogy nevére nem emlékszem. A szállítmányunk 90 százaléka vérplazma volt, és ahhoz jutott gyógyszer, kötszer, hogy megteljen a rakótér. A kocsit jobb oldalára egy lepedőre vöröskeresztet festettünk (remélem, Bognár néni nem volt problémája a diákszállási leltározásnál).

Már sötétedett, amikor elindultunk. Sima utunk volt, jóformán semmi forgalom, és egy igazoltatás Győrnél. Úgy határoztunk, hogy É-Ny-ről, Tokod felől megyünk be. Már kezdtem bízni, hogy az aggodalom teljesen felesleges volt, amikor

Piliscsabán, vaksötétben majdnem belementünk egy orosz tankba. Szépszámmú katonai kísérettel, feltartott kezekkel bevittek bennünket az út melletti iskolába, ahol az oroszok ideiglenes hadiszállása volt. Egy hadnagy kezdett kihallgatni bennünket. Tudtam elég jól oroszul, de szerencsére nem nyitottam ki a számat. Tolmácsot hoztak, aztán bejött egy mérges, álmából felkeltett, borotvátlan őrnagy. A tolmácsot maga a Jó Isten küldhette. Mondta, hogy tagadjuk, hogy diákok vagyunk, nincs sehol fegyver (volt a motorházban!), nincs a kocsin vérplazma, és az egész egyszerű helyi szállítmány a gyárból a kórházba, ami hetente megy, és mi melósok vagyunk. Kivittek bennünket a kocsizhoz, vaksötétben egy őrmester hátul felmászott. Belelépett vagy belekönyökölt egy ládába, ahogy felmászott, és üvegcsörömpölést hallottunk, és erős „kórházi búzzal” telt meg a levegő. Visszavittek megint az iskolába. Az őrnagy tábori telefonon hol kiabált, hol bólogatott, és a homlokát ráncolta. Látszott rajta a bizonytalanság, tehetetlenség és a határozatlanság. Persze mi sem lehettünk az önbizonyosság példaképei, és a kezem már majdnem kiborult, ahogy tartottam fenn a falon. Végül megparancsolta, hogy forduljunk vissza, örüljünk, hogy nem lövett szét, mert megérdemeltük. A tolmács csak annyit adott hozzá, hogy „fiúk, ezt megúsztatok, söpörjete vissza, mert ha ez szabadkezet kap, még az anyjának is nekimegy. Az alvó medvét nem szabad felkelteni!”

Felmásztunk a kocsiba, visszafordultunk és elmentünk addig, amíg biztosak voltunk, hogy őrjárat se láthat bennünket. Eszünkbe se jutott, hogy ne folytassuk az utat. Átvágtunk Tinnye felé, és le Zsám-

bék irányába. Nem létezik, hogy az oroszok ismerik a földutakat, és bárhol is lehet gyalogság. Mellékutakon, erdei földutakon, kertek alatt haladtunk, többször is elakadva. Egy helyen betörtünk egy léckerítést. Mackó helyismerete fantasztikus segítség volt, és sötétben is kitűnően tájékozódott. Budára a Farkasréti temetőnél értünk be, és onnan mentünk be a János Kórházba. Kb. éjfél felé érkezünk. A kórház viszonylag normálisan üzemelt, csak a halottasház volt tele, mert probléma volt a temetés. A vér Pesten, a sebészeti klinikán kellett, és kaptunk irányítást, meg egy kis utcai helyzetjelentést. Egész nap nem ettünk, pár órát aludtunk, és még hajnali sötétben indultunk tovább. A Clark Ádám téren egy nagyobb katonai egységbe ütköztünk, de olyan hirtelen a sötétben, hogy azt sem tudtuk, hogy oroszok vagy magyarok. Csak a híd közepén kezdtünk megint normálisan lélegzeni, annyira váratlanul jött a dolog. A Baross utcai klinikát minden különösebb probléma nélkül elértük. Amikor rakodtunk, az épület előtt fegyverropogást hallottunk. Három sebesültet hoztak be a kapunál, de az egyik, egy fiatal fiú már halott volt. A hátsó kijáraton küldtek ki bennünket, és útbaigazítottak egy „...logiért”-höz (azt hiszem, úgy hívták ezeket). Az előző esti terepjárás majdnem kiürítette az üzemanyagtartályt. Egy egyszerű aláírásra feltankoltunk, és D-Ny irányból indultunk vissza. A Kálvin tér borzasztóan fel volt dűlve, olyan volt, mint egy akadálypályán átvergődni. Gumidefektől féltünk, nem kíváncsi hely volt megállni, hiszen minden irányból belőhető. A sofőr azt is megjegyezte, hogy itt két perc alatt több közlekedési kihágást csinált, mint az előző két évben. A

Élelmiszert szállító teherautó a Várkerületen (Balogh Judit gyűjteménye)

műegyetemisták mondták, hogy Budaörs-nél is oroszok vannak az úton. Így Gazdag Rét, Irhás Árok irányából visszamentünk Zsámbék felé, és követtük az előző esti utat. Nem szerettünk volna ismét találkozni Piliscsabán az oroszokkal (bár az optimista bennem azt mondta, hátha az őrnagy kialudta magát és jobb kedvben lehet). Nagy megkönnyebbüléssel hallottuk Pliscsabán, hogy hajnalban az oroszok visszamentek Esztergom felé. Sopronig viszonylag sima utunk volt, csak éhesek voltunk. Visszaérve tájékoztatást tartottunk, és beszámoltunk, hogy a jelenlegi helyzet alapján meg lehet indítani a rendszeres szállítmányt, az utakon nincs jelenleg probléma. Persze a helyzet állandóan változhat.

Török Palival a következő szállítmányt 30-án vittük, egy Rába teherautón. Micsoda különbség volt egy öreg nyugati kocsi és egy szocialista masina között, az előző

javára. De legalább a rakodótere jóval nagyobb volt. A csornai gépállomáson töltöttünk üzemanyagot, és itt ettünk meleg ételt először négy nap óta. Nagyon kedves, segítőkész volt mindenki. Ez simán, minden nagyobb probléma nélkül ment. Visszafelé jövet csatlakozott hozzánk egy soproni tanárunk felesége, aki Pesten volt kórházban és egy diáklány, aki a szüleihez akart visszajönni. Hoztam vissza sokszorosított példányait a forradalom alatt született versnek. Az idő nagyon hideg volt, és a „vendégek” miatt mi hátul kuporogtunk a nyitott teherautón, komolyabb kabát nélkül. Nagyon köszönöm a kapuvári patikának azt, hogy adtak meleg teát, amikor már a fogunk vacogott.

A harmadik útra október 30-án, Török Palival és egy alsóéves geodétával mentünk, s gyógyszert vittünk, ismét a János Kórházba. A következő szállítmányt november 30-án este vittem fel Pestre egye-

dül. Az az egyéni ok is vezetett, hogy begugrom szüleimhez, és megnyugtatom őket, hogy minden jól van, és szerettem volna hírt kapni bátyámról, aki akkor pont katoná volt a frissen végzett pesti kultúr-mémökökkel. Persze ebből nem lett semmi. A Rókus Kórháznál lerakodtunk, és ott ért bennünket kora hajnalban a döböntő hír, hogy az oroszok megindították az offenzívát Pest ellen, a keleti oldalról. Mikor visszaértem Sopronban az egyetemre, akkor már évfolyamom indulóban volt Kópháza felé. Hozzjuk csatlakoztam. A balsikerű „kópházi csata” után az én egyetemem elszigetelve maradt egész nap az út É-i oldalán. Onnan vágtuk át magunkat Fertő-Rákos és Mörbish felé a következő éjjel. Ezt, naplójára támaszkodva, nagyon precízen leírta barátom, Háhn Fülöp „Our university in two countries” című könyvében.

Grátzer Miklós alias Kulacs

Azon az őszön...

...kezdhettem meg egyetemi tanulóéveimet Sopronban. A korábban megszerzett kitűnő érettségi, a sikeres felvételi vizsga, sem az erdész ősök nem tették ezt azonnal lehetővé. Az okot sejtettem, a forradalom feledhetetlen 13 napjának valamelyikén aztán meg is tudtam. Az addig hét lakattal őrzött, „szigorúan titkos” személyzeti anyagomat kézhez kapva, iratkötegem külső borítólapján máig ott virít a piros ceruzás, aláhúzott jelzet: „R.K. Gimnázium”, mivel az Esztergomi Ferences Gimnázium diákja voltam.

Azokban a csodálatos napokban kártyavárként omlott össze „mi urunk a Párt”, ez a mindenható, mindent behálózó, mindenütt jelenlévő erőszakszervezet. Máról holnapra megszűnt a közigazgatás és közellátás. Felsőbb éves diáktársaink – firmáink –, a harmad-, negyed-, ötödévesek, a fiatalság lendületével és (olykor fölös) magabiztosságával egykettőre urai lettek a váratlan helyzetnek. A rendfenntartástól a sütőipari segédmunkáig mindenütt ott voltak, a közüzemek felügyeletéről és a nyugatra menekülő sokezes tömeg igazoltatásáról nem is beszélve. Emberségünknek köszönhető, hogy ekkor Sopronban egy lövés el nem dördült, egyetlen pofon el nem csattant, míg Győről ÁVO-s akasztás és egyéb megtorlások híre is eljutott hozzánk.

Nekünk, első- és másodéveseknek eleinte nem adtak fegyvert, hiszen nem voltunk még katonák, hanem a szinte

azonnal meginduló nyugati élelem-, ruha-, cipő- és gyógyszer szállítmányokat fogadtuk, rendszereztük és továbbítottuk az ország belseje, főleg a főváros felé.

Teherautó- és tonnaszámra érkezett a legkülönbébb konzerv, margarin, sajt, keksz, tejpor, csokoládé és gyümölcsíz, egyszerűen a tartós élelmiszer. (A mózesi „Cséplő ökörneke ne kösd be a száját!” elv alapján mi is ezekből táplálkoztunk, kiegészítve az akkor még szűkös menzakeresettel. Ekkor láttam és ettem először [s alighanem utoljára] osztrigakonzervet.)

Természetesen csodáltuk és hálával fogadtuk/továbbítottuk a nyugati élelmiszer adományokat, ám a környező magyar falvak segítsége még jobban esett, még meghatóbb volt. Aki emlékszik még azokra az ínséges esztendőkre, az értékeli igazán az akkor érkezett káposzta-, krumpli-, répa- stb. szállítványokat. A falusi lakosság – valóban a szájától vonva meg a falatot – olykor élő állatot is küldött, hiszen a hús ritka, ünnepi étel volt még akkoriban. A libák, tyúkok fogadása, majd továbbszállítása természetesen gondot okozott. Amíg megfelelő ketrecek nem szereztünk, az egyetemet körülvevő zárt botanikus kertben engedték szabadon a szárnyasokat.

Szobatársam – kamarásom –, az akkor haramdéves (ma rég halott) Nagy Antal egy alkalommal éjjeli őrszolgálatot teljesített a botanikus kertben. Egszer csak

imbolygó fehér foltra lesz figyelmes. Az „Állj! Ki vagy?” felszólításra semmi válasz. A folt tovább mozog. Második, majd harmadik esetben változatlan a helyzet. Erre kötelességszerűen leveszi a puskát a válláról, céloz, oda lö. A szerteszét repülő tollak látán döbönt rá, hogy egy Budapestre szánt hízott libát talált el a golyó. Sokáig derültünk az eseten.

A nyugati ruha- és cipőszállítványok nem ócska, „uraságtól levetett”, kopott holmik voltak. Egyetlen szakadt vagy rongyos darabra sem emlékszem, bár az „Ajándék lónak ne nézd a fogát!” igazságát nyilván az amerikai, belga, német, osztrák adományozók is ismerik. A magyar forradalmároknak azonban csak kifogástalan cipő/ruhát küldtek. Ámulatunkra, kellemes meglepetésünkre olykor csokoládét vagy egyéb édességet is találtunk a ruhazsebekben. A „Kétszer ad, ki gyorsan ad” bölcsességet így kellene átfogalmaznunk: „Háromszor ad, aki a gyors adomány mellé még csemegét is mellékel”.

A november 4-e utáni időkben nem volt már módunk a cipő- és ruhaküldemények továbbítására. A városi lakosság és egymás között osztottuk szét a kényszerű maradékot. Így jutottam egy vadonatúj sötét zakóhoz, amelyben vizsgázni jártam az elkövetkező esztendőben. Egy csinos osztrák erdész-mellényt 8 évig hordtam még, mindenkinek elmondva, hogyan jutottam hozzá. Már nem emlékszem, melyik erdész-kollégának adtam, kifogástalan állapotban, további használatra.

Dobay Pál

Emlékeim a forradalomról

Én mint másodéves erdőmérnök-hallgató tanultam 1951. január 23-ig. Sor-som fordulata 1950 szeptemberében kezdődött Szombathelyen, mielőtt Sopronba visszatértem a második évet elkezdni. Akkor keresett meg engem Lengyel Tóni barátom, aki beszervezett egy földalatti mozgalomba. Propagandatevékenység volt a cél a sötét sztalinista terror legsötétebb korszakában. Én soha se voltam hősiés típus, de sajnos, néha az ember élete folyamán a sarokba szorul, és amikor neki szegeznek az egyenes kérdést, nem lehet mellébeszélni. A válasz vagy „igen” vagy „nem”. Saját lelkiismeretem és meggyőződésem alapján csak igennel válaszolhattam. Fellázdattam a szovjet-kommunista terror ellen. Gyűlöltem a bolsevizmust és kiszolgálóikat. Ezek elrabolták a szűkebb hazámat, Kárpátalját, elrabolták és gyarmatosították szülőhazámat, elrabolták az otthonunkat, üldözték nemzeti és európai kultúránkat és történelmünket. A leigázást „felszabadulás”-nak becézték, és minden, amit írtak és mondtak, hazugság volt, amit kritika nélkül el kellett fogadni és lelkendezni érte. Tatárok, törökök, Habsburg császárok – akik esküszegő magyar királyok is voltak ugyanakkor – megelégedtek a rabolt fizikai javakkal és az emberek testével. A szovjet imperializmus az emberek lelkét is követelte, a halvaszületett Marxi-Lenini maszlag osztályharcos értelmében. Ez volt a szellemi-lelki rabszolgaságba döntés korszaka, amikor hangosan, ordítva kellett dicsőíteni Sztálint és Rákosit. Ez volt az a szegyénteljes kor, amikor hülyének néztek bennünket, és mindezt hálát kellett rebegnünk. Ez rosszabb volt, mint a szegénység, ami soha se kellemes, de el lehet viselni, ha minden tisztességes körülöttünk szegény.

Kamarásom Soós Jóska volt, akivel egyetemi éveim rövid, de legkellemesebb korszakát volt szerencsém végigélni. Ő kiment az ösvényre sétálva tanulni, mert kellett neki a friss levegő. Én a kamarában maradtam. Jóska elmenet az ablak előtt, és megemelte a jágerkalapját. Utána nem láttam őt következő év nyaráig, amikor a várpalotai szénbánya gulag táborában látogattam meg. Én pedig nekiestem az alkaloidok és az erjedések tanulmányozásának. De nem sokáig. Kopogás az ajtón. Belépett egy ragyásképzű fickó, keze a kabátzsebében. Humorérzék nem látszott az ábrázatán. Miután

megtörtén a személyazonosításom, felszólított, hogy vegyem a kabátomat, de ne csináljak semmi hülyeséget, mert szétlövi a hasamat. És hogy nyomatékot adjon barátságtalan szavainak, a hasamnak nyomta a pisztolyt. Azután megbilincselte és a lóden kabátom ujját jól lehúzta, hogy semmit se lehessen látni. Ilyen tapintatos volt. Mikor kiléptünk az előszobába, Gizi néni, a háziasszonyunk csészealj nagyságú szemekkel szóltanul bámult. A pribék közölte vele, hogy a szobát további intézkedésig lepecsételik, oda senki be nem mehet. Így Jóska kintrekedt. Azután kiléptünk. Kint pedig a másik pribék állt készenlétben arra az esetre, ha kiugrom az ablakon, megfoghasson. Így hármashban baktattunk le a Fácán utcába, ahol az ÁVH ideiglenes embertárolási lerakata volt egy betonpincében. Ilyen módon fejeződött be földi pályafutásom egy szakasza és vette kezdetét egy másik. Ettől kezdve megszűntem erdőmérnök-hallgatónak lenni hivatalosan, és csak 1956 november végén váltam ismét azzá. A pribék, aki letartóztatott, Rózsa „úr” volt, egy hivatásos embercsempész és mint ilyen, az ÁVH ügynöke, ahogy ezt később megtudtam.

Elkérkezett október. Én az acsádi védkerületben laktam Soóséknál, Soós Jóska apjánál, aki ott volt védkerületvezető erdőőr. A szomszédos meszlényi védkerületben dolgoztam 21-én, taghatárokat festettem. Egy ismeretlen ember jött sietve és mondta, hogy „Homoky úr, maga megy az egyetemre”. Az erdőőr volt, akit nem ismertem addig. Engem ismert hírből, mert a hír elterjedt, hogy a

Homoky János főerdőtanácsos börtönvisselt fia itt dolgozik a közelben. „Én nem tudom, maga mit beszél”, válaszoltam. Akkor közölte a hírt a budapesti eseményekről. Így én csak egy nap múlva értesültem arról, hogy kitört a forradalom. Másnap kerékpáron hazagurultam Szombathelyre. Ott többet tudtam meg, de hogy Sopronban mi megy végbe, arról szó se esett. Amíg a hivatalban erdőleírásokat és üzemterveket másoltam, foglaltam magam se volt egyetemi forradalmi tanácsról, rendfenntartásról, nyugati szállítmányok továbbításáról, kópházi „csatáról”, tömeges határátlépésről. November 1-én reggel, amikor azt a drámai rádióhírt hallottam, tudtam, hogy én innen el fogok menni. Másnap, 5-én délután értesültem, hogy Dénes barátom, aki Márianosztráról szabadult, már lelécelt. Szüleimnek bejelentettem, hogy másnap én is távozom. „Hová mégy?” kérdezték. „Ausztriába, természetesen.” „Mit fogsz ott csinálni?” „Mit tudom, én. Lehet, hogy utcát söprök Grazban egy ideig, de ez nem lényeges. A fontos az, hogy innen kijussak, mert ezek a dögök engem még egyszer a rabságba vissza nem visznek. Ha rendeződik a helyzet, visszajövök.” Akkor még naivak voltunk. Azt hittük, az ENSZ segítségére számíthatunk. Ma már tudjuk, mi az ENSZ. De a szuezi csatorna fontosabb volt, mint a Kis Magyarország, amit mindig leírtak és eladtak a nagyhatalmak 1920 óta. „És ha nem rendeződik a helyzet, mi a terved?” kérdezték. „Akkor megyek Kanadába”, válaszoltam.

November 6-án indultam. Akkor láttam apámat utoljára.

1956. november 5. Szovjet T-55-ös harckocsi a Lackner Kristóf utcában (Markó archiv)

Amikor besétáltam Ferienhortba, bizonyítanom kellett, ki vagyok, honnan jövök. Felvettek a létszámba végre! Miután megjártam a hadak útját, hazatértem az Alma Materbe. 5 év, 9 hónap, 4 hét és 8 nap, összesen 2137 nap után. Közben, ahogy kinéztem a diákiroda ablakán, láttam ám, hogy jön befelé Csapody Pista volt évfolyamtársam. Micsoda véletlen, gondoltam. De utána jött Soós Jóska, volt évfolyamtársam és kamarásom. Azután megjött Szármes Kornél, földim, akivel egy ügyben ítélték el (őt egy másik csoportban, 8 évet kapott, és utánam még egy évet lehúzott a bányában), de akkor már úgy meg voltam keveredve, hogy már csodálkozni se tudtam.

A következő majdnem két hét szorongó bizonytalanságban telt el, mert nem tudtuk, ezek után mi lesz a sorsunk. Rol-

ler Kálmán és a tanári kar szívós elhatározása, hogy együtt maradhassunk és befejezhessük tanulmányainkat, és a kanadai meghívás, amit a többség elfogadott, döntötte el életünk további alakulását. A többi már történelem.

Ahogy végiggondolom az eseményeket, amelyek életemben pozitív változásokat eredményeztek, úgy tűnik – személyemet illetően –, hogy a Mindenható tervezte így. A várpalotai makacsság meghozta az eredményt. Túléltem a gulágot, túléltem az ÁVH-t. Kiszabadultam a kommunista diktatúrából, erdőmérnök-hallgató lehettem ismét, 1960-ban diplomáztam, 1966-ban a mester-fokozaton is – Kanadában. Szerencsém volt. De nem mindegyikünk volt ilyen szerencsés. Kettőt (nem az én csoportomból) felakasztottak. Muzsnay Laci

volt gimnáziumi osztálytársam, geológus hallgató, a rabkórházban halt meg 1952 májusában. Már egy éve súlyos beteg volt. Nagybátyja Svédországból küldött gyógyszert, de az orvos nem kezelte vele. Azt mondta, „rothadt fasiszta, dögöljön meg”. Lacit tizedmagával földelték el egy tömegsírban a kőbányai rabtemetőben. Másik kettő 1956 után esztétét vesztette és öngyilkos lett.

Azt, hogy szabad ember módjára élhettem 1956 után, köszönhetem azoknak, akik ennek az árát fizették meg: akik 1956-ban megsebesültek, hősi halált haltak, akiket bebörtönöztek és akiket Kádár János hőhéroái gyilkoltak meg az akasztófán. Róluk emlékezünk 2006-ban az 50 éves évfordulón.

Homoky István
nyug. erdőmérnök

Nem ellenforradalom volt

Nem jobboldali forradalom. Mégcsak nem is antiszocialista, vagy a nyugati kapitalista rendszert támogató forradalom. Forradalom csak a szervezetlen, spontán kirobbanó természetében volt az idegen megszállók és magyarul beszélő pribékjei ellen indult Szabadságharc. Néhány év után nem mentem többet emlékünnepekre. Nem azt ünnepelték, amit nekem 56 jelent. Nem gondolkodtam, s nem beszéltem 56-ról, talán önvédelemből. Még a forradalmi igazolványom meg a karszalagom is elkeveredett. Kis, kb. 10x14 centis papírlapocska volt, átlós irányban egy nemzeti szín csíkkal, az volt rajta hogy: — Apt Kamill, I. éves emh, Nemzetőr / MEFESZ Zászlóalj tagja, a BF 7570 számú géppisztoly viselésére jogosult és motorjával szabadon közlekedhet. — Aláírás: Baranyay József. Mivel a forradalom alatt naplót nem írtam, emlékezetből kell most előhúznom, amit tudok. Inkább kevesebbet, de csak azt írom, amire biztosan emlékszem, s jelzem, ha nem egészen tiszta az emlék. Az a tíz nap olyan mint egy villanás. Az események pontos sorrendjében nem vagyok biztos, de azt hiszem többnyire nem is fontos.

Valamikor október 18. körül Huszár Karcsi, harmadéves erdőmérnök hallgató oda jött hozzám az egyetemen egy szünetben, félre hívott és azt mondta, hogy a szegedi egyetemről jött valami fontos megbeszélési való. A dolog szigorúan bizalmas. Válasszak ki az I. évfolyamról egy megbízható embert, s este X órakor legyünk az Alm vendéglőben (Alpesinek is hívták). Minden évfolyamról ketten le-

szünk. A többi majd ott megtudjuk. Huszár Karcsi édesapja szintén erdőmérnök, apámmal együtt volt a Főiskolán a soproni népszavazás idején. Ezen az alapon választott ki engem, mint „megbízható”-t. Ugyanilyen alapon választottam ki Donáth Gyuri évfolyamtársamat. Az Almban megtudtuk, hogy a szegedi üzenet lényege, hogy október 23-án az ország összes egyetemi diákja egyidejű felvonulást tart a lengyel munkásság tüntetéseinek a támogatására. A felvonulás néma, békés és fegyelmezett kell, hogy legyen. Csendben, feltűnés nélkül terjesszük el a hírt az évfolyamon, és segítsünk a szervezésben. Mai embernek nehéz elképzelni, hogy ez mit jelentett akkor. Egy-két évvel ezelőtt sokkal kevesebbért tűntek el emberek, örekre. A gyűlésre senki sem figyelt fel. Sopronban inkább az volt feltűnő, ha egy kocsmában nem sörözött néhány főiskolás. Nem emlékszem a szervezés részleteire. Mindenesetre megtettük, amit kellett, és megtörtént OKTÓBER 23. Hasadt a hajnal. Az emberek lelke kigyulladt.

Liv Csen:
Fenyő

A hegytetőn fenyő mered.
A völgyben zúgnak a szelek,
tombolnak irgalmatlanul.
Attól a fa csak izmosul!
A fagy s a jégcsap is kegyetlen.
Évenként mégis mind egyenesebben
– mit is tehet az: ilyen jellem? –
áll a fenyő a fürgetegben!

A Forradalmi Tanács vég nélküli ülései a Dékáni hivatalt és a Geofizikusokat magába foglaló kisebb épület tanácstermében folytak. A tanári kar és a diákság választott képviselői voltak hivatva kijelölni a követendő utat, kidolgozni a részleteket, megszervezni az egyre bokrosodó kötelezettségek végrehajtásához szükséges egységeket. Az elején nagyon vontatottan, lassan mentek a dolgok. Sokan, különösen a tanári karból féltek maradni is menni is. Ahogy az angol mondaná, ültek a kerítésen, s még nem tudták, hogy tulajdonképpen melyik oldalon akarnak leugrani. Nekem nem sok türelmem volt ehhez a gitt rágáshoz, s amint egy motorkerékpáros hírvívő/járőr osztagot szerveztek beugrottam, hűlően átadva az évfolyam által rám akasztott vég nélküli megbeszéléseket másnak, és belevetni magam a történések sodrába.

Az első parancsom volt átmenni a Geodézia Épületbe, felvenni a Hazai tanszéktől az XZ 419-es rendszámú Pannóniát, s menni az Ágfalvi útra kihirdetni az országos általános sztrájkot a Vasöntödében és a Bútorgyárban. A többi gyárba, Sotex, stb. valaki más ment. A gyárak előtt láthatólag valami hivatalos tisztségben, vagy fél tucat munkás állt beszélgetve, csendesen, fegyelmezetten. Ahogy odaértem karszalagosan úgy tűnt, hogy engem vártak. Csak annyit mondtam, hogy általános sztrájk, már fordultak is be a gyárba, és megkezdődött a sztrájk. Ettől az időtől fogva Sopron lakossága az Egyetemről várta a vezetést. A városi, a megyei és

NAGY IMRE
MAGYARORSZÁG
MINISZTERELNÖKE

1 9 5 6

A Soproni MEFESZ követelése

Szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról az alábbiak alapján.

24128

NEMZETŐRSEGI IGAZGATÓ

Név: Szentéi Borok

Születési év: 1926. május 13.

Famja neve: Kalkár János

Nemzetőr részére, aki fegyverrel és nemzetőri jelvényt

légére jogosult. ... h. 30.

Budapest, 1956. október 22.

G. Nemzetőr Zlj. (U. parancsnok)

aláírása

akasság

zdasági és

aragúság

et szakem

zdasági ro

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

ogatas

biróságon

Szovjetuniób

unkaso

minim

ter

gról
válasz

ARTAR - APOTHEKE

gy a maga, mint a klasszikus népként és béké
szülő egyetemesen mály pszichológiai jelenté
testvér, nép és tolmácsok:

Sztálin Apánk
ny. postarabla
23-án az esti órákban több órai szenvedés
a hátraből is elszakadt, egy a legelső lépés
előt lekapcsolva a magyar nép győzelme a
aktív társaságtól lelévett
Sztálin Apánk (1945. jún.) tisztelet leford. hangulatos, költői
munkái el' vonatnak ahol a magyar nép megkötés
a békét, közgazdasági, kulturális életének minden
teljes önállós - a MEF fogja millió létező juttatni
Népközi
Rákosi és Gerő
Nem felejtendő el' a békét és a békét
Sztálin Apánk
MPP, MDP, MDP
Károlyi megfogott

*Liebe
Österreicher!*

Ihr waret die Ersten, die sich
von der ersten Minute unseres Frei-
heitskampfes auf unsere Seite gestellt
und aus aller Kraft geholfen haben.
Für Eure aus Herzentiefe kom-
mende, opferwillige Hilfsbereitschaft
und für Euer Mitgefühl bedanken
wir uns mit aller Wärme unserer
Seele und unseres Herzens. Eure
Hilfe tut sehr viel in unserem Kampf
und lindert unsere Not.

Im Namen des geprüften
ungarischen Volkes
die Jugend der Universität
von Sopron.

ÖMLESZTETT SAJT
GIFT OF THE AMERICAN PEOPLE
AZ AMERIKAI NÉP ADOMÁNYA

AZ 1956-OS FORRADALOM
ERDELYI MÁRTÍRJAI

ABRAHÁM ÁRPÁD
BIBÓ KÁROLY
CRISNIG ARCADE
Dr. FINTIRAL ALEXANDRU
Dr. HOLLOS ISTVÁN
HUSZÁR JÓZSEF
KARÁCSONY ISTVÁN
KERTÉSZ GÁBOR
Dr. KONYA ISTVÁN
LUKÁCS ISTVÁN
ORBAN ISTVÁN
ORBAN KÁROLY
Dr. PICS ALADÁR
SÁSS KÁLMÁN
SZILVÁRTO DOMOS
SZÉKERESI NAGY JÓZSEF
SZOBOSZLAY ALADÁR
SZOMBATI ANDRÁS
SZÖRCSÉY ELEK
AMÁS DEZSÓ
AMÁS IMRE
ODOR MARGINE
A JÁNOS

A litván nép mementója

Az átvált szovjet katonák emlékeztetőre

301-es PARCELLA											
A KOMMUNISTA DIKTATÚRA ÉS AZ '56-os FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARCOT KÖVETŐ MEGTORLÁS VÉRTANUINAK NÉVSORA:											
ADAMASKY GÉZA	11.SOR	CSÖSZ JÁNOS GERGELY	4.SOR	HAJNAL SÁNDOR	21.SOR	KOVÁCS LAJOS	23.SOR	NAGY ANDRÁS	17.SOR	SZABÓ JÁNOS	11.SOR
ANDI JÓZSEF	16.SOR	DEBRECENI KÁROLY	23.SOR	HANGODI ISTVÁN	15.SOR	KÖSA FERENC	17.SOR	NAGY IMRE	23.SOR	SZABÓ JÁNOS	23.SOR
ANGYAL ISTVÁN	19.SOR	DENESFALVY DÉNES	6.SOR	HANS TANGL	5.SOR	KÖSA PÁL	21.SOR	NAGY JÓZSEF	19.SOR	D.SZABÓ KÁROLY	19.SOR
ANGYAL JÓZSEFNÉ	21.SOR	DÉSAKNAY LORÁNT	7.SOR	HARAZIN JÁNOS	14.SOR	KÖTÉ-SÖRÖS JÓZSEF	19.SOR	NAGY JÓZSEF K.VÁR	20.SOR	SZABÓ MIKLÓS	6.SOR
ARADI ISTVÁN	23.SOR	DOBI KÁROLY	21.SOR	HARCZOS LÁSZLÓ	7.SOR	KÖRÖSI SÁNDOR	16.SOR	NAGY JÓZSEF SZ.VÁR	19.SOR	SZABÓ PÁL	17.SOR
ARANYOS LÁSZLÓ	1.SOR	DÓBOS ENDRE	17.SOR	HARMINCZ ISTVÁN	15.SOR	KÖSZEGI LÁSZLÓ	4.SOR	NAGY JÓZSEF TELKI	16.SOR	SZANTÓ FARKAS BÉLA	19.SOR
ABRAHÁM JÓZSEF	17.SOR	DODANKA ISTVÁN	11.SOR	HATOS JENŐ	6.SOR	KÖVARI JÁNOS	5.SOR	NAGY LAJOS	15.SOR	SZASZ ZOLTAN	14.SOR
ACS LAJOS	21.SOR	DUDÁZ JÓZSEF	15.SOR	HAVRILLA BELÁNÉ	19.SOR	KRAUSZ GYULA	22.SOR	NAGY MIHÁLY	22.SOR	SZELEDY FLÓRIÁN	18.SOR
ADÁM JÓZSEF	3.SOR	DUDAS MIHÁLY	11.SOR	HAMORI ISTVÁN	23.SOR	KRISTÓF LÁSZLÓ	21.SOR	NAGY ZOLTAN	14.SOR	SZELEPCSENYI ISTVÁN	21.SOR
BABER ISTVÁN	19.SOR	DUSZA MIHÁLY	11.SOR	V. HÁRY LÁSZLÓ	5.SOR	KUTI ISTVÁN	21.SOR	NEMETH GYÖZÖ	3.SOR	SZENDI DEZSÓ	17.SOR
BABOLCSAI ISTVÁN	16.SOR	EKREM-KEMAL KORNÉL	15.SOR	HEGEDÜS GÉZA	22.SOR	LACHKY ALBERT	19.SOR	NEMETH JÓZSEF	22.SOR	SZENTE ISTVÁN	19.SOR
BAJDIK SÁNDOR	23.SOR	EÖRY ISTVÁN	4.SOR	HORVÁTH GYULA	15.SOR	LAKOS JÁNOS	15.SOR	NICKELSBURG LÁSZLÓ	23.SOR	Dr. SZENTE KÁROLY	19.SOR
BAKONYI MIHÁLY	5.SOR	ERDELYI GYULA	19.SOR	HORVÁTH LAJOS	21.SOR	LAJÓ ISTVÁN	14.SOR	ONESTYAK LÁSZLÓ	18.SOR	SZILÁRD SÁNDOR	11.SOR
BAKOS GYULÁNÉ	19.SOR	ERDESZ JÓZSEF	14.SOR	HORVÁTH SÁNDOR	21.SOR	LAURINYECS ANDRÁS	15.SOR	OZSVÁTH KÁROLY	20.SOR	SZIRMAI OTTÓ	19.SOR
BALÁZS GÉZA	14.SOR	ERDŐSI FERENC	17.SOR	HORVÁTH TIBOR	19.SOR	LEGEZA JÁNOS	6.SOR	ÖKRÖS VINCE	21.SOR	SZIVAK-ISTVÁN	22.SOR
BALLA PÁL	15.SOR	ERŐS ISTVÁN	18.SOR	HÓDOS SÁNDOR	23.SOR	LENGVEL LÁSZLÓ	14.SOR	PALOTÁS FERENC	22.SOR	SZMRÉK BENJAMIN	14.SOR
BALOGH LÁSZLÓ	17.SOR	FARKAS GÁSPÁR	23.SOR	HÖGYE SÁNDOR	22.SOR	LENÁRD OTTÓ	15.SOR	PALOTÁS JÓZSEF	16.SOR	SZORÁD MIHÁLY	1.SOR
BALOGH TAMÁS	16.SOR	FARKAS IMRE	16.SOR	HUNYADVÁRI KÁROLY	5.SOR	LUKÁCS LÁSZLÓ	19.SOR	PANCSER FERENC	18.SOR	SZÖLLÖSI GYÖRGY	15.SOR
BARABÁS LÁSZLÓ	23.SOR	FARKAS SÁNDOR	4.SOR	HUZIAN ISTVÁN	22.SOR	LUKÁTS OTTÓ	18.SOR	PATKÓ ISTVÁN	23.SOR	TAKÁCS KÁLMÁN	18.SOR
BARABÁS TIBOR	22.SOR	FANGSIK GYÖRGY	21.SOR	IGRÉCZI KÁROLY	22.SOR	MAGASHÁZY ÁDÁM	5.SOR	PALINKÁS ANTAL	15.SOR	TALLO MIHÁLY	22.SOR
BARTAL BÉLA	5.SOR	Dr. FAY FERENC	16.SOR	ILLES GÁBOR	15.SOR	MAGORI MARIA	22.SOR	PESTI ISTVÁN	17.SOR	TASNADY NAGY ANDRÁS	12.SOR
BÁN ROBERT	15.SOR	FEJES JÓZSEF TIBOR	20.SOR	ILLYÉS LAJOS	15.SOR	MAGYAR JÁNOS	18.SOR	PETRUS GYULA	21.SOR	TORACZ SÁNDOR	18.SOR
BARANY JÁNOS	19.SOR	FEKETE SÁNDOR	16.SOR	ILLYÉS LÁSZLÓ	17.SOR	MAGYAR MIHÁLY	1.SOR	PECH ECKHARDT GÉZA	4.SOR	TOSZEGI FREUND TAMÁS	3.SOR
BARDOS JÁNOS	21.SOR	FENYVESI MIKLÓS	20.SOR	IVÁN-KOVÁCS LÁSZLÓ	11.SOR	MAJOR ERNŐ	16.SOR	PERCSEI LAJOS	17.SOR	TÓTH ILLES	4.SOR
BERECZ GYÖRGY	15.SOR	FIALA JÓZSEF	7.SOR	IVÁNOS BALINT	4.SOR	Dr. MAKÓ KLEGER LÁSZLÓ	21.SOR	PONGRÁCZ JÁNOS	22.SOR	TÓTH ILONA GIZELLA	14.SOR
BERTA JÁNOS	15.SOR	FOLLY GÁBOR	13.SOR	JZSO ANDRÁS	22.SOR	MANSELD PÉTER	19.SOR	POVLBNG JENSEN	20.SOR	TÓTH ISTVÁN	4.SOR
BERTA JÓZSEF	17.SOR	FORRÓ SZELE LÁSZLÓ	16.SOR	JEZERSZKY OTTÓ	5.SOR	V. MARZSÓ LORÁNT	3.SOR	POGYOR ISTVÁN	1.SOR	TÓTH JÁNOS II.	4.SOR
BÉKESI BÉLA	1.SOR	FÖLDESI TIBOR	14.SOR	JOÓ LAJOS	23.SOR	MATHIAS GEISTLINGER	3.SOR	POPA PAPP JÓZSEF	16.SOR	TÓTH JÓZSEF	19.SOR
BÉLAVÁRI ALAJOS	1.SOR	FRANCIA KISS MIHÁLY	14.SOR	JOSEF SCHULZ	5.SOR	Dr. MATOLCSY MATYÁS	6.SOR	PRESZMAJER AGOSTON	15.SOR	TÓTH KÁLMÁN	7.SOR
BICSÁK ELEMÉR	1.SOR	FRANCIA FERENC	16.SOR	JOSEF WIDHOFER	7.SOR	Dr. RAJKI MÁRTON	17.SOR	RASZTIK PÉTER	21.SOR	G. TÓTH LÁSZLÓ	14.SOR
BOGNÁR OTTÓ	16.SOR	FÜLE MIKLÓS	2.SOR	JUHÁSZ ANDRÁS	22.SOR	MATYEINSZKI ISTVÁN	15.SOR	RENNER PÉTER	23.SOR	Dr. TÓTH MIKLÓS	15.SOR
BOKOR FEKETE ISTVÁN	3.SOR	FÜLEP ISTVÁN	4.SOR	KALAPÓS JÁNOS	23.SOR	MAYER ANTAL	16.SOR	REMÁS PÁL	16.SOR	TÓTH TIBOR	21.SOR
BOKOR FEKETE JÁNOS	3.SOR	Dr. GAJARI KÁLMÁN	17.SOR	KARABÉLYOS IMRE	22.SOR	MECSERI JÁNOS	18.SOR	Dr. RIZMAJER JÓZSEF	18.SOR	TÖRÖK FERENC	22.SOR
BOKOR JÁNOS	18.SOR	GÁLGÓCZY FERENC	22.SOR	KÁLMÁN DEZSÓ	17.SOR	Dr. MEGGYEESI AGOSTON	22.SOR	ROEDIGER SCHLUGA MIKLÓS	14.SOR	TÖRÖKSÓK GÉZA	17.SOR
BORI JÁNOS	23.SOR	GÁLGÓCZY ZOLTAN	19.SOR	KELLER KÁROLY	22.SOR	MEYHAR GYULA	21.SOR	RUBELTZKY GÉZA	7.SOR	TUMBÁSZ AKOS	20.SOR
BOSNYÁK GÁBOR	16.SOR	GARAMSZEGI ALFRÉD	19.SOR	KISKA JÁNOS	18.SOR	MERENYI ERNŐ	15.SOR	RUZSNYÁK LÁSZLÓ	15.SOR	TUTSCH JÓZSEF	21.SOR
BOZSIDAR ARZEN SÁNDOR	4.SOR	GAZDAG LÁSZLÓ	7.SOR	KISS ISTVÁN	18.SOR	MERENYI MIHÁLY	6.SOR	SCHIFF JÁNOS	13.SOR	UJSAZSI ROKUS	21.SOR
BÓDI JÓZSEF	19.SOR	GÁBOR LÁSZLÓ	21.SOR	KLENOVSKY ISTVÁN	18.SOR	MESZÁROS ISTVÁN	21.SOR	SIMON GÁBOR	19.SOR	ÚJVÁRI JÓZSEF	3.SOR
BODIS JÁNOS	16.SOR	GÁBOR PÉTER	17.SOR	KOCIS SÁNDOR	14.SOR	MICHALIDESZ GYÖRGYNÉ	20.SOR	SIPÓS ISTVÁN	23.SOR	C. VARGA ISTVÁN	17.SOR
Dr. BRUSZNYAI ÁRPÁD	15.SOR	GÁL IGNÁC	11.SOR	KOKITS BÉLA	17.SOR	MICHSINAI ISTVÁN	13.SOR	SOMLAI ISTVÁN	13.SOR	VASS GYULA	14.SOR
BURGERMEISTER JÓZSEF	20.SOR	GEORG GAZAFY	5.SOR	KOVÁCS DEZSÓ	20.SOR	MIHÁLYI ISTVÁN	3.SOR	SOMLYOI NAGY SÁNDOR	21.SOR	VASS LAJOS	23.SOR
CZAKÓ ANDRÁS	19.SOR	GERLEY JÓZSEF	17.SOR	KOMAR JÓZSEF	22.SOR	MIKES JÓZSEF	4.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	VASZÁRI GÁBOR	19.SOR
CZERNÁK JÁNOS	6.SOR	GÉBER MIKLÓS	15.SOR	KOMJATI FERENC	14.SOR	MODÓVI SÁNDOR	21.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	VERES LÁSZLÓ	22.SOR
Dr. CZETTIL JENŐ	6.SOR	GÉCZI JÓZSEF	18.SOR	KONDOROSI IMRE	22.SOR	MOLNAR IMRE	15.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	Dr. VERTÉSY LÁSZLÓ	22.SOR
CZÉDLI ISTVÁN	18.SOR	GÉMES GRANITZ JÓZSEF	21.SOR	KOPPANDY JÓZSEF	7.SOR	MOLNAR KÁROLY	15.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	VISKOVICS JÁNOS	14.SOR
CZIMMER TIBOR	15.SOR	GÓMÁNY BALÁZS	11.SOR	KORSOS JÓZSEF	22.SOR	MOLNAR LÁSZLÓ	16.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZODOR JÁNOS	14.SOR
CSÁNYI SÁNDOR	22.SOR	GOMBOS LÁSZLÓ	22.SOR	KOSZTERNA GYULA	21.SOR	MOLNAR MIHÁLY	22.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR
CSEHI KÁROLY	21.SOR	GONDA ANDRÁS	23.SOR	KOVÁCS FERENC	18.SOR	MOLNAR SÁNDOR	16.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR
CSEREPES GYULA	23.SOR	GOÓR LÁSZLÓ	15.SOR	KOVÁCS IMRE JÁNOS	18.SOR	MONOSTORI LAJOS	22.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR
CSERNÁK JÁNOS	22.SOR	GURSZMANN FRIGYES	22.SOR	KOVÁCS IMRE JÁNOS	18.SOR	MOTZER SÁNDOR	20.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR
CSIKMADIA FERENC	18.SOR	GURMAY BALINT	11.SOR	KOVÁCS IMRE JÁNOS	18.SOR	MOTZER SÁNDOR	20.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR
CSIKAI LAJOS	17.SOR	GYÓRFFY ISTVÁN	1.SOR	KOVÁCS IMRE JÁNOS	18.SOR	MOTZER SÁNDOR	20.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR
CSONTOS ELEKNÉ	16.SOR			KOVÁCS IMRE JÁNOS	18.SOR	MOTZER SÁNDOR	20.SOR	SOMOGYI TIBOR	16.SOR	ZSÓRNYI JÁNOS	14.SOR

egyéb eddig a Párt által futtatott szervezetek vezetősége nagyrészt elpárolgott. A rendfenntartást hármass gyalogjárőrök – egy határőr, egy rendőr és egy fegyveres egyetemista – látták el.

A következő tíz naphól átlagban napi húsz órát a Pannónia nyergében, a maradék négyet pedig parancsra várva egy-egy széken vagy íróasztalon alvással töltöttem. Fáradtság nem volt. Repültünk a tettvágytól és boldogságtól. Az alábbi néhány epizód, amire emlékszem talán mutat valamit abból ami a motoros osztag, a „benzin huszárok”, ahogy magunkat neveztük, főfeladatai közé tartozott. Dátum nélkül, nagyjából időrendi sorrendben.

Szép napos délelőtt volt amikor parancs jött, hogy két ember menjen a Megyei Pártbizottság épületébe erősítésnek a pártbizottság tagjait lefegyverezni és letartóztatni. Nem emlékszem ki volt a másik motoros, csak rémlik, hogy Csapó Imre V. éves emh, s hogy valakit magával hozott a parancsnokságról. Megérkeztünk. A portán az emeletre irányítottak bennünket a tanácsterembe. Kopogtunk, a „szabad”-ra beléptünk karszalagosan, géppisztollyal a nyakunkba. Az élénk társulást képet ma is látom. A nagy tárgyalóasztal körül vagy húsz ember ült néma csendben. Az ajtótól vagy két méterre egy barna hajú szemüveges ötödéves erdész állt, jobb keze a ballonkabát zsebében. A tiszta emlék itt megszakad, de tudom, hogy a teremben sokaknál volt oldalfegyver, kivéve a diákot, aki a letartóztatást végezte. Tiszteletre méltó teljesítmény. Akkor még nem tudtam a nevét, de most már nemcsak a nevét tudom, hanem azt is, hogy Benkő Gézáról sok mindent lehet mondani, de hogy nem volt vagány, azt nem. A feladat simán, minden erőszak nélkül ment.

A motorok alig álltak. Állandó futás városházára, határőrségre, rendőrségre, leveleket hordani olyasmi tartalommal, amit ma telefont, fax-ot vagy e-mail-t használnának. Hajtás, semmi izgalom. Vidékre is jártam elég sokat. Vittem levelet Csornára, többször Sárvárra.

Az egyik Sárvárra való utamban volt egy kis izgalom. Egyik nap a Parancsnokság valami kommunikét kapott az orosz páncélos osztagtól, amelyik valahol Kapuvár körül állomásozott. A közlemény lényege az volt, hogy az ő gyerekeik együtt jártak a mieinkkel iskolába, együtt éreznek velünk, és esetleges összeütközések elkerülése végett kihozzák a tankjaikat a lakott területről a Kópháza és Nagycenk közötti kis akácosba. Ha mi nem löjük őket, ők se lőnek minket. Az-

Tóth Lajos:

Quercus Hungaricus

Ha ütöttek
Nem ütöttünk
Az életért nem könyörögtünk
Se sírással, se jajgatással
Tűrtünk némán, dacos szájjal.
Szavak mögött csapda állott
Neved helyett kaptál számot
Ujjad markolt hideg rácsot.
Megtaposva, megalázva
Szabadságnak szegett szárnya
Velünk hullott le a sárba.
Emlékezzél homlokunkra,
Tövishől font koszorúnkra,
Golgotánkhoz kúszó útra!
Azt hitték, hogy összetörtünk,
Lelkünk mélyén mégis győztünk:
Gazok között tölgygé nőttünk.

nap este későn kaptam egy levelet azzal, hogy vigyem Sárvárra, ugyanabba az irodába ahova a legutóbbit is vittem. Utam természetesen a kis akácoson vezetett át. Nem tudtam biztosan, hogy az oroszok ott vannak-e vagy sem, és ha ott vannak, lőnek-e vagy nem. Sose ismertem magam gyáva gyereknek, hát mentem, időnkint nyelve egy-egy nagyot, s néztem az úton a motor lámpa fénycsóvját. Tudtam pontosan, hol vagyok, s ahogy közeledtem az akácos felé gyakrabban és nagyobbakat nyeltem. Amikor odaértem a fák közötti tisztáson kigyulladt több reflektor. Az egyik alatt láttam a páncéltornyot az ágyúval, a géppuskával, ahogy felém fordult. Ott ültem a motoron, karszalagosan, géppisztoly a nyakamban, és csak tekertem a gázt. Néhány másodperc múlva a reflektorok elaludtak. Szerencsére nem hallottam az oroszokat röhögni. Rosszul esett volna, bármennyire jogos is volt. Szépen lezajlott a sávári út. Két dolgot tanultam belőle. Azt, hogy a nem gyáva ember is tud félni. Nagyon! És azt, hogy a Pannónia maximális sebessége 106 km/h.

Később októberben megindult az ÁVÓ-sok, pártfunkcionáriusok és spiclik nyugatra disszidálása. Ebben az időben sokat voltunk kettesével járőrben az utakon. Autósokat igazoltattunk. Elfogásban csak egyszer vettem részt, mint erősítés, ami-

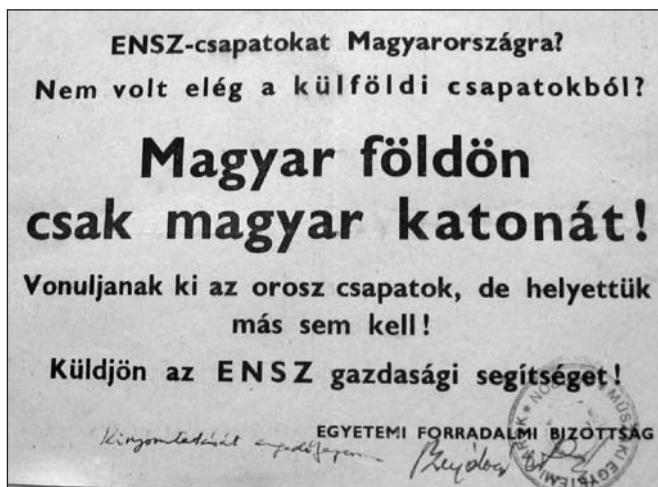
kor a határőrség egy autóbuszra való Pest környéki elvtársat állított le Fertőboz környékén. Egy másik kalandom volt, mikor Kurucz Ferivel járőroztunk kettesben Fertőszentmiklós környékén. Alkonyodott, már amikor leintettünk egy személyautót. Kelet felé tartott, nem volt gyanús, hát meglepődtünk, hogy nem lassított, csak ment mintha ott sem lettünk volna. Ahogy elhúzott mellettünk kiléptünk az út közepére, csőre húztuk a géppisztolyt és már majdnem baj volt amikor a sofőr a tükörből figyelve hirtelen lefékezett. Ollóba fogtuk az autót, odamentünk. Közben a sofőr kiszállt, azzal hogy „na má aszitterm széjje lüvik a hátujját”. A petőházi cukorgyár autója volt. A gyárigazgatóval igyekezett hazafelé. Az igazgató fia, Balog Gyurka, kedves barátom volt. Nagyon rendes gyerek. Együtt érettségiztünk. Nagyon örülök, hogy a sofőr nem késett pár másodpercet.

Egy, az egyetlen, negatív emlék: valaki vandalizálta a motoromat. A főépületben a földszinten mindjárt a lépcső melletti első irodában volt a motoros szoba. Itt vártuk a parancsot, aludtunk ha volt idő. A motorokat kint az ablak alatt a fal mellett tartottuk. Este volt amikor egy parancsal kifutottam és konstatáltam, hogy valaki valószínűleg egy csavarhúzóval vert bele a slusszkulcs nyílásba, nem lehetett betenni a kulcsot, nem tudtam beindítani a motort. Nem rég történhetett, hiszen ritkán álltunk több mint fél órát. Szerencsére volt köztünk egy Feri nevű, nem főiskolás motorszerelő, nálunk nyolc-tíz évvel idősebb, rámenős, jó bajtárs. Szépen összekötötte a drótokat kiiktatva a kulcsos gyújtást. Attól fogva nem kellett slusszkulcs. Zsebre tettem, ma is megvan.

November harmadikán este későn jött parancs, hogy egy eddig bujkáló, de most előkerült ÁVÓ-st kell letartóztatni a Cseresznye soron. Több motorral kísér-

A Sopron-kelénpataki határon 1956. november 4. (Ullstein Bild)

„Kinyomtatását engedélyezem, Bujdosó Alpár”

Az Egyetemi Forradalmi Bizottság röplapja, 1956. november 2. (SL)

tük a Skodát amit Witt Zoli vezetett és egy parancsnoksági srác volt vele. Megérkeztünk a címre, bementünk a kicsi konyhába, az asztalnál ült az ember, az asszony egy járóka mellett állt, a járókában kis gyerek. Az ember szó nélkül ment ki és ült be az autóba. Az asszony sírt. Vigasztaltam, hogy ne féljen, mi nem bántjuk az urát. Majd a bíróságon kiderül, hogy milyen ember volt. A letartóztatott embereket az Alsólőver utcai volt ÁVO börtönében tartották fogva. KÍNZÁS, KEGYETLENSÉG NEM VOLT. Nagyon fontosnak tartottuk, hogy mi mások vagyunk, mint sokan azok közül akiket őrizünk. Úgy gondoltuk, hogy a cél nem szentesítheti az eszközt, de az eszköz beszenyezheti a célt. November negyedikén volt valaki, a nevét is tudom, de nem írom le, aki be akart menni agyonlőni a foglyokat. Szerencsére megakadályozták.

November negyedikén hajnalban, több óra alvás után zavartak fel az íróasztal tetején levő kényelmes fészkeimből. Először nem tudtam, nem akartam megérteni a parancsot, hogy menjek a főhadnagy lakására ébreszteni (azt hiszem Nagy volt a neve, a volt katonai tanszék előadójának, aki aktívan rész vett a katonai ügyek intézésében). „Azonnal jöjjön be! Az oroszok lövik Pestet.” Elmentem, felébresztettem és behoztam a főhadnagyot. Ezzel indult meg a lavina.

Lázás mozgalom mindenütt. Menet-századokat állítottak össze, amiket teherautók vittek a frontra, valahova Kópházán túl, Nagycenk felé. Egy perc megállásom nem volt hajnaltól dél körül. Most nem üzeneteket, hanem futárokat, meg parancsnoksági személyzetet hordtam állandóan. Legalább kétszer jártam Kópházán, vittem tárgyaló felet a Határőr laktanyába, másvala-

szálloda előtt ácsorgott a század, ott támaszkodott Kovács Miki a zöld Pannóniához, amivel járt. Leültem melléje a lépcsőre, végre kinyújthattam a lábamat. Éppen rágyújtottam, amikor jött, akiről később megtudtam, hogy Samu Zoli, azzal, hogy azonnal vigyem ki a frontra. Ennyi volt a pihenés.

Hogy a fronton mi történik, nem tudtuk. Azt se tudtuk, hogy pontosan hol, de valahol az út jobb oldalán álltak fel a századok páncéltörő ágyúkkal és tanktámadást várnak. Elhagytuk Kópházát, mentünk szépen kelet felé, a Zoli mögöttem kuksolt, én meg nyeltem a szellet. Kutya egy állapot volt. A lekötött bőr motorosapka alatt a motorberregésen túl semmit nem lehetett hallani. Azt se tudtam, lőnek-e vagy nem lőnek. Ha lőnek is, védekezni nem tudok, fedezék nincs, a laza kavicsos még fékezni se lehet rendesen. Csorba ugyan nem esett a becsületen, de nem jól vizsgáztam. Semmi hősiesség patoszát nem éreztem, csak féltem, de úgy, hogy minden csepp akaraterőmre szükség volt csak ahhoz, hogy tartsam a gázt, hajtsa előre.

Egyszer csak az útszélen szembe velünk emberek jöttek. Egyesével, kettesével, nem sokan. Mikor közel értünk, láttuk, hogy főiskolások. Fegyvertelenül. Megálltunk. Mi van? Elmondták, hogy jöttek a tankok, s az ágyúk nem sülték el. Nem volt bennük ütőszeg. A századok letették a fegyvert. A le-

git az Erzsébet kert sarkához, ahol asszonyokat és gyerekeket raktak teherautókra, hogy a harcok elől Auszriába menjenek. Szervezték a város védelmét. Rend volt és fegyelem.

Dél körül az utasom azt mondta, hogy vigyem a Lőver Szállóhoz, mert a parancsnokság meg a tartalék század oda költözött. Szép napos idő volt. A

génység szétszóródott, egy része Auszria felé ment. Ők mennek vissza Sopronba.

Fordultunk vissza Sopronnak. A visza útra nem emlékszem. Arra igen, hogy a Lőver Szálló előtt nem volt senki. Samu Zoli valakitől megtudta, hogy a parancsnokság és a tartalék század elvonult a Mukk Kilátóhoz, újrendeződni, egyesülni a többi századdal. Lementünk az egyetemhez. Ott se találtunk senkit. Már jól benne voltunk a délutánban, amikor a Dimitrov Téri Kollégiumhoz veztettem, s vártam, míg Zoli bement összeszedni valamit. Nem tudom mi lehetett, mert nem volt nála csomag. Nekem akkor még nem volt vége a forradalomnak. Eszembe se jutott hazamenni. Mentünk a Mukkhoz. Az út csúszott, itt-ott hófoltok. Egyszer csak az árokban egy ágyú! Mi ez? Tovább! A határátelőnél két határőr meg egy pár civil álltak valami bódé előtt. Kérdeztük, hol van az egyetemi csapat. Mondták, hogy arra mentek Sopronnyék felé. Talán egy órája voltak a határnál. A kiskatonák sok szerencsét kívántak, mi meg mentünk a nyomok után, sáros dűlőúton, szántáson át. Néhány kilométer csúszkálás után kis bevágáson át rövid lejtő vitt be Sopronnyékre a kocsma elé. A kis téren főiskolások kis csoportokban, közepeken néhány osztrák csendőr. Ott álltam meg mellettük. Köszöntek, levették, a géppisztolyt a nyakamból s mondták, hogy csak várjunk a többiekkel együtt. Még mindig nem tudtam, mi történik. Csak akkor dőlt össze a világ a amikor Klosterneuburgban az egy laktanya padlójára szórt szalmán feküdtem mint a genfi egyezmény értelmében internált hadifogoly. Csak egy vágyam volt: aludni, aludni, fel nem ébredni. Aludni.

Apt Kamill
erdőmérnök

1956. október 26. A szovjet elnyomás jelképét ledöntik a Kisvárdakerületen (Balogh Judit gyűjteménye)

Három töredék a tizenhárom napból

1956. november 3–4.

Vág a jeges szél. Huzat van a Győri Kapunál. A rendőrrel a pillér mögé húzódunk. Havas eső esik. Gyengén vagyok öltözve. Igazán csak az esőköpenyem jó vastag, gumis anyag. A rendőr fiatal, pár évvel idősebb, mint én. Nagy darab. Túlsúlyos. Pisztolya van. Nekem géppisztolyom. Dobtáras. Miért is fagyoskodunk itt? Néhány gépkocsi miatt, kiket igazoltatunk? És ha Pestiek? Visszafordítsuk? Félreállítsuk? Mit csináljunk velük? – Semmi eligazítás, direktíva, mint máskor sem. Hogy van ez? Mit hajtunk végre? Magunkra vagyunk hagyva. Mint máskor is.

Éjfél körül a közeli vágóhídról két aszszony friss, forró tepertőt, puha kenyeret hoz. Elgémberedett ujjakkal belapátoljuk. Utána forralt bort kapunk. Újjászületünk. Köszönetet motyogunk, de már nem hallják. Megint egyedül maradunk. Hajnali négy óra. Váltás nem jön. Úgy döntünk, hazamegyünk. A rendőr az Őrsre, én a Főiskolára. A géppisztolyt leadom. Holtfáradtan érek a Dimitrov térre. A kollégiumba. Talán félórát, ha alszom. A folyosón kiabálás. Jönnek az oroszok! Riadó!

Az évfolyam az Új Épület egyik termében várakozik. Vagyunk vagy huszonöten. Nem nagy szám. Hozzák a fegyvereket. Mind puska. Kettő géppisztoly. Kié legyen a dobtáras? Nyílt szavazás. Fülöp meg én nyertünk. Jó érzés volt ismét a géppisztolyt fogni... – Az órák múlnak. Tétlenség. Gyenge tréfálkozások. Kis időtlenkedések. A helyzethez nem illők. Az én feszültségemet nem oldják fel. Nem veszek részt benne. – Nincs itt valami aránytévésztés? Belegondol abba valami, mi várható? Van itt reális esély? Irreális? Átgondolja ezt valaki? Felelősséggel?

Végre történik valami. Kapunk három TEFU-s teherautót. Nyitott platósat. Egyre ráférünk mindannyian. Nem így történik. Csak nagyjából maradunk együtt. Megyünk az oroszok elé a győri úton. Meddig? Ütközet lesz? Hol? Valahol lesz páncéltörő, 76 mm-es. Kettő is. Az ötöd-éveseknél. Előttünk. És nekünk mi lesz?

1956. november 4.

Egy fedett, enyhe jobb kanyarból hirtelen páncélozott orosz felderítőkocsi bukkan elő. Fékez. Megáll. Nézem. Jobb, mint amiben egy éve ültem. Magasabb. Erősebb. Lehet vagy 150 méterre. Középen nehézgéppuska. Iker. A távolság ideális. Neki. Két oldalt szemben egymással vagy tíz felderítő. Mozdulatlanul ülnek. Fegyelmезettek. Nézem az orosz tisztet.

Karját felemeli. (Állj-t inté?) – Késve, nyikorgva végre mi is megállunk. Ordítsak? (Le a kocsiról! Árokba! Ne lőj!!) Nem kell. Mindenki ugrál. Fejvesztve. Mi van az oroszokkal? Vár. Nem tüzel. Már egyedül vagyok a platón. Felugrom a magasítóra. A TEFU-s sofőr beletapos a gázba. Lerepülök az úttest közepére. Rükverz. A tehergépkocsi majd elgázol. Menekül vissza Sopronba. Jobb karom használhatatlan. Fél oldalam, fejem a fájdalomtól majd szétesik. A géppisztoly akadályoz a mászásban. Bekaparam magam az árokba. Felnézek. Hol az orosz? A felderítőkocsi megmozdul. Lassan megfordul. Visszamegy. Megúsztuk.

1956. november 4–5.

Vizes árokban feküdni értelmetlen. Orosz sehol. Kikászálódok. Északra szőlődombok. 600–800 méterre préház. Odamegyek, többedmagammal. Sötétedésre megtelik. Vagyunk vagy tizenöten, húszan. Felváltva őrt állunk. Páronként. A déli oldalt figyeljük. A győri utat. Nemsokára feltűnnek az orosz harcokocsik. Mennek Sopronba. Az árkot reflektorozák. Tíz méteren belül.

Őrségben vagyok. Az orosz páncélosok még mindig áramlanak Sopron felé. Behívnak bennünket a préházba. Miki informál mindkettőnket. Míg őrségben

voltatok – mondja –, többen úgy döntötünk, hogy Ausztriába megyünk. Válasszatok: jöttök velünk, vagy maradtok. A válaszra, eme kis apróság eldöntésére, rengeteg gondolkodási időt kaptunk. Több másodpercet. Annyit, amíg katonásan elhangzik: igen vagy nem. Gyönyörű. Még választhatok is. De sebesen.

A levegő megrikkult körülöttem. Az agyam rástartol. Tudok még vánszorogni? A könyököm lüktet. Eltört? Mikiék biztos nem látták, mikor két és fél méterről a betonútra zuhantam. Támogatnak majd, ha nem tudok lépést tartani? Olyan kérdés nincs: tudok-e járni? Az arcokon látom az elszántságot. Feszültséget. Hmm... ez kemény menetgyakorlat lesz. Nem korlátozhatom őket. Meg itt van Jutka is. A szülei kizárt, hogy nyugatra engedik. Nem mehetnek. A géppisztolyt odaadom valakinek.

A Templom utcában csend. Elérek a 16. számhoz. Kis kavicsot keresek. Dobálom az emeleti ablakot. Kinyílik. Jutka édesanyja. Hát te mit csinálsz itt? Miért nem vagy Ausztriában? Az egész Főiskola kiment! Természetesen Jutka is! Te erről nem is tudsz? Hol voltál eddig?

A világ megfordul velem. Válaszolni nem tudok. Valamit motyogok. Elkotródom.

Dr. Kassai Imre

Büszkén viseltük a diáksapkát!

1956 őszén a Szegedi Erdészeti Technikum harmad éves tanulója voltam. Az akkori órarend szerint a hétfői nap mindig a gyakorlati foglalkozásé volt. Október 22-én hétfőn ezt a Tisza parton lévő Fűrészüzemben töltöttük. Gyarmati Bandi bácsi felügyeletével.

Feltűnt akkor számunkra egy eddig egészen szokatlan és sohasem látott dolog, mely szerint kb. 5-10-15 perces szabálytalan időközökben szállítógépek repültek a város felett nagyjából északnyugat, dél-kelet irányában viszonylag igen alacsonyan 200-250 m magasságban. A gépek tehát egyértelműen Románia felé repültek oda-vissza.

Mivel akkoriban már második éve jártam a békéscsabai és az algyői reptérre vitorlázó kiképzésre, egy másik repüléssel szintén kellően megfertőződött osztálytársammal – Imre Gyulával, meg tudtuk állapítani, hogy ezek LI-2-es és IL-14-es típusú szállítógépek,

farkukon jól látszott a katonai mivoltukra is utaló vörös csillag.

Másnap 23-án este a Klauzál téri Kosuth szobornál voltunk tüntetésen. 24-én reggel pedig már arra ébredtünk, hogy Újszeged felől, a Tisza hídon át a szomszédos országból egész nap dübörögtek a „testvéri tankok”, ahogy szegény József Attilától tanultuk.

Ilyen és sok más apró megfigyelésből is nyilvánvaló tény, hogy az akkori szovjet politika és hadsereg érezte a forradalmi helyzetet és a maga módján készült rá, köszönhetően többek között a közismert kitűnő hírszerző szolgálatunknak is.

Az elkövetkező mozgalmas napok tüntetésein aztán szinte teljes létszámmal részt vettünk, és a tölgyfaleveles, barna, kordbársony diáksapkánk akkor mindig a fejünkön volt. Ezért igazgatónkat, Siska Ernőt át is toloncolták Sopronba, lefokozva kollégiumi mezdőtanárnak.

Domokos Gergely

Azt mondtad, hogy csak két hét lesz...

November 3-án késő este Győrből Sopron felé utazva orosz tankokkal találkoztunk és ők igazoltattak bennünket. November 4-én hajnalban az egyetemi forradalmi bizottság a bécsi úti határátlomáshoz rendelte a szakaszunkat, Tolnai Pufi hősies vezérletével. Egész nap figyeltük a menekülőket. Medvecki Lajosra nagyon jól emlékszem, sírva könyörgött nehogy harcoljunk. A nap végén egy teherautó tele magyar katonákkal robogott a határhoz. A kiskatonák kiabáltak: „bent vannak az orosz tankok a városban, mindennek vége”. Ekkor Tolnai Pufi gyorsan határozott: „hát fiúk én nem tudom, hogy ti mit csináltok, de én tudom”, ezzel odalépett egy osztrák határőrhez és átadta neki a géppisztolyát. Hát erre mi is hősiesen így cselekedtünk. Ezután én Sopron irányába fordultam és elkezdtem ballagni a hűség városa felé. Bariska Misi és Grozdits Gyurka hónom alá nyúltak és visszatarítottak „ne légy ilyen marha, a halálodba mész, ez olyan nagy igazságtalanság, ezt az ENSZ nem engedheti, két hét múlva a helyzet megoldódik és akkor hazamegyünk.”. Hát lehet, hogy igazatok lesz, gondoltam és velük maradtam. Ez a történet csak '98-ban, (42 év után) ért véget. Miska Svájcba került. Miután '97-ben nyugalomba mentem elhatároztam, hogy részt veszek az Európában letelepedett soproniak összejövetelén, melyet minden két évben megrendeznek. Az értesítés szerint, a '98-as összejövetel Svájcban került megrendezésre. Felvettem a kapcsolatot Miskával és unokatestvéremmel Vaszary Lacival, hogy jövek. Hát ők vártak rám a Zürichi állomáson, ahogy leléptem a vonatról mondtam Misinek:

„Hát, Te azt mondtad, hogy ez csak két hét lesz!”

'98-ban meg már az egész munkás életemre tekintettem vissza. Nem panaszkodhatok, Kanada nagyon jó volt hozzám. Mikor megláttam a tengert és a vitorlásokat, tudtam, hogy itt jó lesz. Az első feleségemet, a megboldogult Marjorie-t is a vitorlázó klubban ismertem meg. Igaz, miután megvettük az első házunkat ő rámparancsolt, hogy most már nincs több vitorlázás, hanem dolgozzak a házon, végeredményben igaza volt, hiszen kellett egy otthon a két gyerekünknek, meg nekünk.

A '70-es évek elején teljesen feladtam a vitorlázást és elkezdtem egy kicsit erdészkedni.

Pillanatkép a Kisvárkerületről (Balogh Judit gyűjteménye)

A munkahelyem a British Columbia Institute of Technology ehhez nagyon megfelelő volt. A nyári kéthónapos szünetekben vállaltam kis munkákat pl. az egyetemi tanulmányi erdő ecosystem térképezését, Dr. Karel Klinka-val. Tőle sokat tanultam. Ő bemutatott Dr. Les Lavkovich-nak. Ő az itteni Dr. Botvay. Les-től aztán kezdtem tanulgatni a talajtant. Ez a '70-es évek végén egy master fokozathoz ve-

zetett, ami végeredményben nem sok, de közben elég jól megismertem a geomorfológiát meg a talajtaxonómiát. Ezekkel a tudományokkal még mindig kapcsolatot tartok a Pacific Regional Soil Science Society-n keresztül, melynek már 4 éve igazgatója vagyok, és 2002-ben még az elnöki tisztséget is elvállaltam. Az utóbbi években én vagyok felelős az évi tanulmányutak szervezéséért. Persze, ez már a második master-om lett, mert '65-ben Kozák Toni jóvoltából szereztem már egy master-t erdőművelésből. Ezért Sziklai Oszti 'master square'-nek nevezett.

Kanadában jól érzem magam. Úgy érzem, hogy a talajtani társaságban, a vitorlázó klubban, a bridge klubban és a Knox United church-ben kiérdemeltem társaim elismerését.

Ugyanezt sajnós nem mondhatom el a vancouveri magyar társaskorról, ahol kéthetes ideiglenes elnökség után lemondtam 2001-ben. Mostmár csak a havi újságjuk összeállításában segídek, ha ráérek. Annak még Tamási Miklós volt az alapító főszerkesztője.

Azonban 2004-ben Szanyi Laci megint rábeszélte, hogy segítek neki, mint alelnök, a vancouveri Magyar Házban. Laci nagyon ügyes és diplomatikus elnök a sok elégedetlen és szószátyár magyar között. Jó vele dolgozni.

Az elhagyott óhazánkért nagyon aggodom. Nagyon kevés reményem van, hogy a sorsuk jobbra fordul. A Jóisten segítségét kérem Rájuk!

Jákóy Endre

Tamási Miklós

Új haza

Fű nőtte be a testedet,
és az lett a föld, a nagy határ,
végtagjaid a kis hazák,
hol lepke, bogár otthont talál.

Nagy páfrányerdők inganak,
és az árnyékos rejteken
moha bársonyul s gomba nő,
halálból kélő szerelem.

Könnyeid szelíd, kis tavak,
bús arcom, ha rájuk hajol,
egy-egy kis tükör mindenik,
és úgy ringatják bánatom,

mint szél fűvet, vihar a fát,
anyák a boldog gyermeket,
álom az alvót és a föld
azt, aki sírba tétetett.

Fogadj be, erdő, és te, rét,
puha illatú enyhet adj,
új haza, régi menedék,
engedd, hogy megtaláljalak.

Aki hazajött...

Homolya József levele és verse barátjához, Szabó Józsefhez

Az a tény, hogy 1956 októberében és novemberében az események nyugodtan, biggadtan zajlottak le, az egyetemennek köszönhető! Sopronban a forradalom alatt nem volt vérengzés, nem voltak atrocitások. Lebetett volna másként is! Pl. ha a sopronkőbidaí rabok kiszabadulnak. Bár a hallgatóság felfegyverzése is megtörtént, ezzel senki nem élt vissza, egyellen fegyver sem dördült el! Láttuk, az is igaz, hogy a fertődi tűzrezred által átadott „nehéz fegyverek”, azaz ágyúk, páncéltörő fegyverek batástalanítva voltak, de a gyalogsági fegyverek bőven el voltak látva éles lőszerrel! Ezt azért említtem, mert az ún. „katonai csoport” tagjait 1956–1957-ben olyan dolgokért is felelősségre vonták, hosszú időn keresztül zaklatták, akik a forradalom napjaiban józanságra, fegyvelmezt magatartásra, biggadságra intettek. Pedig fegyver volt a kezükben!

A terror egyre fokozódott. Mostanában derült, derül ki, hogy ez milyen mértékű volt. Több levelet küldtem egykori hallgatóknak, akikről tudtam, hogy komoly atrocitások érték őket. Többsége nem mer nyilatkozni még ma sem! A bizalmatlanság és félelem még mindig uralkodik!

Vannak azonban mégis, akik nyilatkoznak. Olyanok is, akik kéri, visszaemlékezéseiket belyezzem „zárt anyagként” levéltárba, majd később nyilvánosságra hozható, de most nem, és olyanok is, akik közvetve nyilatkoznak felkérő levelemre, pontosabban egykori évfolyamtársuk révén. Íme egy ilyen levélből részletek: (Hiller István: Ismét tüzek a végeken. I. kötet. Sopron 1990.)

„Kedves Jóska! A minap levelet kaptam Sopronból, amit nagy izgalommal bontottam fel, és olvastam végig. Mivel neved említve van, gondoltam jobb, ha Téged kereslek fel soraimmal, mint barátot, évfolyamtársamat, és közvetlen fegyvertársat a kor tanúját, aki az események folyását hasonlóan ítéli meg, akivel eddigi múltunk is sok hasonlóságot takar.

Az emlékezés erre az időszakra mindig nagy vihart kavart bennem, és gondolatban sokszor lekötnek ezek az emlékek, a messze távolból egyre színesebb képek rajzolódnak ki bennem.

Időnként rímeket is faragok, és úgy írom le, mit, hogy éreztem, vagy ma hogyan látom, akkori ténykedésemet.

Annyit mondhatok neked teljes őszinteséggel, hogy akkori felfogásom ma sem változtatott. Ma is megtenném, amit akkor fiatalon.

Találkozóinkon is szívesen elevenítettem fel egy-egy jó sztorit, de rendszerint leintettek, hogy ezt a témát fejezzük be egyszer- és mindenkorra. Lehet, hogy most pont a leintők szívesen vennék, ha nevük mind sűrűbben szerepelne a mai divatnak megfelelően, hogy Ők voltak a kezdeményezők, de szenvedők is, Ők már akkor tudták, hogy egyszer büszkéik lehetnek ténykedéseikre. Na hát ilyenkor fog el az undor. Vezető nagyjaink ismét a hősök szerepében tetszelegnek, mert ki ne emlékezne az Ő pozitív megnyilatkozásaira. Sajnos én nem érzek örömet, sőt egyre nagyobb gátlásaim vannak. A közelmúlt nagy szakmai és politikai tudorai nem vonták le a tanulságot, és nem húzódnak oda, ahová valók. Hősök akarnak lenni. Divat lett a „dicsértesék”, a lélek felszabadultságának jelentőségével előrukkolni, és könnyes, de alázkodó szemmel magunkhoz venni az Úr Jézus szent testét kerek kis ostya formájában.

Józsikám, Te mit szólna mindehhez?

Már lelki szemeim előtt a kép, midőn évfolyamtársaim közül, kiknek neve az ABC első harmadának valamelyik betűjével kezdődik, ott térdelnek az oltár előtt, ráéhezőn a fent említett testcskére. Azután összetett kézzel jó kommunista-keresztényhez illően, ájtatosság céljából a régén eltöltött templom valamelyik jól látható zugába elvonulnak, hogy hálaimát is mondhassanak Magyarországot feltámadásáért. És hogy a politika se szenvedjen csorbát, mise után az esperes úrral, a tanácselnök úrral, a győztesnek látszó párt vezéreivel elvonulnak a paplak felszentelt hajlékába eldönteni a nép dolgait. Nagyon valószínű, amit leírtam, mert sajnos már nem nélkülözi a realitásokat. Ezért vertek engem 56-ban itt utána hülyére?? S ezen tényeket ismét csak leshetem, mert nem tudok hozzá jó képet vágni.

A levélíró arra kér, mivel tudomása szerint engem is érték atrocitások, ha lehet, dokumentáljam, és küldjem el címére, akár a másolatokat. Sajnálom, de nem tudom dokumentálni az engem ért sérelmeket. Sopronban 1957 januárjában, amikor gumibottal majdnem a sze-

memet verték ki, 5 hétig a kórházban voltam. A Szivart, aki pufajkás volt, Horvát Károlynak hívták, és azonnal elhelyezték Sopronból. Tanúm lenne rá dr. Brand Imre szemész főorvos, aki azóta már elhunyt.

Az 1958. évi salgótarjáni meghurcolásom okozója jeles évfolyamtársam, a közelmúltban elhunyt Kucsera P. lehetne a tanúm, bár én utána következtem. Rendőrségi idézésem nincs, mert rajgazzal négyen személyesen jöttek ér-

Hitted Volna?

Hitted volna jóbarátom,
Úgy harmincnégy éve,
Tetteidért a hatalomtól
Mit kapsz majd cserébe?

Hitted volna velem együtt,
A tankokra „várva”
Hogy a félelmünkön felül,
Lesz még ennek ára!

Bár nem hittünk győzelemben,
Akkor nem is győztünk,
Ha csak azt nem hogy odaát,
Itt, ott elidőztünk,

Visszatérve jött a ború,
Ezt már jelzik tények,
Melldőngetés, hamis vádak,
Lettek az erények.

A hatalom vörös fénye,
Tündöklött az égen,
Most is szomorú a lelkem,
Ahogy felidézem.

Ki tegnap még veled tartott,
Ellened van mára.
Gyalázatos képmutatás,
Ez a rangok ára.

És csak nézek megdöbbenve,
Mire képes ember,
Szinte agyad föl sem fogja
Ésszel, értelemmel.

S mind ezekre dicsőség vár,
Füldöznek a fényben,
Ítéleznek mások felett,
Ők a nép nevében.

Hitted volna fegyvertársam,
Ott a haverra várva,
Hogy áruló van közöttünk,
Ne várjunk csodára.

Ezért futni nem volt szégyen,
Fegyverrel a vállon,
Hű de messze van már mindez,
Mint az ifjúságom.

A szovjet ellen a hazáért ! A soproni MEFESZ ütegállása

tem Litkére, mivel a közel félórás úton még puhítani kellett, mert én egy hazá-
áruló bűnöző voltam a szemükben.

A „talpverésről gumibottal” eső
időszakra valahogy nem tudtak fényké-
pészt biztosítani. Ma ez sokkal egysze-
rűbb lenne, mondjuk videoval. Mielőtt
elhagytam volna megpróbáltatásaim
színhelyét, vallatóm valami döbbenetes
igazságtudattal megfogadtatta velem
egy nyilatkozat aláírása kíséretében,
hogy engem semminemű bántódás
nem ért, és én mindent saját elhatározá-
somból írtam le itt, vallottam be. Ehhez
tudni kell, hogy bentlétem alatt cca 20
önéletrajzom és közel tíz esetben a sop-
roni események tételes leírását követel-
ték meg tőlem. Ami nem volt jó, nem
egyezett az előző vallomásokkal, már is
tépték el. Jeles évfolyamtársam az ese-
mények leírására 2 hetet kapott, amit
otthon nyugodt körülmények között
volt módja elkészíteni. Minden vallo-

mást ehhez hasonlítottak. Ezt onnan tu-
dom, hogy vallatóm a szöveg takarásá-
val megmutatta a mű elkészítőjének sa-
ját kezével történő aláírását. Az illető,
nyugodjon békében, azért nem mert
egyetlen találkozóra sem eljönni, mert
gondolta, hogy ott
leleplezzük. Ne-
kem azért mutatta
meg az illető tiszt,
hogy ezzel is bi-
zalmatlanságot
szítson, erről meg
vagyok győződve.

Szóval nincs
dokumentum. Ta-
nukat tudnék je-
lölni, de ehhez po-
fa kell, az én
képemről lesülne
a bőr szégyenem-
ben ilyen kérésre
vetemedvén!

Nem gondoltam, hogy így belemerü-
lök, így az oldalakat beszámolni va-
gyok kénytelen, ha lehet követni egyál-
talan gondolataimat.

Nem akarok a jelen időszakról rész-
letesen beszámolni érzéseimet
illetően, mert nagyon borúsan ítélem
meg helyzetünket, és pesszimistán lá-
tom a jövőt is. Remélem, lesz még mó-
dunk személyesen is beszélni erről ta-
lán jobb, stabilabb körülmények közt
is, de előfordulhat az is, hogy havi ke-
resetem nem tudja fedezni soproni
utam költségét sem. Annyit mondha-
tok, hogy éheztem én már elég sokat,
így legrosszabb esetben rá tudok állni
a napi egyszeri evésre is.

Józsikám! Befejezem levelem. Mást a
főigazgató úrnak sem tudtam volna írni,
vagy ennyit sem. Kérlek szépen, kérj
nevemben elnézést, hogy kedves fel-
szólítására így reagáltam. Szándékát na-
gyon tisztetem, de egy ilyen komoly
eseménysorozat csupán leírva bizonyí-
tékok hiányában nem sokat ér, de nem
is szabad megjelentetni.

Tisztelettel üdvözlöm a főigazgató
urat, és remélem, lesz még mód az ese-
mények vidámabb hangulatban szó-
ban felidézni.

Tőled azért is elnézést kérek, hogy
ilyen papírra voltam pofátlán írni, de
meg kell mondanom, sima papírra le-
írt soraimat csak az Úristen tudja elol-
vasni, s ettől megkímélendő nem aka-
rom idődet még jobban igénybe ven-
ni egy-egy szó megfejtését illetően.
Remélem, nem tartasz szemtelennek,
ha e levél kíséretében küldök egy rí-
mekkel díszített írást, az eseményekre
utalót.

Baráti ölelésem, kézcsókom kedves
nejednek és jókívánságaimat az egész
családnak küldöm szeretettel

Jóska

Salgótarján, 1990. febr. 8.”

*A hallgatók a főiskola tornatermébe pakolják egy bécsi kocsí segély-
rakományát. (Barbara Pflaum felvétele, 1956. november 1.)*

Külhoni szolidaritás a forradalommal

Az eberswaldei erdész egyetemisták tevékenysége

Az 1956-os magyar forradalom kitörése, majd leverése szerte a világban nagy visszhangot és együttérzést váltott ki. A nyugati országok fővárosaiban, nagyvárosaiban naponta ezrek és ezrek tüntettek a szovjet követségek épületei előtt, és követelték, hogy kormányuk – a magyar események miatt – szakítsa meg a Szovjetunióval a diplomáciai kapcsolatokat. A nyugati világban akkor lezajlott utcai tüntetések, tiltakozó tömeggyűlések hetekig foglalkoztatták a nyugati sajtót. Azok, akiknek akkor Magyarországon lehetséges volt nyugati rádióállomások magyar nyelvű adásait hallgatni (vagy más forrásból), ezekről az eseményekről értesülést szerezhetek. Keveseknek jutott azonban Magyarországon akkor tudomására, hogy a magyar forradalom mellett nemcsak a nyugati országok lakossága vállalt szolidaritást, hanem erre a szocialista országokban is számos példa akadt. (Ugyanúgy, mint az 1956 nyarán kirobbant poznani lengyel felkelés, Magyarországon is nagy szolidaritási érzelmeket váltott ki.)

Ilyen volt – egy a sok közül – az eberswaldei erdészhallgatók szolidaritása a magyar forradalommal 1956-ban. Az eberswaldei szolidaritási mozgalom egyik főszereplője egy egykori kollégám, Hubertus Wachter volt, aki már nincs az élők sorában. Özvegye engedélyt adott arra, hogy az általa rendelkezésemre bocsátott, a volt Német Demokratikus Köztársaság hatósági szerveinek ezzel az üggyel foglalkozó iratait ebben a cikkben felhasználhassam.

Azt, hogy ennek az ügynek a mindennütt jelenlévő Stasi (Staatssicherheitsdienst = Állami Biztonsági Szolgálat) mekkora jelentőséget tulajdonított, az abból is kivehető, hogy az általuk összeállított anyag kb. 800 oldalt tett ki. (Ursula Wachter közlése szerint). Lássuk a tényeket.

Mint Magyarországon is ismert (erdészörökben), a volt NDK területén 1963-ig két felsőfokú erdészeti intézmény létezett. Az Egyik Eberswalde-ban, a másik Tharandt-ban.

Az 1830-ban alapított eberswaldei Erdészeti Akadémia 1946-tól már mint a berlini Alexander Humboldt Egyetem Erdőgazdasági Karaként működött tovább, Eberswaldeban. Ez a város Berlin-től csak 35 km távolságra fekszik. Így az egyetemisták az akkor még „fál nélküli”, a szövetséges hatalmaktól nyugati és keleti

zónára felosztott Berlint még szabadon látogathatták. Sőt 1952-ig az alaptudományokat a Humboldt Egyetemen adták elő. Mivel a Humboldt Egyetemennek akkor Nyugat-Berlinben is voltak intézetei, így egyes előadásokat ott tartottak meg. Berlin közelsége és ezáltal a „nyugati világgal” való gyakori érintkezés az eberswaldei Erdészeti Kar hallgatóinak úgy politikai, mint kulturális téren nagyobb tájékozódási lehetőségeket biztosított, mint pl. a tharandti testvér Erdészeti Kar hallgatóinak elszigetelt és ezáltal a kommunista doktrínáktól erősebben áthatott helyzete. Ezért – az előbb említett okok miatt – az eberswaldei Erdészeti Karon egy szabadabb, felvilágosultabb légkör uralkodott, mint az akkori NDK más felsőfokú oktatási intézményeiben.

Mivel az eberswaldei erdészhallgatók jobban ragaszkodtak a régi diákhagyományokhoz is – amik a hatalom szemében reakciós, fasiszta, porosz hagyományok voltak –, mint a többi egyetemek diákjai, így az egész eberswaldei Erdészeti Kart politikai szempontból szocialista káderképzésre nem tartották alkalmasnak. Erről egy kicsit később.

Lássuk azonban az eberswaldei Erdészeti Karon az 56-os magyar forradalom alatt és utána történt eseményeket.

A Magyarországon kitört 56-os forradalom és az ezzel kapcsolatos események az eberswaldei erdészhallgatók körében is nagy érzelmi indulatokat váltottak ki. Az indulatok fokozásához hozzájárult egy másik tény is. Ezekben a napokban egy fiatal erdőmérnök, aki az Eberswalde közelében fekvő erdőben termőhely térképezési munkálatokat végzett, nyomtalanul eltűnt. Pár nappal később egy szovjet katonai létesítmény közelében találták meg holttestét. Halálát egy késsel elkövetett szívizúrást okozta, amit hivatalosan öngyilkosságnak nyilvánítottak. A lakosság többségének az volt a véleménye, hogy az erőszak által bekövetkezett halál igazi okát eltussolják. A gyilkosság a mai napig nem lett felderítve.

Az események ezek után így folytatódtak. Még a magyar forradalom kitörése előtt tervezve volt, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóján (november hetedikén) az Erdészeti Kar kultúr csoportja a szovjet hadsereg együttesével egy közös programot rendez. A hallgatók nagy része a történetek után azon-

ban ellene volt egy közös fellépésnek. Ezért október vége felé egy gyűlést hívtak össze, ahol dönteni kívántak arról, hogy mint cselekedjenek. A gyűlés (szemtanúk szerint) egy lázas, indulatoktól felhevített légkörben folyt le. Az említett erdőmérnök eltűnésével kapcsolatban az egyik felszólaló kijelentette, hogy „a szovjet hadsereg túlkapásai napirenden vannak. Az NDK területe a szovjet hadsereg részére csak egy gyakorlótér.” Végül azt követelte, hogy „a szovjet hadsereg kihágásait a sajtóban nyilvánosságra kell hozni”. Ezen a gyűlésen lett először kijelentve, hogy a magyar forradalommal való szolidaritás miatt, mivel ott a szovjet hadsereg beavatkozása sok emberáldozatot is követelt, a Kar kultúr csoportjának a november 7-iki ünnepségeken nem szabad fellépni. Az ünnepségeken való részvétel megtagadását azzal is indokolták, hogy az „eberswaldei lakosság nem ápol barátságos érzelmeket a szovjet hadsereg iránt, ezért az egyetemisták ne cselekedjenek a nép ellen”. A gyűlés végül úgy döntött, hogy a kultúr csoport az ünnepségeken nem fog fellépni. A Stasi besúgói azonban mindenütt jelen voltak, így a gyűlésen elhangzottak nem maradtak titokban.

A következő gyűlésen, amely 1956. október 31-én ment végbe, már részt vett a kerületi pártbizottság küldöttje is. Ez megpróbálta az egyetemistákat arról meggyőzni, hogy „Magyarországon ellenforradalom van, és ezt a nyugati imperialisták titkos szolgálatai robbantották ki. Ezek most megpróbálják ellenséges propagandájukkal államunk értelmiségét és tanuló ifjúságát is háborús céljaiknak felhasználni”. A gyűlésen résztvevő egyetemisták azonban az erős politikai nyomás ellenére is megmaradtak az előző gyűlésen kimondott határozatuknál. Ezen a gyűlésen az egyetemisták szóvivői (a későbbi vádirat szerint) Hubertus Wachter és E. M. harmadik éves hallgatók voltak. E. M. állítólag a Szovjetunió ellen uszított, H. Wachter pedig kijelentette, hogy „a szovjet hadsereg jelenlegi magyarországi ténykedésével nem ért egyet. Nem tudja megokolni, hogy a szovjet hadsereg mit keres most Magyarországon, mikor ott népfelkelés van. Addig, ameddig Magyarországon vér folyik, nem lép fel az ünnepségen.” A következő napok egyetemi előadásain egy-két professzor még megpróbálta a hallgatókat meggyőzni és megkérni arra, hogy ve-

gyenek részt az ünnepségeken. Látszólag azonban eredménytelenül. Végül november 6-án (egy nappal az ünnepségek előtt) még egyszer összehívták a hallgató-ságot. Ezen a gyűlésen 3 professzor elnököl, és ezek újból megpróbálták az egyetemistákat meggyőzni arról, hogy Magyarországon ellenforradalom van, és ezek igazi okozói a nyugati imperealisták. Figyelmeztették a hallgatókat, hogy lássák be ezzel kapcsolatos oktan magatartásukat és ennek következményeit.

Ez a gyűlés, az elhangzott burkolt és nyílt fenyegetések és valószínű a „személyes meggyőzések” azt eredményezték, hogy másnap, november 7-én a Nagy Októberi Szocialista Forradalom ünnepségén az Erdészeti Kar kultúrsoportja Hubertus Wachter és E. M. hallgatók kivételével fellépett. Az ügy ezzel azonban nem zárult le, a megtorlások ezek után következtek.

1956 december elején egy egyetemi gyűlésen felolvasták a Párt (SED = Német Szocialista Egységpárt) Központi Bizottságának az NDK egyetemi ifjúságához intézett levelét (az ún. Ulbricht levelet). Ennek szövegében többek között az állt, „hogy az NDK egyeteméin csak azok tanulhatnak, akik a Munkás, Paraszt Állam mellett hűségesen kiállnak”. Ennek végrehajtása nem sokáig váratott magára.

Időközben természetesen a Stasi sem télenkedett. Egy 1956. december 12-én írott jelentésében többek között ez áll: „hogy a főiskola negatív erőit leleplezzük, mint pl. Wachter, ... (a többi nevek törölve) szándékoznak, illetve megindítottunk egy kampányt (agitáció stb.) azért, hogy a többi hallgatók saját maguk követeljék ezeknek az elemeknek a főiskoláról való eltávolítását”.

Az első – egy kari bizottságtól – erre a célra (az eltávolítások követelése) összehívott gyűlés nem járt eredménnyel, mert sok hallgató meg sem jelent a gyűlésen. Mikor szavazásra került a sor, akkor a jelenlévők egyharmada a kizárások mellett szavazott.

A következő gyűlést az Erdészeti Kar ifjúsági szervezete, az FDJ (Freie Deutsche Jugend = Szabad Német Ifjúság) hívta össze. Ekkor a jelenlévők egyötöde szavazott a megnevezett hallgatók kizárása mellett.

A kizárásokat 1957 áprilisában hajtották végre. A kizárás vonatkozott az NDK összes egyetemére és főiskoláira.

Ez azonban a hatalmon lévőknek még mindig nem volt elég. Hubertus Wachtert 1957 júniusában letartóztatták. A vád ellen az volt, hogy „1956 októberében a szovjet hadsereg magatartásáról a ma-

MEFESZ-aktivista közleményt olvas be
(Fotó: Jack Esten)

gyarországi eseményeknél hazug állításokat terjesztett azért, hogy a szovjet hadsereg kultúrsoportjának és az Erdészeti Főiskola kultúrsoportjának együttes fellépését megakadályozza”. A per Hubertus Wachter ellen Frankfurt/Oder-ben folyt le. A többi vele együtt kizárt hallgatókat már nem lehetett perbe fogni, mert időközben H. Wachter kivételével mind Nyugat-Berlinbe menekültek. Özvegye szerint ő ezt azért nem tette meg, mert azt hitte, hogy az egyetemből való kizárásával az ügy el van intézve.

Az ítéletet H. Wachter ellen 1957. október 17-én mondták ki. Ez így hangzott: „A vádlott egy büntett elkövetése miatt a Német Demokratikus Köztársaság Alkotmányának 6-ik törvénycikke szerint egy év és két hónapi fegyházbüntetésre lesz ítélve”. A 6-ik törvénycikk tényállása a következő volt: Bojkottra való uszítás, háborúra uszítás, népgyűlölet stb...

Hubertus Wachter további sorsáról még csak annyit, hogy szabadulása után rövidesen szintén Nyugat-Berlinbe menekült. Egyetemi tanulmányait Nyugat-Németországban fejezte be. Később erdész-igazgatói rangban egy állami rendezőszéki hivatal termőhelyfeltárási osztályának lett a vezetője. Innen ment nyugdíjba, 65 éves korában.

Hozzá tartozik ehhez a történethez még az is, hogy H. Wachter pere után egészen az Erdészeti Kar 1963-ban történt feloszlásáig még számos Eberswaldeban végzett erdőmérnök ellen folytattak büntető eljárást. Ezeknek a koncepciók pereknek többek között az is célja volt: bebizonyítani azt, hogy az eberswaldei Erdészeti Karon uralkodó politikai légkör nem alkalmas szocialista meggyőződésű, felsőbb fokú képzettséggel rendelkező káderek képzésére.

Az Erdészeti Kar felszámolását hivatalosan gazdaságossági és szervezési szükségességgel indokolták meg. Ez így hangzott: „A népgazdaság minden területén szükséges koncentráció, koordináció és takarékoság miatt a berlini Humboldt Egyetem eberswaldei Erdőgazdasági Kara bezárandó. A főiskolai káderek képzése ezek után a drezdai Műszaki Egyetem tharandti Erdőgazdasági Karán lesz központosítva.”

A Párt (SED) Központi Bizottságának indoklása ebben az ügyben, amelyre voltaképpen a döntés alapozódott, a következő volt:

„Az erdészeti főiskolai képzés központosítása a drezdai Egyetem tharandti Erdőgazdasági Karán.

Az eberswaldei politikai helyzet semmi biztosítékot nem nyújt szocialista főiskolai kádereképzésre. A drezdai és Frankfurt/Oder-i perek világosan kimutatták az eberswaldei Erdészeti Kar nevelőmunkájának hiányosságait. 1957 óta 125 hallgató lett ott kiképezve és le-diplomázva. Ezek közül csupán 1961-ig (a berlini fal építése) 15-en disszidáltak, akik asszisztensként a karon dolgoztak. Az eberswaldei professzori kar káderei összetétele a tharandtival összehasonlítva lényegesen kedvezőtlenebb.

Az eberswaldei professzorok közül 7-en a NSDAP (Német Nemzeti Szocialista Munkás Párt) tagjai voltak, 5-en pedig a fasiszta Wehrmacht (a német hadsereg neve 1935–1945-ig) tisztjei.

A képzés központosítása Tharandtban lehetőséget nyújt az ottani professzori kart úgy megváltoztatni, hogy a hallgatóknak egy magas tudományos fokon álló, szocialista nevelése és képzése biztosítva legyen.”

Ezért kellett tehát Németország egyik legrégebb, nagy múltú felsőfokú erdészeti intézményének kapuit bezárni.

Minden más felhozott ok – a politikain kívül – mellébeszélés volt. Ennyit erről.

Ez a cikk azért íródott, hogy emlékezzünk mindazokra, akik 50 évvel ezelőtt szerte a világban az 56-os magyar forradalommal szolidarizáltak. Emlékezzünk különösen azokra, akik kommunista diktatúrákban élve kiálltak a magyar forradalom ügye mellett, amelynek célja egy ilyen kommunista diktatúrától való szabadulás volt. Ez az ő esetükben az elnyomottak szolidaritása volt az elnyomottakkal. Sokat közülük meghurcoltak, megkínóztak, bebörtönöztek, egész életükre megbélyegeztek. Őrizzük meg emléküket tisztelettel az utókornak is.

Leipold Árpád

Egy vers és következménye

A verset a szerző egy lakodalomban mondta el, melyen 60-70 ember lehetett. A jelenlévők megrendülten hallgatták a verset, majd elénekelték a magyar Himnuszát.

„(„) PUSKÁS ATTILA, aki a horthysta rendszerben különböző felelős beosztásokat betöltő tanár édesapjától nacionalista és sovíniszta nevelést kapott, míg 1950–1954 között a kolozsvári Bolyai Egyetem diákja volt, több, nacionalista-sovíniszta jellegű verset szerkesztett, amelyeket az egyetemisták között terjesztett azért, hogy a népi demokráciával ellenszegülő álláspontot alakítsanak ki. Mivel nem talált híveket, az egyetem elvégzése után, Puskás Attila vádlott kérte, hogy a Magyar Autonóm Tartományba nevezzék ki tanárnak, arra gondolva, hogy ott folytathatja ellenséges tevékenységét.

1956 októberében a vádlott tanári beosztásban dolgozott a csíkszeredai vegyes középiskolában és mindjárt a Magyar Népköztársaságban ellenforradalom kirobbanása után Október 23 címmel a szocialista lágerrel szembeni mélyen nacionalista és ellenséges verset alkotott. Ezt a verset a vádlott azzal a céllal terjesztette a tanárok között, hogy bennük is ellenséges érzelmeket keltsen. A valóságban Bereck Lajos, Lőrinczi János, Palczer Károly és Kovács Gyula megismervén ennek a versnek a tartalmát, ellenségesen tárgyalták a Magyar Népköztársaságban végbe ment eseményeket, ugyanakkor bíralták és rágalmazták a szocialista lágert, különösképpen a szovjet csapatokat, amelyek a magyar munkás-paraszt kormány kérésére az ellenforradalom felszámolásáért és az államrend helyreállításáért léptek közbe.

Mivelhogy valamennyi vádlott tanár nacionalista-sovíniszta és a népi demokratikus rendszerrel szembeni ellenséges érzelmeket táplált, az iskola keretében reakciós kört alakítottak (kiemelés tőlem – B.L.) és a letartóztatásukig továbbra is ellenségesen tárgyaltak a népi demokratikus rendszerről.

Puskás Attila vádlott a többi vádlottal együtt az imperialista rádióállomások híreit hallgatta, és azokat a szocialista lágerre vonatkozóan rosszindulatúan kommentálta.

A magyarországi ellenforradalom leverése után Puskás Attila vádlott a többi vádlottal együtt azzal érvelve, hogy a szovjet hadsereg a magyar nép ellen

harcolt, elhatározta, hogy mind ők, mind a tanulók többé nem néznek szovjet filmeket.

1956 novemberében (ez november 4-én történt) a vádlottat Lőrinczi János vádlott lakodalmára hívták meg, amelyre magával vitte Október 23 című versét is, amelyet a mulatság résztvevői előtt elszavalt, s ezután valamennyien egy néma percet adóztak a harcokban el-esett ellenforradalmárok emlékére.

Puskás Attila Október 23

A népek Dávidja Góliátra támadt,
megrázta ólmos szolgálcáit,
a holt bálványra sújtott, s robajjal
zuhant hazug tekintély, „hála”, „hit”.
Akit temettek, tudta-e sorsát?
(Az elgázolt kislány már halott...)
Rejtett-e szívében (alvadt vére már)
a diák egy gyáva szólamot?
Óh, nem, nem, csodálat népe,
a halottak arca elsimult...

De itt csak a képzelet mereng,
és fegyvertelen a forrt indulat,
sóhajtvá foszlik vágyunk, s a győztes
gyötrelmeinken mulat.

Testvéreim! Ránk tekintetek,
hitványabb anyag mi sem vagyunk!
Ma üdvözlét néktek, bátor magyarok,
mert holnap, holnap
talán már nem szólhatunk.
De most minden némuljon el,
a méltatlan ne köpje átkait,
vackába bújjon szétrohadni,
akit a szent tűz nem hevít.
Ezer évig urát szolgálja...
Tűrjön, mert tűrni tud,
ne lássa messzebb, mint önmaga,
ne érdekelje, hogy hova jut.

Annak ellenére, hogy a vádlottnak tudomása volt arról, hogy a fasiszta rebellisek kommunistákat akasztottak fel és bántalmaztak, azért, mert gyűlölte a kommunistákat, továbbra is a rebellisek mellett állt, egyetértve a Varsói Szerződés felbontásával, és teljesen elfogadva Nagy Imre programját.

1957. március 15-én a díszgyűlés alkalmából Puskás Attila vádlott félrevezetően beszélt a diákoknak e nap jelentőségéről.

Nacionalista és sovíniszta érzelmeket táplálva, Puskás Attila vádlott beszerezte a horthysta rendszerben, 1943-ban kiadott Gábor Anton (így: Anton! – B.L.) című színdarabot, amelyet átadott a diákoknak, hogy azt színre vitel végett tanulmányozzák. Az iskola vezetősége erről tudomást szerzett, és a darab nacionalista, valamint a jelenlegi rendszerrel szembeni ellenséges tartalma miatt letiltotta előadását.

Ellenforradalmár tevékenységében a vádlott a Román Népköztársaság haladó íróit rágalmazta, ugyanakkor a burzsoá írókat dicsőítette. A pártot és a kormányt szidalmazta, amiért úgy mond nem engedélyezi a magyar írók szabadságát, mert nacionalista szellemben írnak.

1958-ban Sántha Imre és Vorzsák János vádlottak több, nacionalista-sovíniszta tartalmú verset mutattak be neki (ti. Puskás Attilának – B.L.), amelyeket a vádlott teljes egészükben elfogadott, és a velük folytatott beszélgetések során azt a feladatot adta, hogy még jobban készüljenek, ha azt akarják, hogy a magyar népet verseik által lokálpatrióta és nacionalista szellemben neveljék.

Ellenforradalmi tevékenységének köszönhetően a vádlottnak sikerült a diákok között reakciós szellemiséget kialakítani, a munkások gyermekeinek pedig nehézségeket okozott és megalapozott ok nélkül megbuktatta őket.

Valahányszor lehetősége adódott, a reakciós véleménynyilvánítás mellett a vádlott mindig elénekelt a magyar és a székely himnusz azért, hogy ébren tartsa a nacionalizmust és a sovínizmust.

(„) [A Kolozsvári Katonai Törvényszék] PUSKÁS ATTILA vádlottat elítéli 20 (húsz) év kényszermunkára, 8 (nyolc) év társadalmi lefokozásra a társadalmi rend ellen elkövetett összeesküvésért („) és 10 (tíz) év javítóbörtönrre tiltott kiadványok terjesztéséért. („)”

Kutatta: **Leipold Árpád**

A vádirat

Varga Domokos és társai ügyében a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló büntett miatt.

1. Az 1956. október–novemberi ellenforradalmi események során és azt követően a magyarországi írók egyes csoportjai aktív tevékenységet folytattak annak elősegítése céljából, hogy az ellenforradalom kirottantásában részvett reakciós erők előretörjenek és stabilizálódjon a burzsoá restauráció.

Varga Domokos és Tóbiás Áron az ellenforradalmi célok megvalósulása érdekében Molnár Zoltán és Fekete Gyula közreműködése mellett jelentős tevékenységet fejtettek ki.

I.

Varga Domokos papi családból származó, okleveles erdőmérnök, 1946-tól 1949-ig újságíró volt, majd 1952-ig a Rádió munkatársa, ezt követően szabadfoglalkozású író, 1954-től az Irodalmi Újság belső, illetve külső munkatársaként. 1945-től a MKP-MDP tagja volt. 1951-ben párttagságát megszüntették. Október 23-án kirottant fegyveres ellenforradalmi támadást előkészítő tüntetésben részt vett. Október 25-én ismeretlen személy telefonhívása alapján szervezett tevékenységet folytatott, hogy akadályozza a fegyveres ellenforradalmi elemek felszámolására meghirdetett statárium alkalmazását. (Gombos Imréné és Kurtág György tanúvallomása)

Október 30-tól november 3-ig mint a rádió szerkesztőbizottságának új tagja, részt vett a mindinkább ellenforradalmivá váló műsorok összeállításában és közzétételében. A Rádió számára többek közt műsort szerkesztett az Irodalmi Újság november 2-i, túlnyomó többségben ellenforradalmi cikkeket tartalmazó számából. (Máriásy Félixné, Surányi Péter, Földes László tanúvallomása)

Az ellenforradalom leverését követően „Forradalmi Ifjúság” aláírású ellenforradalmi szövegű felhívást szerkesztett abból a célból, hogy szítsa a szovjetellenességet, és a visszahúzódo ellenforradalmi erőket további aktivitásra buzdítsa. Az ellenforradalom résztvevőinek feldicsérésére, a varsói szerződés alapján az ellenforradalom felszámolására érkező szovjet csapatok rágalmozása és szidalmazása mellett a „Forradalmi Ifjúság” nevében kinyilatkoztatta, hogy fegyvertelenül is tovább küzdenek és követelik, hogy a hatalmat „ismét a törvényes Nagy Imre kormány”

vegye át. A rölpap egyéb ellenforradalmi követelése: Magyarország lépjen ki a varsói szerződésből, nyilatkoztassa ki semlegességét stb. Az ellenforradalmi röpiratban szereplő reakciós uszításnak november 10-én a Népművelési Minisztériumban megtartott gyűlésen is előszóval hangot adott, majd november 10-én az Írószövetség épületében írógéppel többszörözött felhívást terjesztette. Többek közt a lázító felhívás egy példányát átadta Márkus István írónak, az egyik ellenforradalmi szervezkedés tagjának. (Gács László, Emerich Lászlóné, Rajcsányi Károly, Rajcsányi Károlyné, Lukács Imre, Márkus István vallomása és eredeti dokumentum)

November 14-én Tóbiás Áron újságíró, az Írószövetség épületében megismertette Varga Domokossal Bibó István, a Nagy Imre kormány volt államminisztere által, november 4. után készített tervezetét, amely nyíltan a burzsoá restauráció, a burzsoá demokratikus köztársaság megvalósításának gazdasági és politikai programját tartalmazta.

A „Tervezet a magyar kérdés kompromisszumos megoldására” című program szerint a „Kormányzási kiindulópont a november 3-i utolsó magyar kormány Nagy Imre elnöklete alatt”. Külpolitikai megoldásként Magyarországnak a varsói szerződésből való kilépését követeli. A közigazgatást a „forradalmi bizottságokra” és a munkástanácsokra akarta felépíteni. Követelte a szovjet csapatok kivonását. Alkotmányjogi megoldásként tervbe vette a „forradalmi bizottságokból és tanácsokból” „Forradalmi Alkotmányozó Gyűlés” összehívását, mely államfőt választ.

A Bibó-féle tervezet a társadalmi formák megváltoztatása tekintetében tervbe vette a burzsoá elemek kártalanítását, a kulákbirtok intézményesítését és burkoltan a kommunisták által betöltött funkciók felülvizsgálását stb. Felveti az ENSZ csapatok behívásának szükségességét arra az esetre, ha a szovjet csapatok nem vonulnának ki a tervezet által megszabott határidő alatt.

Varga Domokos a Bibó-féle tervezet reakciós célkitűzéseivel egyetértve javasolta Tóbiás Áronnak, hogy együttesen jelenjenek meg a munkástanácsok küldötteinek az Egyesült Izzóban november 14-én megtartott gyűlésen, és

ott a tervezetet olvassák fel abból a célból, hogy „ez alapul szolgáljon a kormánnyal folytatott tárgyalásra”. (Varga Domokos vallomása)

Varga Domokos és Tóbiás Áron ismertették terveiket Molnár Zoltán és Fekete Gyula írószövetségi titkárokkal, akik helyeselték elhatározásukat. Varga és Tóbiás megjelentek az Egyesült Izzóban tartott munkástanács gyűlésen, és ott mintegy 500 személy előtt Varga Domokos beszédet tartott az Írószövetség nevében, és felolvasta a Bibó-féle reakciós tervezetet. Varga és Tóbiás egész idő alatt az Írószövetség nevében léptek fel, annak ellenére, hogy Erdei Sándor, az Írószövetség főtítkára ezt kifejezetten megtiltotta.

Varga Domokos a burzsoá restaurációra lázító felszólalását abban az időpontban mondta el, amikor a Központi Munkástanácsban résztvettek hangulata, a józanabb felfogásúak befolyására a sztrájk abbahagyására, a munka azonnali felvételére hajlott. Varga ellenséges fellépésének hatására azonban a gyűlés a Bibó-féle reakciós tervezet sokszorosítása és a sztrájk mellett döntött.

Varga Domokos részt vett a gyűlés által kijelölt, a követelések összeállításával és megfogalmazásával megbízott bizottság tevékenységében, a sokszorosítás megszervezésében. A Bibó-féle tervezet elé bevezetést diktált, mely szerint a „Nagybudapesti Munkástanácsok” küldöttei 1956. november 14-én, az Egyesült Izzóban tartott gyűlésükön meghallgatták és magukávé tették a kibontakozási tervezetet, melyet Bibó István, a Nagy Imre kormány államminisztere készített. (Ligeti Vilma, Erdei Sándor, Ring István, Tardos András tanúvallomása, Fazekas János és Varga Domokos vallomása és eredeti dokumentum)

Vádolom

A BRÖ. 1. Pont (:2.) bekezdésében felvett, a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom előmozdítása büntetével, mert I. és II. r. terheltek október 23. és november 4. között agitatív tevékenységet folytattak az ellenforradalom célkitűzéseinek támogatása érdekében, közreműködtek a Rádió egyre reakciósabbá váló műsoranyagának összeállításában, majd november 4. után I. r. terhelte ellenforradalmi felhívást szerkesztett és terjesztett.

Az I. és II. r. terhelte november 14-én a Központi Munkástanács ülésén a törvényes magyar kormány ellen uszított, a burzsoá restaurációra lázító tevékenységet fejtett ki.

[Győri György könyvtáros életmentő vallomása (Vargha Domokosné visszaemlékező sorai)]

Úgy érzem, bár nagyon érdekesek a bosszú oldalakat kitevő tanúvallomások, ezek többsége ma már mind külön-külön magyarázatra szorulna. Csak annak a bátor embernek a vallomását szeretném közölni, akinek a családom oly sokat köszönhetett. Néhány éve felkutattam, megköszöntem neki a vallomást, de valahogy nem sikerült kapcsolatot teremtenem vele. Most bálás szívvel idézem fel életmentő szavait, amelyek kimondásához nagy bátorság szükségeltetett akkor.

Az eredeti vád szerint a nagybudapesti sztrájk a beszédét következőkben volt, s az bizony 12 évet jelentett volna.]

Belépő Győri György 33 éves budapesti születésű és lakos, könyvtáros foglalkozású, nő, érdektelen tanú, törv. figy. után vallja:

Én is jelen voltam az Egyesült Izzóban lezajló nagygyűlésen. A gyűlés hangulata változó volt, s az emberek mindenféleképp beszéltek, de nem a munka felvétele volt a főkérdés. Somo gyi felszólalásában igyekezett jó mederbe terelni a hangulatot. A munka felvételéről ellentétes vélemények alakultak ki, de a hangulat inkább a sztrájk mellett szólt. – Amikor Varga Domokos fellépett az emelvényre, mondotta, hogy az Írószövetségtől jött. Elmondott egy bevezetőt, majd utána felolvasta a tervezetet, azt nem mondta, hogy ezt már az Írószövetség elfogadta. A felolvasás céljáról nem beszélt, én úgy gondolom, hogy a megbékélés elősegítése volt a célja. Nem emlékszem, hogy a gyűlésen olyan hangulat alakult volna ki, hogy fel kell venni a munkát. A hangulat igen változó volt. A Bibó-terv ismertetése csillapító hatással volt az emberekre, a többség helyeselte és meg is tapsolták. A sokszorosításról szó volt, legalább 15 ember szorgoskodott a sokszorosítás körül, aki tudott, írt, aki tudott, az diktált. A sokszorosítási munkálatokat az Egyesült Izzó munkástanácsának elnöke leállította.

*

Nyilvános ítélethirdetés

1957. október 9., 11 óra

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága

Népbíróági Tanács

Nb.I. 008/1957/14 sz.

A Népköztársaság nevében

A Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bíróságának Népbíróági Tanácsa a Budapest, 1957. szeptember hó 24., 25.,

26., 27., 30. és október hó 1. napján nem nyilvánosan tartott tárgyalás alapján meghozta, 1957. október 9. napján nyilvánosan kihirdette a következő ítéletet:

A Legfelsőbb Bíróság Népbíróági Tanácsa bűnösnek mondja ki

I. Varga Domokos (született 1922. október 8-án Kunszentmiklóson, budapesti, XII, Svájci u. 9. sz. lakos, Vargha Tamás és Magay Mária gyermeke, nős Stolte Magdával, hat kiskorú gyermeke van, a műszaki egyetem erdőmérnöki karát végezte, újságíró, havi jövedelme 2500–3500 Ft... volt, magyar állampolgár, büntetlen előéletű... a vádlottakat a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalom előmozdításának büntetésében.

Ezért Varga Domokost 2 (:kettő:) évi börtönre, mint főbüntetésre, vagyona 300 (:háromszáz:) Ft értékű részének elkobzására és a törvényben felsorolt egyes jogainak gyakorlásától 2 (:kettő:) évi eltiltására, mint mellékbüntetésre.

I.

Varga Domokos vádlott a vádbeli időben 34 éves volt. Hat kiskorú gyermeke van, végzett erdőmérnök, de újságírással foglalkozik, Vargha Gyula költő és műfordító unokája, apja református pap, aki 50 hold gyenge minőségű föld tulajdonosa volt 100 a.K. körüli tiszta jövedelemmel, földjét bérbeadás módján hasznosította, majd 1948 vagy 1949 évben az államnak ajánlotta. A vádlott a népies falukutató irodalom hatása alá került, a harmincas évek felé meginduló események során németellenes álláspontot foglalt el. 1945-ben belépett a Magyar Kommunista Pártba. Feleségének a testvére a Rajk-ügyben szerepelt. 1951 végén párttagságát elvesztette származása és sógorának viselt dolgai miatt. 1949-ben három hónapos pártiskolát végzett. 1948 júniusától egy éven keresztül a Szabad Népnél dolgozott, majd a rádióhoz került. Innen 1952 júniusában kilé-

Nekem kellett a kivégzőhelyen takarítani. Homokos terület volt, ahol három bitófa volt lerakva. Úgy néztek ki, mint egy nagy vasúti talpfá. Fölül volt egy ilyen kiálló rész, alul pedig volt egy kis kerék. A siralomház egy olyan hálóhely volt, ahol volt egy lehajtható asztal, egy lehajtható szék és egy szalmazsák. No, most, nincs utolsó kívánság, vagy ilyesmi, ez butaság. Mondjuk, ha kívánták, akkor két adag vacsorát kaptak, de semmi mást nem teljesítettek nekik. Sőt, az utolsó levelüket is összetépték. Általában hajnalban voltak a kivégzések. Akkor kivezték őket és fölolvasták újból az ítéletet. Csak teljesen egészséges embereket végeztek ki, és az is olyan groteszk dolog volt, hogy előtte gondosan megborotválták őket. Amikor az ítélet felolvasása megtörtént, akkor az ügyész azt mondta, hogy: „ítélevégrehajtó, teljesítse kötelességét.” Akkor két ór megfogta, hátracsavarta a kezét, de nem úgy, hogy fájjon, hanem hogy ne tudjon mozogni, és odavezették a bitófához. A bitófánál volt egy három lépcsőből álló, ilyen faalkotmány, és arra föl kellett neki állni, háttal a bitófának. Na most a hóhér, aki a másik oldalon volt, egy székre fölállva a nyakára tette a kötelet, és erre a fölső, kiálló valamire ráerősítette a kötelet, még nem húzta meg, úgyhogy nem fuldokolt. A segédhóhér viszont összekötözte a lábát, és a kis keréken áthúzta a kötelet. Akkor a hóhér kiáltott, hogy „hápp” és akkor a segédhóhér kirúgta a kis sámlifélét, amin állt az áldozat, és ugyanakkor teljes erőből meghúzta a kötelet. Na most, ugye, így a gerince meghúzódott az áldozatnak, és a segédhóhér elfordította a fejét. Akkor visszarakták a lépcsőt, amin felment a fogház orvosa, és akkor ilyen fa endoszkóppal meghallgatta a testet és jelentette az ügyésznek, hogy: „ügyész elvtárs, jelentem, hogy a klinikai halál beállt”.

Elmondta Somogyi Jenő

pett. 1954 júniusától az Irodalmi Újság egyik rovatvezetője lett. 1956 elején – rehabilitációval kapcsolatban – visszatért a rádióhoz, és ettől fogva az Irodalmi Újság külső munkatársa volt. Tagja volt az Irodalmi Alapnak.

II/A.

Varga Domokos beismerő vallomása, továbbá Rajcsányi Károlyné, Rajcsányi Károly, Lukács Imre és Márkus István tanúk vallomása szerint, valamint a röpirat tartalma alapján tény, hogy Varga Domokos 1956. november 9. és 11. közti időben egy röpiratot készített „Hányan haltak meg? Ki tudja?” kezdettel és Forradalmi Ifjúság aláírással. A röpirat az ellenforradalom folytán bekövetkezett személyi és anyagi veszteséget a szovjet csapatok megszállási és ellátási költségeként tünteti fel, azok nem az ellenforradalmárok, hanem a forradalmi munkás- és diákfiatalok és a honvédség legjava ellen harcoltak; dicsérőleg említi a varsói szerződés egyoldalú felmondását és a semlegességi nyilatkozatot, a szovjet csapatok november 4-i beavatkozását katasztrófának nevezi, a Szovjetunió vezetőire gyalázkodó kitélt tartalmaz és a jövőre nézve fegyvertelen harcra hív fel a kormány ellen, a hatalmat a Nagy Imre kormánynak követeli vissza, követeli Magyarországnak a varsói szerződésből való kilépését, a szovjet csapatoknak 1957. január 1-ig az ország területéről való kivonását és Magyarország semlegességének kinyilvánítását.

Ezt a röplapot Varga Domokos 3-4 példányban leíratta az Írószövetségben, ott legalább ugyanennyi személy előtt vált ismeretessé. Varga Domokos a röplapot átadta Márkus Istvánnak. Ez azt lerövidítve átadta egy Lipták nevű személynek, aki sokszorosításra szánt röpiratszöveget kért tőle. Hogy a röpiratot sokszorosították-e és nyilvánosságra került-e, nem volt megállapítható.

B.

Varga Domokos beismerő vallomása, Tóbiás Áron részbeni beismerése, továbbá Márkus István, Ligeti Vilma, Erdei Sándor, Ring István, Fazekas János, Tardos András, Riha Gézané, Annus Miklós, Gyulai Sándor, Győry György és Valcsicsák Imre tanúk vallomása, valamint a beszerzett okirat alapján, az NT ténynek megállapítja, hogy 1956. november 14-én Tóbiás Áron kezéhez jutott az ún. Bibó-féle kibontakozási tervezetnek egy példánya. Ez a tervezet kilátástalannak tartotta a helyzet rendeződését mindaddig, amíg a szovjet csapatok az ország területén tartózkodnak. A szovjet csapatok sürgős kivonásá-

nak, a varsói szerződést aláíró államok katonai szövetségéből való kilépésnek, az 1946-os alkotmány visszahozatalának, a parlamenti demokráciának, a felszabadulás után megvalósított gazdasági reformok egy része feladásának az alapján áll és megemlíti bizonyos esetre az ENSZ csapatok igénybevitelét is. Tóbiás Áron az Írószövetség helyiségében megmutatta ezt a tervezetet Varga Domokosnak, aki alkalmasnak találta arra, hogy az éppen akkor alakuló budapesti központi munkástanács azt a kormánnyal való tárgyalási alapként elfogadja, ezért felvetette, hogy ki kell menni az Egyesült Izzóba, ahol a munkástanács alakuló ülését tartja, és ott ismertetni kell a tervezetet. Tóbiás Áron magáévá tette ezt a gondolatot, majd terüket Molnár Zoltán és Fekete Gyula, mint az Írószövetség titkárai elé terjesztették. Ezek a tervet illetően nem nyilvánítottak véleményt, azonban olyan helyesítő magatartást tanúsítottak, amely a tervvel egyetértést fejezett ki; ezt Varga Domokos és Tóbiás Áron annak is vette. Azt azonban szükségesnek találta Molnár Zoltán és Fekete Gyula, hogy Varga Domokos és Tóbiás Áron előbb Erdei Sándor írószövetségi főtitkárral is közölje a felvetődött ötletet. Ez meg is történt. Erdei Sándor közölte, hogy a Bibó-féle terv egyes pontjait nem helyesli, más pontjai már elavultak, azt Varga Domokos és Tóbiás Áron nem az Írószövetség nevében, hanem csak magánemberként ismertethetik a munkástanács előtt. Ezután Varga Domokos és Tóbiás Áron kimentek az Egyesült Izzóba, ahol több száz főnyi jelenlétet találtak. Ezek megelőzőleg elnökséget választottak; ez az elnökség külön helyiségben tanácskozott, míg a tömeg meglehetősen rendezetlenségben és felizgatott állapotban felszólalásokat hallgatott meg. Amikor Varga Domokosék megérkeztek, éppen Ring István szólalt fel, aki azt javasolta, hogy a munka felvétele feltételeként csupán azt kívánják a kormánytól, hogy rendeletileg ismerje el a munkástanácsokat. A tömegben különböző felfogások érvényesültek, voltak, akik hallani sem akartak a munka felvételéről (Valcsicsák Imre vallomása), mások elfogadták volna Ring István javaslatát és megtapsolták (Ring István vallomása). Ring István után Varga Domokos kért szót, majd elnöki kérdésre, hogy honnan jött, azt válaszolta, hogy az Írószövetségből. Felszólalása elején íróársai nevében üdvözölte a megjelenteket, kiemelte a munkástanácsok nagy jelentőségét, majd ismertette egész terjedelmében a Bibó-tervezetet. A tervezet ismertetésének nagy hatása volt, Varga Domokos maga is meglepődött a hatás

nagyságán. A tömeg követelte, hogy a tervet sokszorosítsák és küldjék meg az egyes üzemeknek alaposabb tanulmányozás végett. Varga Domokos hozzájárult a sokszorosításhoz és a nála lévő példányt e célból rendelkezésre bocsátotta, és a tervezet elé néhány soros bevezetést diktált le. A külön tanácskozó elnökség meghívta Varga Domokost a tanácskozásra, aki azon részt vett, de ott említésre méltó szerepet nem játszott, és az elnökség tanácskozásának eredményeként elfogadott pontok között a Bibó-terv egyes részletei nem szerepeltek. Miután Varga Domokos bement az elnökség tanácskozására, Tóbiás Áron az Egyesült Izzó egy irodahelyiségébe ment számos más személlyel együtt és stencilpapírra vették a Tóbiás Áron diktálta tervezet szövegét. Ez a munka azonban megszakadt, mert az Egyesült Izzó munkástanácsának vezetői letiltották a sokszorosítást. Ezt a sokszorosításban résztvevők csak vonakodva vették tudomásul, végül is Tóbiás Áron ígéretet tett arra, hogy ő a maga lakásán néhány példányban a tervezetet legépeli és másnap néhány érdeklődőnek eljuttatja. Ez meg is történt, az éjszaka folyamán Tóbiás Áron a tervezetet 3-4 példányban legépelt, és másnap az azért jelentkező 2-3 személynek átadta, a nála lévő példányt pedig az Írószövetségben hagyta. Varga Domokos a munkástanács elnökségével együtt a követelések összeállítása után a Parlamentbe ment, ahol a munkástanács küldöttsége a munkástanács vezetőivel tanácskozott. A tanácskozás során Varga Domokos csak annyiban játszott szerepet, hogy a kormány képviselői kétségbe vonták azt, hogy joga volna az Írószövetséget képviselni, mert annak nem is tagja. Varga Domokos előadta, hogy valóban nem tagja az Írószövetségnek, csupán az Irodalmi Alapnak és munkatársa az Irodalmi Újságnak, de a gyűlésre az Írószövetség titkárnak tudomásával ment el.

C.

Varga Domokossal kapcsolatban a NT a vádlott vallomása, továbbá Gombos Imréné tanú vallomása és Kurtág György tanúnak – aki nem volt kihallgatható – a tárgyaláson ismertetett nyomozati vallomása alapján tényként megállapítja, hogy Varga Domokos október 25-én telefonon beszélt Tamási Áronnal, Gombos Imrénével és Kurtág Györggyel, hogy ők, valamint az író és a művészvilág általuk bevonandó más személyiségei járjanak el a kormánynál és kérjék a statáriális ítélet végrehajtásának elhalasztását, továbbá a vádlott vallomása, Surányi Péter és Gömöri Endre tanúk vallomása alapján

tény, hogy az ellenforradalom napjaiban a jelen perben nem szereplő személyek egy felhívást szövegeztek meg abban az irányban, hogy a rádió ne nevezze a fegyveres felkelőket ellenforradalmároknak; ez a felhívás több személy nevét is tartalmazta, akik a nyilatkozat szerkesztői szerint felelősek azért, hogy a rádió addig ilyen terminológiát használt. Később az a belátás jutott érvényre, hogy e nevek közzététele az illetők életét veszélyezteti, ezért azt mellőzni kell. Ez irányban távbeszélőn felhívták Varga Domokost, hogy az Irodalmi Újságban ne jelenjenek meg nevek, ekkorra azonban Varga Domokos a nevek felsorolását már magától kihagyta a közleményből.

D.

Varga Domokos és Tóbiás Áron beismerő vallomása, Máriássy Félixné, Surányi Péter és Földes László Péter tanúk vallomásai és Legfőbb Ügyészség ál-

tal becsatolt rádió riportok szövege alapján tény, hogy 1956. október 30-án a rádió alkalmazottai szerkesztőbizottságot választottak. Ennek az volt a feladata, hogy biztosítsa a rádióadások folyamatosságát és a rádió hangjának megváltozását az abban az időben már kibontakozott ellenforradalmi események szellemében. Ennek a szerkesztőbizottságnak tagja lett mások mellett Varga Domokos és Tóbiás Áron. A választás után mindketten – társaikkal együtt – a Parlament épületébe mentek. A választás alapján végzett munka keretében Varga Domokos az Irodalmi Újság november 2-i számának a kefelevonatát magával vitte a Parlament épületébe és abból egy rádióműsört állított össze. [...]

*[Apja 30 évvel később az ítéletről
Néhány sor idézet az 1986-os riportból:
Megkaptam bát 1957 őszén a magam
kétéves ítéletét, azután néhány hónapot*

*Tardos Tibor íróbarátommal töltöttem egy cellában, a többi Háy Gyulával, a drámaíróval. Az ítélet után még elég sokáig a Fő utcában voltunk, azután átke-
rültünk a gyűjtőbe. Ezt még el kell mon-
danom, hogy az úgynevezett kisfogház-
ba tettek minket, s emellett volt a
kivégzőbely. Mi ott fiútanúi voltunk egy
csomó ember utolsó perceinek. Életem
ama élményeinek egyike ez, amelyek
mindhaláláig kísértenek. Vitték ugyanis
őket a siralomcellából, és soknak még a
száját is befogták, hogy ne tudjon kiabál-
ni. Vagy mit tudom én, talán az „állá-
dzt” tették fel rájuk, egy olyan szerkeze-
tet, amely az alsó állkapcsukat a felsőbőz
szorította. Mindenesetre azok a nyögé-
sek, a halálba hurcolt embereknek a
nyögése szörnyű volt. Ebhez képest én
nagyon olcsón megúsztam.]*

*(Részlet Vargha Domokosné „Merre
jársz most, Dombikám?” könyvéből. Nyi-
tott Könyvműhely Kiadó, Bp. 2006)*

A szappan

Annak idején, ezerkilencszázötvenhatban kamaszkorom elején jártam. A Pest környéki tisztviselőtelep kertes házainak egyikében éltünk fivéreimmal, húgaimmal, főelőadó édesapámmal és ötödik testvéremmel a szíve alatt hordó édesanyámmal. A politikához nem nagyon konyítottam, Olykor – ha születésnap volt, vagy valamelyik sátoros ünnep, és a helybéli plébános odaszólt, hogy „mondd meg édesanyádnak, hogy önt-
sön több vizet a levesbe, mert vacsorára mennék” – kialakult a felnőttek között a rendszert és módszereit bíráló beszélgetés. Ezek a polemizálások nem nagyon érdekeltek. A háborúról és a háború végéről is csak annyit tudtam, hogy anyám részt vett a zsidómentésben (ezért 1991-ben Yad vashem „A világ népeinek igaz embere” emlékérmét kapott) és, hogy nagynénjét az alsó lábszáran egy részeg ruszki keresztüllötte, és hogy Dimitrij, az orosz tiszt szinte szerelemmel szerette az akkor alig több, mint egyéves bátyámat, aminek következtében soha nem hiányzott a zsír, meg effélék a konyháról. No meg, hogy az egyik néni azért megy sántítva, mert annak idején végigment rajta egy tucat orosz katona. Persze, nem értettem, hogy miért sántít emiatt.

De amikor – úgy ötvenkettőben vagy ötvenhárom elején – a legjobb barátom azzal fogadott az iskolában, hogy az édesapját az éjjel elvitték, megértettem,

hogy valami nincs rendben. Nem kaptunk választ a miertre az iskolában sem, ahol az olajjal tisztított padló sajátos illattal keveredett a bufúrc, nagy, bunkófejú kályhából begyűjtáskor kiszivárgó kesernyős, savanyú széniszag, s egy szüleim korú tanítónő iparkodott a koedukált, egy közös osztályba járó alsó tagozatosokat írni, olvasni, számolni tanítani. Ma is előttem van a tanító néni zavart fel-
lelmét tükröző arca a kérdésünk hallatán, hogy mi történt az Imre bácsival. Aztán a ködös október végi délelőttökön hallottuk a nagyvárosból kelepelő fegyverek zaját. Pitér Pali nagybátyja Háros-
son volt katona, tőle tudtunk meg néhány izgalmas részletet, miközben az egyik ház padlásán összeszedett, kiégett villanykörtékkel dobáltuk a telep főutcáját szegélyező cseresznyefák egy-
kére rajzszögezett Rákosi képet.

Az iskolai szünetnek nagyon örültünk, mert kedvünkre csavaroghattunk a környéken. Nem messze tőlünk volt egy légvédelmi üteg. Tucatnyi ágyúból állt, amelyeket – az ütőszeget kiszedve – hatástalanítottak szétszédésük előtt a katonák. Nektünk paradicsomi hely volt. A

szétszórt lőszeresládák között heverték az éles lőszeres. Szétszerelve hozzá juthattunk a „játékszerhez” az úgynevezett makarónihoz. Ez nem volt más, mint a sárga színű, valóban tésztaféleire hasonlító, belül lyukas lögyapot, ami a robbanófejet a célba juttatja. Jó mulatság volt meggyújtani, majd elfojtani a lángot és feldobni a levegőbe, ami ott sziszegő, durrogó hangot adva cikázott össze-
vissza, míg le nem zuhant valahol.. A kincs a lőszer alján lévő, tiszta selyembe csomagolt indító puskapor volt, amivel nagyszerűen lehetett földbeásott, rozsdás, levedlett zománcú bilit robbantani. Örültséget csináltunk, amikor a robbanófejjel püföltük az ép löveget, hogy végre kettényíljon, és kiszedhessük a zsákmányt. Beleborzongok, ha eszembe jut.

November ötödikén hajnalban erős kutyaugatásra ébredtünk. A szomszéd, húsz év körüli fiú hangos izgatottsággal mesélte, hogy a friss szántásban az éjjel a forradalmárok puskát, géppisztolyt, löszert és kézigránátot kapartak el.

– Gyerünk, szedjük ki néhányat!

– Szó sincs róla, nem mentek sehová, statárium van! – szólott erőteljesen édesapám.

Nem tetszett az ukáz, de maradtunk. De amikor megszűnt a vesztegzár, uccu neki, irány a szántás! Minden hantot felforgattunk, de csak néhány karabélylőszert találtunk.

Gyógyír volt fegyverre éhes lelkünknek, hogy a közben megjelent karhatalmisták a talált kézigránátokat egymásba csavarva a vasúti töltés mellett félig vízzel telt szemégtödrben robbantották fel. Élveztük a felcsapódó víztölcsérek látványát.

Néhány nap múlva édesanyám közölte, hogy rövidesen megszületik a kistestvérünk, és a körülményekre való tekintettel nem kórházban, hanem otthon fog életet adni a jövevénynek. Fogytán a szappan, be kellene menni Pestre, keresni valahol, hogy az ünnepekre is legyen. Éppen Jack Londont olvastam. Szerettem izgalmas elbeszéléseit. A „Tarts Nyugatnak”-ot meg különösen. A Horn-fokot megkerülő hajók vastörvénye, hogy az „üvöltő negyvenesekkel” vitorlázó hajóknak nem szabad megállni vagy

manőverezni, hanem folyvást Nyugatnak tartva mielőbb ki kell kecmeregniük az oly sok hajó vesztét okozó fok csapdájából. Az elbeszélés szerint egy matróz a vízbe esett. Éppen a kapitány és a legénység vitájánál tartottam, amikor elhangzott a szappan beszerzésére utaló kérés. Megpróbáltam a feladatot a bátyámra hárítani, de mivel nem volt otthon, hát mennem kellett. No, majd a novellát a HÉV-en befejezem, gondoltam.

A Margit-hídhoz érve gyalog caplatam a Nyugati pályaudvar felé. Az emberek látszólag nyugodtan jöttek-mentek. Kerestem a szappant és a harcok nyomait. A pályaudvar felől hangoskodás hallatszott. Nem láttam a tömeget, csak ütemes skandálásuk hallatszott: Ruzsik haza!... Ruzsik haza!... Ruzsik haza!

A tüntetők irányába siettem, amikor a Parlament felől a Szent István körúton iszonyatos robajjal harcokcsik száguldottak a tüntetők felé. Féltem. Nagyon féltem. A járdáról valaki berántott egy kapualjba, melynek biztonságából azért csak kikandikáltam, hiszen előben még soha nem láttam harcokcsit. A három acélmonstrum elrobogott a kapu előtt és a Marx téren befaroltak egymás mellé. De hogyan! Az acélkoporsókban ülő kiskatonák, meghúzza a botkormányt, 90 fokkal elfordították az acéltömegeket, melyeknek láncfalpai a kockaköveket úgy szórták szerteszét, mintha

mindegyik alól darazsak rajzottak volna ki. Aztán a lendülettől csúszva egy darabig, megálltak. Csend lett. De csak egy kis ideig, mert ismét felhangzott: Ruzsik haza!... Ruzsik haza! A tankok csövüket forgatták, meresztgették a tüntetők felé. Azután abból az irányból, ahonnan érkeztek, Csepel autók dízel motorjának erős zümmögésével megérkezett a gyalogság. A nyitott platókon hosszában egymásnak háttal elhelyezett üléseken pufajkás géppisztolyosok ültek. Elöl, mindegyiken, a vezetőfülke fölé szerelt golyószóró. A teherautók lefékeztek, de nem várva meg, míg megállnak, elkezdtek kelepelni a golyószórók. Nem a tömegbe, hanem a levegőbe. Aztán egy-két pufajkás, megunva az eredménytelenséget, vízszintes irányba fordítva löfegyverét, tüzelt.

Mivel a lövöldözés tőlünk viszonylag távolabb volt, a kapualjakból a járőkelők megindultak az ellenkező irányba, a Margit-híd felé. Én is velük sodródtam. Visszanézve láttam, hogy a pufajkások még leadtak egy-egy rövid sorozatot. A lenyugvó nap sütött a szemembe. A Horn-fok jutott eszembe... a „Tarts Nyugatnak!” ...

Közel kétszázezren fogadták meg a tanácsot. Én meg szégyenszemre szappan nélkül tértem haza.

Édesanyám egészséges leánygyermeknek adott életet.

Pápai Gábor

Az 1956-os forradalmi eseményekkel kapcsolatos, erdészeti vonatkozású publikációk jegyzéke

Könyvek, tanulmányok

– (1996): Az Erdőmérnöki Főiskola jelentése az 1956/57. iskolai év eseményeiről. – Erdészettörténeti Közlemények 24. kötet 118. o. + Mellékletek.

A Soproni Szemle 2006. évi 60. évfolyam 3. számának két fejezete (Sopron 1956-ban – 1956 Sopronban, ill. a Soproni Városszépítő Egyesület díjnyertes pályázatának írásai), 243-362. o.

Bölcz Béla (2002): Elsodort falevelek. – Minerva, Budapest.

Erdélyi Iván (szerk.) (1991): Győr-Sopron megyeiek emlékeznek az 1956-os forradalomra. – Zrínyi, Budapest, 98. o.

Hiller István (összeáll.) (1990): Ismét tüzek a végeken, 1956. A Soproni Egyetem krónikája dokumentumok tükrében I-II. – Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtára, Sopron, 304 + 126. o.

Illyés Benjamin (szerk.) (2006): Soproni diákok voltunk... – Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron, 175. o.

Nyári László – Oroszi Sándor (szerk.) (1997): Sopron, 1956. – Erdészettörténeti Közlemények 29. kötet 186. o.

Nyári László – Oroszi Sándor (szerk.)

(1998): 56-os emlékek. – Erdészettörténeti Közlemények 37. kötet 194. o.

Nyári László – Oroszi Sándor (szerk.) (1999): Sopron nem ereszt el. – Erdészettörténeti Közlemények 44. kötet 248. o.

Nyári László – Oroszi Sándor (szerk.) (2001): Rögös utak. – Erdészettörténeti Közlemények 49. kötet 230. o.

Nyári László – Oroszi Sándor (szerk.) (2003): Rögös utak. – Erdészettörténeti Közlemények 49. kötet 300. o. (bővített kiadás)

Pápai Gábor (szerk.) (2000-2005): Gyöke-
rek és lombok I-IV. kötet. Erdészportrék 1-4. – Országos Erdészeti Egyesület, Budapest.

Pintér László (2000): Látnások a múltból. – Tarsoly Kiadó, Budapest, 560. o.

Rétfalvi László (2005): Adalékok az 1956-os soproni eseményekhez. – Kapocs 34. évf. 41. sz. 8-14. o.

Rétfalvi László (2006): 1956 Sopron. – Kapocs 35. évf. 42. sz. 12-19. o.

Roller Kálmán (1996): „...mi is voltunk egyszer az Akadémián”. Soprontól – Vancouverig, 1956-1996. – Thorn Press, Toronto, 344. o.

Roller Kálmán (2001): „...mi is voltunk egyszer az Akadémián”. Soprontól Vancouverig, 1956-2000. – Tarsoly Kiadó, Budapest, 256. o.

Roller, J. K. (1986): Hungarian Foresters in Canada. In: The Sopron Chronicle. Sopron 1956–Vancouver 1986. – Rákóczi Foundation Inc., Toronto, 1-178. o.

Sarkady Sándor, ifj. (1991): A múltat hívták tetemre: A soproni diákság 1956-ban. – Kisalföld 46. évf. 248. sz. (október 22.) 10. o.

Sarkady Sándor, ifj. (2006): A soproni MEFESZ az 1956-os forradalomban. – Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Levéltárának kiadványai I., Sopron, 204. o.

Sopron Alumni U.B.C. (1986): Chronicle. In: The Sopron Chronicle. Sopron 1956–Vancouver 1986. – Rákóczi Foundation Inc., Toronto, 1-204. o.

Szabó Róbert – Bank Barbara (2004): Soproni egyetemisták és főiskolások az 1956-os forradalomban. In: Nagy Imre és kora: Tanulmányok, forrásközlések III. (Vidéki diákmozgalmak 1956-ban). – Nagy Imre Alapítvány, Budapest, 403-427. o.

Dokumentumfilmek

Az elvándorolt Alma Mater 1-2. [Szerkesztő-rendező: Novobáczky Sándor, operatőr: Nádorfi Lajos, 2002-2004.]

Forradalom vér nélkül – Sopron 1956. [Szerkesztő-rendező: Orosz Attila, operatőr: Náhlik Nárcisz, 2006.]

Összeállította: **dr. Bartha Dénes**

A szerkesztőség köszönetet mond ifj. Sarkady Sándor könyvtári főigazgatónak, valamint a Terror Háza múzeumnak, hogy hozzájárultak archív anyaguk használatához.

Magánerdészeti Erdészeti Információs Központ avatása és Országos Erdőforum Nyíregyházán, Napkoron

Szeptember 10-én, vasárnap a MEGOSZ rendezésében került sor a hazai magán-erdő-gazdálkodás történetében mér-földkőnek számító két eseményre, amelyen közel 600 fő és két szakminiszter vett részt: Gráf József földművelés-ügyi- és Veres János pénzügyminiszter. Az Információs Központot a MEGOSZ Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Erdészeti Integrátorok Szövetsége és az Állami Erdészeti Szolgálat Debreceni Igazgatóság hozta létre az FVM Erdészeti Főosztályának támogatásával.

A vártnál is napfényesebb időjárás mellett kezdődhetett az egész napos rendezvény. Délelőtt az Információs Központ átadására, délután pedig az Országos Erdőforumra került sor. Az

esemény rangját ismert hazai és nemzetközi vendégek részvétele jelezte.

Ez utóbbiak közül ki kell emelnünk Stefan Schenkert, az Európai Erdőtulajdonosok Szövetségének elnökét (CEPF) és Tőke István urat, a román Mezőgazdasági Erdészeti és Vízügyi Minisztérium erdészeti államtitkárát.

Támba Miklósnak, a MEGOSZ alelnökének és a rendezvény házigazdájának köszöntője után Csabai Lászlóné, Nyíregyháza város polgármestere és Gráf József miniszter úr méltatták a mintegy 120 fős hallgatóságnak a magánerdő-gazdálkodók összefogásának eredményét. Külön kiemelték ennek az újszerű szolgáltatás-fejlesztő beruházásnak a térségre gyakorolt várható pozitív hatásait.

A közel 160 milliós pályázati forrásból létrehozott épület 650 négyzetméteren, két szinten, számos irodával, modern infrastruktúrával támogatja majd egyik szárnyában az integrátorok szaktanácsadási tevékenységét, másik szárnyában pedig az Állami Erdészeti Szolgálat mun-

káját. Az együttműködést az „egy ablakos” ügyintézésnek megfelelően kialakított recepció is hatékonyabbá teszi. Az átadási ceremónia előtt kultúrműsor hangzott el, majd a szervezők vezetésével az épület bejárására, később állófogadásra került sor. Az állófogadást követően a sajtótájékoztatót Luzsi Józsefet a MEGOSZ elnökét, Támba Miklóst és Gráf Józsefet kérdezhették a jelenlévő riporterek és a sajtó munkatársai.

Kora délután, több mint 500 fő részvételével megkezdődött az Országos Erdőforum Napkoron, a Harangodi erdei iskolánál, a Napkori Erdőgazdák Szövetkezetének 2004-ben alapított, környezeti nevelésre szakosodott, magas színvonalú programokat kínáló épülete melletti réten. A fórumot Luzsi József és Támba Miklós előadásai nyitották meg. Gazda László, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közgyűlésének elnöke a fórum levezető elnöke, majd Stefan Schenker, a CEPF elnöke köszöntötte a magyar magánerdő-tulajdonosokat és a jelenlevőket.

Jogsegély szolgálat
Dr. Derzsenyi
Tibor
Telefon: (30) 908 2812

Ezt követően a 2006. évi Rimler Pál emlékérem átadására került sor, amelyet Jeszenszky András erdésztechnikus vehetett át a magánerdő-gazdálkodás terén kifejtett munkássága elismeréseként.

Gráf József miniszter úr az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv erdészetet érintő intézkedéseiről és az egyeztetések eddigi eredményeiről tartott beszámolót, továbbá felhívta a figyelmet arra, hogy csak komplex és több tevékenységet ötvöző összefogásokkal lehet a 2007-13-as időszakban megjelenő pályázati programokat a lehető leg-eredményesebben kihasználni.

Nagy jelentősége volt annak, hogy a tárca vezetője szinte valamennyi, a korábbi EMVA rendeletben leírt erdészeti jogcímet tételesen is említette, mint a magyar vidékfejlesztés potenciálisan támogatható területeit.

A MEGOSZ több mint egy éve tartó folyamatos érdekképviseleti munkája, ami az elmúlt hetek vidékfejlesztési stratégiát megvitató különböző fórumain csúcsosodott ki, eredményre vezetett. A jogcímek megjelenése azonban nem elégséges, ezekhez a megfelelő forrásokat (nemzetit és uniós) is hozzá kell rendelni. Ez a közeljövő érdekképviseleti és szakmai feladata.

Veres János miniszter úr az állami erdők együtt tartásának szükségességét hangsúlyozta. Kiemelte, hogy az elkövetkező időszakban a támogatások egyre inkább az uniós társfinanszírozott forma felé mozdulnak el és az állami, illetve magánerdő-gazdálkodóknak is erre kell felkészülniük.

Az erdőforum hátralévő részét Répászky Miklós, Dr. Ódor József, Bodor Dezső Károly, valamint Szabó Lukács kérdései és az azokra adott válaszok töltötték ki. A program a Cantemus kórus szép műsorával folytatódott és Tamba Miklós házigazda zárszavával fejeződött be.

Sárvári János

Fotó: **Zétényi Zoltán**

Megtervezte már, hová utazna szívesebben:

- szakmai program/üzletember találkozóra DÉL-AFRIKÁBA vagy nyaralni BRAZILIÁBA?
- Autóbuszos kiutazás: 2006. december 1-4. ADVENT BÉCSBEN

Felvilágosítás:

személyesen – Budapest, II., Fő u. 68. I. 136.

telefonon – 201-2453

e-mailon – erfatour@qwertynet.hu

További részleteket megtalálja honlapunkon: www.erfatours.hu

♦♦♦

Bármilyen szakmai vagy egyéni utazásuk megszervezésében szívesen állunk rendelkezésükre.

Csoportos kiutazási igényekre programajánlatot készítünk.

ERFA TOURS

**Dunakeszin a Fő út 63.
szám alatti**

Kék Sárkány
használtruhaüzletben
használt, jó minőségű
tirol ruhák széles
választékban kaphatók.

Telefon: 0620-429-2796

Nyitvatartás:

H-P.: 9-17

Sz.: 9-12

Egyesületi hírek

JEGYZŐKÖNYV

készült az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségi üléséről
az IPOLY ERDŐ Zrt. Tóviki Vendégházában

2006. augusztus 30-31-én

Dr. Pethő József elnök köszöntötte a megjelent házigazdákat, az IPOLY ERDŐ Zrt. munkatársait, az elnökségi tagokat és a tanácskozási joggal meghívottakat. (Az elnökségi ülésen megjelentek: dr. Pethő József elnök, Schmotzer András alelnök, Doros István technikus alelnök, Bodor Dezső Károly magánerdős alelnök, Haraszi Gyula az Erdészeti Lapok SZB elnöke, az IPOLY ERDŐ Zrt. vezérigazgató-helyettese, Kiss László régióképviseelő, az IPOLY ERDŐ Zrt. vezérigazgatója, Puskás Lajos, Horgosi Zolt, Máté Zoltán, Tibanyi Gyula, Kertész József régióképviseelők; tanácskozási joggal meghívottak közül megjelentek: Kolozsvári Ákos EB elnök, dr. Sárvári János a MEGOSZ főtitkára, Ormos Balázs főtitkár, Pápai Gábor főszerkesztő, Mester Géza titkárságvezető, az erdőgazdaság részéről a fent említett vezetőkön kívül Ruff János erdőszetvezető és Szabó Sándor a HCS elnöke).

Dr. Pethő József elnök megnyitotta az ülést, majd Kiss László vezérigazgatónak adta át a szót, aki bemutatta munkatársait, majd az elnökség meghallgatta Ruff János erdőszetvezető és Haraszi Gyula vezérigazgató-helyettes ismertetőjét az IPOLY ERDŐ Zrt. tevékenységéről.

Dr. Pethő József elnök ismertette az egyetlen napirendi pontot, mely az OEE 2006. évi feladatainak végrehajtásáról és a következő négy év munkájáról szól. Az elnökség elfogadta a napirendet és hosszan, az éjszakába nyúlóan, majd másnap reggel folytatódott az elnökségi ülés. Dr. Pethő József elnök ismét vázolta a Vándorgyűlésen elmondott főbb elképzeléseit és az eddigi időszak legfontosabb történéseiről számolt be. Ezután minden elnökségi tag és meghívott bekapcsolódott a vitába, a javaslatok és észrevételek özöne került az „asztalra”. Látszott, hogy egy igen aktív elnökséget választott meg a közgyűlés.

Sokáig történt az egyeztetés a Szombathelyi HCS vezetésének ügyéről, melyet másnap határozatba is foglalt az elnökség.

9/2006. (aug. 31.) sz. elnökségi határozat:

Tibanyi Gyula régióképviseelő a 2006. augusztus 30.-i elnökségi ülésen tájékoztatta az elnökséget, hogy a Szombathelyi HCS 2006. szeptember 6-ra ülést hívott össze. Az elnökség megállapította, hogy az ülés meghirdetett napirendi pontjai közül az alábbiak az Alapszabályban foglaltakkal ellentétesek:

– Helyi választási bizottság megválasztása.

– Szavazás a helyi csoporttitkár és küldött visszahívásáról

– Helyi csoporttitkár és küldött választása

Az elnökség ezért felkéri a helyi csoport elnökét, hogy az ülésen a fenti napirendi pontok ne kerüljenek megtárgyalásra.

Az elnökség egyidejűleg megbízta Schmotzer András alelnököt, Tibanyi Gyula régióképviseelőt és Halász Gábor OVB elnököt, a kialakult helyzet tisztázására.

(Jelen van 8 fő; a határozatot egyhangúan megszavazta az elnökség.)

Az elnökség tagjai és a meghívottak számos további kérdést vitattak meg vagy javasoltak megoldásra. Így szó került az elnökségen belüli munkamegosztásról; az elnökség év végéig terjedő időszakra vonatkozó munkarendjéről; az Erdészeti Lapok működési rendjéről; az Egyesület bevételeinek előteremtéséről, a költségek visszafogásáról; a régiók számáról és szerepéről; a helyi csoportok és szakosztályok történetének megörökítéséről; a személyes kapcsolatok bővítéséről a tagsággal és helyi csoportokkal, szakosztályokkal, a tanácsokkal; a szabályzatok áttekintéséről; az alkalmazottak munkaköri leírásainak ellenőrzéséről; az erdősz munkájának hatékonyabb megbecsüléséről, az erdőszeti középfokú oktatással való kapcsolat erősítéséről; a kommunikáció fokozásáról; az elnökségi döntések utáni egységes fellépéséről; az EU várható pénzügyi támogatásainak fogadási feltételeiről; a természetvédelemmel való kapcsolat rendezéséről; a hagyományok őrzéséről; az internetes megjelenés fontosságáról; az Erdészeti Lapok kiadásáról

és a Szerkesztőbizottság tagjainak jelöléséről; az elnökség egyesületi alapkódokumentumokhoz való hozzájárulásáról; a honvédségi erdők jövőjéről; a szakosztályok szakmai kérdésekbe való bevonásáról; az eseménynaptár jövőbeni elkészítéséről; az Egyesület arculati elemeinek elkészítéséről és alkalmazásáról; az elnökség munkarendjének elkészítéséről; az Egyesület pénzügyi helyzetének további stabilizálásáról; az állami és magán erdőgazdálkodás szövetségéről; az erdészek hatékonyabb bevonásáról az Egyesület életébe és az érdekeik hatékonyabb védelméről; az alföldi és dunántúli erdők egyformán fontos megítéléséről; a déli szomszédos országokkal való kapcsolatok erősítéséről; a régiók pénzügyi szerepének lehetőségeiről.

Az Erdészeti Lapok kiadásának feladatai részletesen kerültek megtárgyalásra. Az elnökség a teendők gyorsítása és megalapozottsága érdekében megválasztotta a Szerkesztőbizottságot.

10/2006. (aug. 30.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség Haraszi Gyula, az Erdészeti Lapok Szerkesztőbizottságának elnöke és az elnökség tagjainak javaslatai alapján az alábbi tagtársakat választotta az Erdészeti Lapok Szerkesztőbizottságba: Dr. Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, dr. Sárvári János.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 2 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az elnökségi ülés jól szolgálta az elnökség tagjainak véleménycseréjét, az elnökség előtt álló feladatok megalapozását. Az elnökség úgy határozott, hogy a tagsággal való kapcsolat erősítése és a számos napirendi pont alapos megtárgyalása érdekében a továbbiakban is szorgalmazza a kétnapos kihelyezett elnökségi ülések megtartását.

Dr. Pethő József elnök megköszönte az elnökség kitartó munkáját, az IPOLY ERDŐ Zrt. vezetőjének és munkatársainak a kiváló fogadtatásért, majd az ülést bezárta.

kmf.

Ormos Balázs
jegyzőkönyvvezető

Dr. Pethő József
elnök

Hitelesítők: **Puskás Lajos**
Kertész József

JEGYZŐKÖNYV

**készült az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségi üléséről
a KEFAG Zrt. Dél-Kiskunsági Erdészetének Kelebiai Vadászházában
2006. szeptember 27-28-án**

Dr. Pethő József elnök köszöntötte a megjelent *Kiss Béla* vezérigazgatót, a Kecskeméti HCS elnökét, *Szabó Tibor* termelési vezérigazgató-helyettesét, *Koczka Zoltánt* a HCS titkárát, *Tóth Attila* erdészvezetőt házigazdákat, az elnökség tagjait és a tanácskozási joggal meghívottakat. (Az elnökségi ülésen megjelentek: *dr. Pethő József* elnök, *Schmotzer András* alelnök, *Doros István* technikus alelnök, *Haraszti Gyula* az Erdészeti Lapok SZB elnöke, *Kiss László*, *Puskás Lajos*, *Máté Zoltán*, *Tibanyi Gyula*, *Kertész József* régióképviselek; tanácskozási joggal meghívottak közül megjelentek: *Kolozsvári Ákos* EB elnök, *Bogdán József* a Díj Bizottság elnöke, *dr. Sárvári János* a MEGOSZ főtitkára, *Ormos Balázs* főtitkár, *Pápai Gábor* főszerkesztő, *Mester Gézné* titkárság-vezető, kimentését kérte: *Bodor Dezső Károly* magánerdős alelnök, *Horgosi Zolt* régióképviselek).

Dr. Pethő József elnök megnyitotta az ülést, majd az írásban kiküldött napirendet fogadta el az elnökség. Az előző elnökségi ülést az elnök jónak értékelte, továbbra is őszinte bírálatokra és előreívő megbeszélésekre törekszik. Átadta a szót *Kiss Béla* vezérigazgatónak, aki az erdőgazdaság főbb tevékenységi köreiről és feladataikról tájékoztatta a jelenlévőket. Gondot jelent a fafeldolgozáshoz szükséges alapanyag hiánya. Energetikai célú faanyagot nem termelnek. Problémát jelent a vadászterületek kijelölése. Szervezeti átalakítást nem terveznek. Bővítik az informatikai rendszerüket. *Szabó Tibor* vezérigazgató-helyettes kiemelte az erdőtelepítési feladataikat, melyet egyre inkább a megerősödő magánerdő-tulajdonosok végeznek.

Első napirendi pontként a 2007. évi Vándorgyűlés előkészületeiről tájékoztatták az elnökség tagjait a szervező KEFAG Zrt. munkatársai. A Vándorgyűlés időpontja 2007. június 22-23. A program elkészült, a vendégek fogadásához és ellátásához szükséges háttér rendelkezésre fog állni. A Vándorgyűlés szervezésébe a magánerdő-gazdálkodók és a nemzeti park is részt vesz. 800 főre számítanak a nyolc programon. Az elnökség tagjai hozzászólásaikban javasolták, hogy költségkímélő legyen a rendezvény; mentes a csillogásoktól; szakmailag kerüljön megtöltésre, embe-

ri arcát mutassa, a baráti összetartást hangsúlyozza; legyen önrész a költségekhez; kerüljenek feltárára a pénzügyi források a költségek enyhítésére; az arculat gondosan jelenjen meg. Az elnökség a következő határozatot hozta a napirenddel kapcsolatosan.

11/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a 2007. évi Kecskeméti Vándorgyűlés előkészítését jónak értékeli. Felkéri a KEFAG Zrt. szervezőit, mint rendezőket a mértéktartó részvételi díj kialakítására. Az elnökség szükségesnek tartja pályázatok felkutatását, melyek sikere esetén a költségek csökkenthetők. Az elnökség részéről az összekötő feladatot Puskás Lajos régióképviselek látja el.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

A második napirendként kapott szót az időközben megérkezett *dr. Tóth Imre* elnök, a GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület vezetője, aki a Kárpátalján lévő Körösmező melletti Fekete-Tisza forrásánál rendbe hozatta a Tisza Lajos egykori OEE elnök vezette közgyűlés emléktábláját. Az évforduló alkalmából javasolja, hogy az Egyesület tartson megemlékezést a helyszínen a jövő évben. Az elnökség egyetértett a javaslattal és a következőket határozta el.

12/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség megköszöni dr. Tóth Imrénnek a GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület elnökének áldozatos munkáját. Támogatja a 2007. augusztus 22-24. között Körösmezőn a Fekete-Tisza forrásánál tartandó kihelyezett ünnepélyes elnökségi ülést, a 125 éve megtartott és Tisza Lajos egykori egyesületi elnök által vezetett közgyűlés emlékére. Megbízta Kertész József elnökségi tagot a részletek kidolgozásával.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az elnökség a következőkben az Egyesület szabályzatának aktualizálásával foglalkozott. *Bogdán József* a Díj Bizottság elnöke terjesztette az elnökség elé a Kitüntetések Adományozási Szabályzatának módosítási javaslatait, több

változatban. Az elnökség hosszas vita után hozta meg határozatát.

13/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a Kitüntetések Adományozási Szabályzatát az alábbiak szerint javasolja módosítani.

A Kitüntetések Adományozási Szabályzatának jelenlegi módosítása az Alapszabályt nem érinti.

A Szabályzat 5. sz. mellékletén a „Javaslat egyesületi kitüntetésekre” meg kell különböztetni és fel kell tüntetni az „Erdőmérnök” és „Erdész-technikus” pályázatot.

A Díj Bizottság döntést előkészítő szerepet kap. A beérkezett javaslatokból összeállítja a szűkített jelölőlistát, amelyről a küldöttközgyűlés szavaz.

A jelölés a jelenlegi rendszer megtartásával a hat régió, valamint a szakosztályok – elnökség javaslatai alapján történik. Ez 8 x 3 = 24 javaslati lehetőséget jelent kitüntetésenként.

A jelölőlistára a Díj Bizottság által legmúltbóbnak ítélt maximum 6-6 fő kerül.

Az Elismerő Oklevél kitüntetésben részesülők nevének felolvasására a Vándorgyűlés keretében megtartott ünnepi küldöttközgyűlésen kerül sor, az oklevelek átadása az év végi küldöttközgyűlésen történik.

A Díj Bizottságba a tagokat a hat régióképviselek javasolja, továbbá egy-egy tagot az elnökség, az erdész-technikusok és a nyugdíjasok delegálnak.

Az elnökség megbízta Bogdán Józsefet a Kitüntetések Adományozási Szabályzatának átdolgozására és a következő elnökségi ülésre való be-terjesztésére.

(A határozatot 8 igen, 0 nem és 1 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az elnökség az előző elnökség idején előkészített, de el nem fogadott szabályzatok napirendre tűzéséről is döntött.

14/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség megbízta dr. S. Nagy Lászlót a Szeniorok Tanácsának elnökét, hogy terjessze az elnökség elé az Országos Erdészeti Egyesület Etikai Szabályzatát 2007. február 28-ig.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

15/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség megbízta Halász Gábor-t az Országos Választási Bizottság volt elnökét, hogy a választások tapasztalatait összegezve, 2007. február 28-ig terjessze be az elnökségnek a módosított Választási Szabályzatot.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

16/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség megbízta Ormos Balázs főtitkárt az OEE Szervezeti és Működési Szabályzatának aktualizálásával és az elnökség elé való be-terjesztésével 2007. február 28-ig.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az Alkotmány utcai volt székházunkban lévő ERDÉSZTEREM felújítása dr. Sárvári János a könyvtárunk őre és Ormos Balázs főtitkár „felügyelete” mellett folyik. A felújítás érinti a teljes termet. A berendezéséhez szükséges egyesületi tárgyak megőrzésre való átadása az épület használó Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak. (A felújításról külön számolunk be az Erdészeti Lapok hasábjain.) Az elnökség döntött az egyes tárgyak átadásáról.

17/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség az Egyesület Alkotmány utcai volt Székházában lévő ERDÉSZTEREM felújításához a Wagner Károly Erdészeti Szakkönyvtárban elhelyezett Bedő Albertet ábrázoló festményt és a Bedő térképet a Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak megőrzésre átadja, melyet szerződés rögzítsen. Az átadással kapcsolatos teendők ellátásával megbízta dr. Sárvári Jánost a könyvtár őrét és Ormos Balázs főtitkárt.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Egyesületünk is méltó módon kíván emlékezni 1956 hőseire. Korábbi elképzelés került az elnökség elé. Az OEE a Vajdahunyad vár előtti OEE millenniumi kopjafájánál tartja rendezvényét. Hat darab tölgyfa kerül ültetésre, „H” alakban, emlékeztetve a hősökre, majd ünnepi megemlékezésre kerül sor.

18/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség az „Ültess fát a hősökért” országos akcióhoz kapcsolódva emlékezik 1956 októberére. Az ünnepség időpontja 2006. ok-

tóber 27. 10,30; helyszíne Budapesten a Vajdahunyad vára előtti egyesületi millenniumi kopjafa. Az elnökség felkéri Kertész József elnökségi tagot, a régió képviselőjét a megemlékezés teendőinek összefogására.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az erdőtörvény módosítására nyílt lehetőség, melyet a három szervezet – OEE, MEGOSZ, FAGOSZ – elnöksége összefogva támogatott. A történelmileg első példaértékű érdekképviselési összefogás eredményeként elkészült a módosítás tervezete, mely közös aláírás után kerül megküldésre a Természeti Erőforrások Főosztályára. Egyesületünk elnöksége további kiegészítéseket hagyott jóvá, mely az erdészeti erdei iskola szolgáltatás és a természetjárás jogszabályi felteleteit is beemelte a tervezetbe.

19/2006. (szept. 27.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség az OEE, MEGOSZ, FAGOSZ érdekvédelmi szervezetekkel közösen készített és az erdészeti erdei iskolai szolgáltatással és a természetjárással foglalkozó jogszabályi kiegészítéssel az erdőtörvény módosítás tervezetét elfogadja és a résztvevő szervezetek vezetőinek aláírása után megküldi a Természeti Erőforrások Főosztályának.

(A határozatot 9 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az ülés másnap folytatódott, ahol az Erdészeti Lapok működésével kapcsolatos kérdések kerültek napirendre. A vita nem zárult le, folytatás várható e fontos egyesületi témában még. Az elnökség a következő határozattal az Erdészeti Lapok honlapjának elindítását rögzítette.

20/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség támogatja az Erdészeti Lapok önálló honlapjának ki-fejlesztését és megbízta Haraszi Gyula SZB elnököt, hogy meghívásos pályázat keretében válassza ki a kivitelezőt. A SZB pályázati kiírásának ellenőrzésére és a bírálatok elvégzéséhez háromfős szakértői bizottság kerüljön felkérésre.

(A határozatot 8 igen, 0 nem és 1 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az ülésről Kiss László régióképviseelő és Haraszi Gyula SZB elnök munkaköri elfoglaltság miatt távozott. Az elnökség hét fővel, határozatképesen folytatta munkáját.

Az elnökség a munkamegosztást erősítve Schmotzer András alelnököt a következő feladatokkal bízta meg.

21/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség az egyesületi munka hatékonyságának növelése érdekében megbízta Schmotzer András általános alelnököt, hogy lássa el az Egyesület belső életéhez kötődő régiók, helyi csoportok, szakosztályok és tanácsok munkájának összefogását, segítségét.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az új elnökség delegátát küldött a Pro Silva Hungariae-díj Bizottságba.

22/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a Pro Silva Hungariae-díj Bizottságba az Egyesület képviseletére megbízta Schmotzer András általános alelnököt.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

A következőkben az elnökség tagjai beszámoltak az elmúlt időszakban végzett munkájukról és programjavaslatok hangzottak el.

23/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség megbízta Schmotzer András általános alelnököt, hogy vegye fel a kapcsolatot a Szakszervezeti Sportnapok szervezőivel annak érdekében, hogy az OEE Erdei Sportok Szakosztálya szervezésében versenyszámok kerüljenek a programba (pl.: tájfutás).

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az Egyesületet a Selmeci Szalamberen Schmotzer András általános alelnök képviselte idén szeptemberben. A hagyományok őrzése érdekében cél-szerű volna nagyobb képviselettel megjelenni az Egyesületünknek is.

24/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a Selmeci Szalamber egyesületi megjelenését támogatja és felkéri Ormos Balázs főtitkárt, hogy a 2007. évi program tervezetében szerepeltesse a rendezvényt.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazta meg az elnökség.)

Az elnökség foglalkozott a Szombat-helyi Helyi Csoport vezetésének kérdésével. Tudomásul vette Schmotzer And-

rás általános alelnök beszámolóját az átadott jegyzőkönyv alapján. E szerint a Szombathelyi HCS vezetése lemondott és nem is indul a következő választáson. Ugyanakkor kéri, hogy a szükséges szabálymódosítások történjenek meg az egységes értelmezés miatt.

25/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség tudomásul veszi a Szombathelyi Helyi Csoport vezetésének lemondását, a szükséges szabályzatmódosítások elvégzését és a tisztújítás előkészítésével megbízza Tihanyi Gyula elnökségi tagot, a régió képviselőjét, azzal a kikötéssel, hogy a jelölő bizottság összetétele fejezze ki a helyi tagsági csoport arányokat.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazták meg.)

Az elnökség még az alábbi határozatot hozta.

26/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a VI. Gyökerek és lombok könyv 2006. évi kiadását támogatja, a szerződés megkötése után a hiányzó pénzösszeg pótlásáról gondoskodik.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazták meg.)

27/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség támogatja, hogy a Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium 2008. évi 125 éves fennállásának évfordulós ünnepsége kerüljön be az OEE programjába.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazták meg.)

28/2006. (szept. 28.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség azon tagjai, akik költségeiket maguk fedezik, költségterítésben részesülnek a benyújtott bizonylatok alapján.

(A határozatot 7 igen, 0 nem és 0 tartózkodás mellett szavazták meg.)

A kétnapos elnökségi ülést eredményesnek ítélte meg dr. Pethő József elnök. Megköszönte a házigazdák figyelmességét és bezárta az ülést.

kmf.

Ormos Balázs

jegyzőkönyvvezető

Dr. Pethő József

elnök

Hitelesítők: **Kertész József**

Tihanyi Gyula

Szakosztályi hírek

Az OEE Tanúsítási Rendszerek Szakosztálya, a Fakereskedelmi Szakosztály érdeklődő tagjainak részvételével, 2006. szeptember 12-13-án tartotta kihelyezett ülését a KEFAG Zrt. Bugaci Erdészeténél. Az ülés fő témái az erdőtanúsítás hazai feltételeiről, valamint a fa energetikai hasznosításának tapasztalatairól szóló tájékoztatók voltak.

Először Kiss Béla vezérigazgató köszöntötte a megjelenteket, majd röviden bemutatta a KEFAG Zrt. gazdálkodásának időszerű jellemzőit.

Ezt követően dr. Marosi György, a Tanúsítási Rendszerek Szakosztály elnöke ismertette a két nap részletes programját, majd Illyés László a Fakereskedelmi Szakosztály elnöke adott tájékoztatót a fa energetikai hasznosításának kereskedelmi hatásairól. Megállapította, hogy az energia célú felhasználás mára jelentősen megnövelte a faanyag iránti keresletet. Ez várhatóan még tovább növekszik, ezáltal fahiányt és ár-emelkedést okoz. A TüzÉP-nél az elmúlt 3 évben a szén ára kb. 5%-kal, a tűzifáé 50%-kal emelkedett.

A jelenlévők többsége egyetértett Szalkay Györggyel, aki szerint az elsődleges faipar nem lesz képes 20-30 % alapanyag-áremelkedést továbbadni termékeiben, ez beláthatatlan változásokat okozhat a jövőben.

Az erdőtanúsítási rendszerek közül az FSC-t már működtető Nyírerdő Zrt.-től Elek Miklós, a Mecseki Zrt.-től Pott Imre, a SEFAG Zrt.-től Puskás Zoltán

osztotta meg tapasztalatait a hallgatósággal.

Ezután a PEFC Magyarországi Egyesület elnöke, Sódar Pál, és titkára, Lengyel Attila tájékoztatója következett. Eszerint az erdőgazdaságok előzetesen mind jelezték szándékukat a PEFC tagságra, de a tagfelvételi kérelem nyomtatványát már nem küldték vissza, és alapdíját nem fizették be. Pedig a belépett tagok gyűlése jogosult meghatározni a PEFC költségeinek mértékét. Ezért most első teendő a tagbelépést előírászerűen elvégezni és a PEFC nemzeti szabványát kidolgozni.

Dr. Marosi György szakosztályelnök összefoglalta a PEFC bevezetésével kapcsolatos teendőket, majd az első nap hangulatos vacsorával és kötetlen beszélgetéssel zárult.

Másnap délelőtt a helyszínen tekintettük meg – a Bugaci Erdészet vezetője Fodor Mihály vezetésével – az ősborókást, az erdészet által kivitelezett erdőtelepítéseket, az alsómonostori csemetékert és a barázdás ültetésű mesterséges erdőfelújítást. A faipari üzemben pedig a raklapgyártás megismertetésével bővítették tapasztalataikat.

Szakosztályülésünk programja Bugacon az Alföldfásítási Múzeum megtekintésével, majd ebéddel zárult. A résztvevők hasznos tapasztalatokkal és élményekkel gazdagodva indultak haza.

A szakosztályülés sikeréért köszönet

illeti KEFAG Zrt. dolgozóit a szervezésért. Külön köszönetünket fejezzük ki Kiss Béla vezérigazgató úrnak, aki a szakosztályülést megtisztelte jelenlétével, és anyagilag is támogatta rendezvényünket.

Iványi Miklós

szakosztály titkár

* * *

Kárpátaljai erdészek magyarországi tanulmányútja

Az Erdőhasználati Szakosztály 2005. évi tanulmányútjának viszonzásául 2006. augusztus 23-26. között 21 fős erdész-csoport látogatott hozzánk, a Kárpátaljai Erdészeti Vezérigazgatóság és annak Ökörmezői, Volóci, Munkácsi, Beregszászi és Szolyvai, Huszti vezetői közül.

A program a Beregi Tiszaháton kezdődött. Csarodán, a falu református műemléktemplománál Szalacsi Árpád, a Nyírerdő Zrt. Fehérgyarmati Erdészetének igazgatója köszöntötte a vendégeket. Röviden bemutatta az Erdészet tevékenységét, ismertette azt a különleges éghajlati állapotot, amely a „közeli” hegyeknek köszönhetően, a több csapadék, párasabb levegő, jobb talajadottság miatt a gyertyános-kocsányos tölgyesek kialakulásához vezetett. Ez az erdőársulás a jelenlegi politikai határ túloldalán gyakori, nálunk ritka, azonban egyfajta összekötő kapocs, és reményeink szerint nemcsak az erdészek között. Ezt követően Tóth János műszaki vezető kollégánk a térség néprajzi, építészeti érdekességeiről szólt dióhéjban. A csodálatos Csarodai és Tákosi református műemléktemplomok meg-

tekintése után Gelénre az ún. boc-kereki erdőre utaztunk, ahol rövid koccintást követően az Erdészeti kocsányos tölgy mikroterületi kísérleteit tekintettük meg.

Az üzemi méretű kísérletek oka, hogy az erdészeti tölgyállományainak zöme természetvédelmi oltalom alatt áll, és több mint a fele 80 év feletti. E módszerrel kívánunk a természetvédelem igényeinek és a tartamosságunk egyaránt megfelelni.

A következő állomásunk a Baktalórántházai Erdészeti volt. Az impozáns erdészeti központban Bíró Imre igazgató adott tájékoztatást szerteágazó munkájukról. Az erdészeti munkánál elfogyasztott ebéd után jól kivitelezett mesterséges erdőfelújításokból kaptunk ízelítőt.

A Nyírség után a Zempléni hegyek felé fordultunk és Tállyra utaztunk, ahol *Rencsiné Ágh Márta*, az Északkeleti Zrt. osztályvezetője, alpolgármester aszszony és férje, *Rencsi Gábor*, a Tállyai Erdészeti Igazgatóság igazgatója fogadott. A község történetének ismertetése és nevezetességeinek megtekintése után – mely programba egy rövid organamuzsika is belefért a katolikus templomban –, a Hegyalján szinte elmaradhatatlan borkóstolóval zártuk a napot.

Csütörtökön délelőtt a Miskolc-tapolcai tavasbarlang jótékony hatását tapasztalhattuk meg.

Az ebéd az Északkeleti Zrt. központjában volt, ahol *Bak Júlia* gazdasági és *Papp Gyula* termelési vezérigazgatóhelyettesek fogadtak és adtak tájékoztatást a Társaság munkájáról, kiemelve a közjóléti feladatokat.

E feladatok magasszintű végrehajtásáról győződhetünk meg a lillafüredi erdei vasúton tett utazás, és a garadnai végállomáson az erdészeti gyűjtemény megtekintése során. A kisvasút működéséről *Mátrai Imre* üzemigazgató adott tájékoztatást.

A felszíni program után a „föld alá” mentünk, megtekintettük Lillafüred két kiépített barlangját, az Európában szinte egyedülálló „Anna” mésztufa barlangot és a Szent István cseppkőbarlangot, Maros István a Bükk NP barlangvezetőjének szakavatott kalauzolásával.

Az este az Egri Erdészeti asszisztálása melletti baráti találkozóra zárult, a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságának Felsőtárkányi Oktatási központjában, melyen részt vett Schmotzer András Egyesületünk alelnöke is.

Pénteken Visegrád volt uticélunk.

A Pilisi Parkerdő Zrt. mogyoróhegyi

Erdői Művelődési Házában *Kissné Szabó Gabriella*, közjóléti főelőadó és *Békefi Andrásné Maár Györgyi*, a művelődési ház vezetője adott tájékoztatást a Parkerdő szerteágazó közjóléti feladatairól.

A tájékoztatást tanösvénytúra követte, majd a Parkerdő által üzemeltetett fellegrvár meglátogatása *Kertész József* tagársunk szakavatott idegenvezetésével.

A napi szakmai program a „Bertényi Miklós” fűvészkert megtekintésével zárult, melyet *Németh Zoltán*, a Visegrádi Erdészeti műszaki vezetője mutatott be.

A napot Pest történelmi belvárosában tett séta koronázta.

Szombaton Mátán a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző KHT jóvoltából tenyészlóbemutató, lovasprogramok, őshonos háziállatok megtekintése került sorra.

A vendégektől a Hortobágyon „őshonos” slambuc elfogyasztása után vettünk búcsút. Elmondásuk szerint jól érezték magukat, tapasztalták, hogy erdeink és védett természeti értékeink jó kezekben vannak.

A program sikeres lebonyolításában való segítségnyújtását ezúton is szeretném megköszönni *Duska József* és *Gencsi László* igazgató uraknak, *Cserép János*, *Kaknics Lajos*, *Zambó Péter* és *Pallagi László* vezérigazgató uraknak, továbbá a beszámolóban említett (és helyhiányában nem említett) valamennyi, a tanulmányutat segítő Kedves Kollégájuknak a magam és a kárpátaljai csoport nevében.

Garamszegi István

* * *

Tájékoztató a Szeniorok Tanácsa üléséről

Az OEE. Szeniorok Tanácsa ülését 2006. április 10-én Budapesten az OEE tanácsstermében tartotta. Az elnök a tagság üdvözlését követően bejelentette Lámfalussy Sándor meghirdetett előadása meghiusulásának okát. Professzor úr tegnap előtt telefonon közölte felesége megbetegedését, amely módosította magyarországi beutazásának időpontját. Most elnézést kér és az előadását egy másik alkalomra kényszerült halasztani. A váratlan esemény miatt az elnök új napirendre tett javaslatot. A már korábban is programunkba iktatott téma, illetve a gyors egyeztetés alapján kialakult javaslatot a;

1. Hagyatékolható tapasztalatok; Dr. Szász Tibor
2. Lámfalussy Sándor soproni professzor méltatása; Székács László
3. Szakértői munkacsoport létrehívá-

sa és egyebek „rögtönzött” napirendet a tagság elfogadta.

ad1.) Dr. Szász Tibor tiszteleti elnökünk elvállalva a „Hagyatékolható tapasztalatok” című visszaemlékezéseit, üzenetértékű tapasztalatai a következőkben összegezhetők:

A származási vonatkozások között vázolta a szülőföld jelentőségét, amelynek hatásai többek között a székely összetartozásban fejeződtek ki. Már gimnazista korában felkeltette a figyelmét a repülés. Élénken emlékezett a repülő modellezésről. Kísérletezett gőzturbinás hajtómotorral, amelyek meghatározták a műszaki irányultság kialakulását. Fiatalon kapcsolatba került a vitorlázó repüléssel, de szülei óvták a repüléssel összefüggő foglalkozásoktól. Őt azonban vonzotta az addig kialakult vitorlázói elhivatottság. Ez vitte Sopron irányába, ahol akkor még az egyetemnek a Bécsi dombon működött a vitorlázó szervezete. De a sors úgy hozta, hogy egy baleset okán a repteret örökre lezárták, a bekövetkezett háborús időszak miatt.

A háborús időszakban akkor megnőtt az ifjúsági kör szerepe. Mint választott alnök sok közfeladatban és ifjúsági kör megmozdulás szervezésében vállalt értékőrző, -átadó, közművelődési szerepet. 1947-ben a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Soproni Tagozatának Erdőmérnöki Karán szerzett oklevelet. A soproni évek jelentősebb eseményeinek, béliázásainak vázolását követően megismerhettük, hogyan került a Kőszegre történő kinevezés után kapcsolatba az erdészeti kutatással. Hallhattunk azokról az eseményekről, amelyek érzékeltették az akkori nehézségeket. Azokat is, amilyen körülmények között kapott feladatot az Erdészeti Tudományos Intézet megszervezésében. Féléves üzemi munka után, a MÁLLERD Központ Sopronba delegálta, hogy vegyen részt a II. világháború során megszünt Erdészeti Kutató Intézet újjászervezésében. Az Erdészeti Tudományos Intézet 1949-ben történt létrehívásakor megbízást kapott, – a Munkaügyi Kísérleti Központ kísérletügyi adjunktusaként –, a munkafiziológiai laboratórium és az erdészeti munkatudományi osztály megszervezésére és vezetésére a Budakeszi Kísérleti Telepen.

Többek között foglalkozott a legmegfelelőbb fakitermelő szerszámok kikísérletezésével és sorozatgyártásba vitelével. Vagy a nemzetközi szinten is elismert, a fadöntéskor fellépő, minőség-

rontást előidéző felszakadás okainak feltárásával. Vagyis olyan fadöntés-technológiai változatok kísérletezésével, amelyek bármilyen statikai helyzetű fák kármentes döntését lehetővé teszik. Kísérletei alapján kezdeményezője volt a ma általánosan alkalmazott fakitermelési módszerek hazai bevezetésének. Hatékonyan közreműködött a hosszúfás technológiák elterjesztésében. Eredményesen foglalkozott a fahasználat tervezésével, folyamatának racionalizálásával, a munkahelyek térbeli rendjének, közelítő nyomok meghatározásával. Kísérletei eredményeként kialakított munkafogások hazai elterjesztése érdekében létrehívta és másfél évtizeden át szervezte a fakitermelő munkások országos versenyét, amelyet 1971-től nemzetközivé fejlesztett. E versenyekbe három világrész 24 országa kapcsolódott be.

Az elsődleges fafeldolgozás keretében eredményesen foglalkozott a keretfűrészek, a szalag- és körfűrészek teljesítményének növelésével és az energiaigény csökkentésével. A fagyártmány-termelő üzemek részére választékonkénti gazdaságos termelési technológiát dolgozott ki. Azokat alkalmazásba vezette. A felsoroltak csupán töredéke a megannyi más gyakorlati fogást képező kutatási eredményének. Az első Munkafiziológiai Intézetet elindításától a gépesítési irányba való áttérés és a Faipari Kutatóval történő kapcsolatának stb. viszontagságos helyzetéről kaptunk információt. A részletes szakmai életút vázolása során többek között az 1956-os események kiváltotta szakági vezetés fordulatairól is új eseményekről kaptunk élményszerű információt.

Érdeklődése a teljesítmény és az értékihozatal egyidejű növelése mellett, a nehéz fizikai munka, a baleseti veszélyek, valamint a foglalkozási ártalmak csökkentésére, illetve a munkafeltéte-

lek javítására irányultak. Hazánkban elsőként vetette fel írásaiban a fakitermelési munkafogások oktatásának, és az addigi alkalmi munka szakmunkává fejlesztésének a szükségességét. A szakmunkásképzés megteremtése érdekében behatóan foglalkozott a fakitermelési technológiák oktatási anyagának kidolgozásával. Megszervezte és irányította az erdészeti munkák műszaki normázását. A nehéz fizikai munkát igénylő műveletekben a fiziológiailag szükséges pihenőidő-arány meghatározására energiavesztései méréseket vezetett be. Megszervezte, majd éveken keresztül irányította az erdőgazdasági dolgozók munkavédelmi, munkabiztonsági és szociális helyzetének javítására irányuló kutatási munkát. Nemzetközileg is jelentősek a vibrációs ártalom megelőzésére irányuló kísérletei, a védőfelszerelések terén elért eredményei. Elkészítette az „Erdészeti Biztonsági Szabályzatot”. Éveken át végezte az erdészeti és faipari gépek munkavédelmi minősítését. Részt vállalt továbbá az erdőgazdasági szabványok kidolgozásában, szakmérnökök oktatásában, szakmai továbbképzésben. Számos hazai és nemzetközi tudományos szimpóziumon tartott előadásokat.

Nemzetközi vonatkozásban közös kutatást szervezett a lengyel, a csehszlovák erdészeti kutatóintézetekkel, közreműködve több nemzetközi téma megoldásában. Kutatási információcserét alakított ki Finnországgal, Svájjal, Ausztriával is. Gazdag szakirodalmi tevékenységével jelentősen hozzájárult a szakágazatunk fejlődéséhez. Szerzőként jegyez 9 szakkönyvet, 3 tananyagot, illetve további 153 magyar és 4 idegennyelvű tanulmányt. Társ szerzőként közreműködött 20 könyv, 8 tananyag és 14 tanulmány megírásában.

Az OEE elnökének felkérésére már 1968-tól ügyvezető elnökként szervezte

az OEE MÉM Helyi Csoport Szenior Bizottságát, majd 1988-ig az eseti feladatra felkért tagságú Szenior Tanácsot. Ez időtől a két szervezet ügyvezető elnöke volt. 1990-ben a megválasztott OEE elnökség felhatalmazásával megszervezte – és működési kereteit kialakította – az azóta működő Szeniorok Tanácsának, amelynek választott elnöke volt. Ezzel felvállalta az egész ország erdész-nyugdíjasként szakmai és szociális ügyeinek, érdekeinek a képviselését. Irányításával állásfoglalást alakítottak ki az erdőgazdálkodás sorsát meghatározó stratégiai és egyes szakkérdésekben.

Az elhangzott tapasztalati, hagyatékolható élményanyag több évtizedes, eredményes és önzetlenül végzett, szervezői tevékenységet érzékeltetett, amely igen hasznosnak bizonyult és kérdéseket intéztek még Pandula Z., Jereb O., Köveskúti Gy, amelyek a törtenések hitelességét igazolták.

ad. 2) Szakács László az Erdészettörténeti Szakosztály tagja Dr. Lámmfalussy Sándor soproni professzorunk munkásságáról készített dolgozatot. Ennek alapján tartott tájékoztatója érzékeltette Professzor Úr igen hatékony és tartalmas, a Zalai térségben kifejtett gyakorlati munkásságát. Kiemelte a Lentihez tartozó herceg Esterházy hitbizomány szolgáltatásban erdőgondnokságok és fűrészüzem, illetve erdei vasút fejlesztése terén végzett tevékenységét.

ad. 3) Szakértői munkacsoport létrehívása történt a Szeniorok Tanácsában adható elismerő „Oklevél” tartalmára, Zagoni I., Dr Király P., Jereb O., illetve Az Etikai Kódex tervezet elkészítésére; Dr Szász T., Tokodi M., Ipsits L., S Nagy L..

A munkacsoportok megbízása után az elnök megköszönve a részvételt az ülést bezárta.

Dr. S. Nagy L.

Az Országos Erdészeti Egyesület (Adószószám: 19815905-2-41) 2005-ben az SZJA 1%-ából kapott 1 369 576,- Ft-ot az alábbiak szerint használta fel:

640 000,- Ft-ot szociális segélyezésre az Erdészcsillag Alapítvány részére áttalt, 729 576,- Ft-ot működési célokra

Köszönjük tagtársaink és támogatóink felajánlását!

Az Erdészcsillag Alapítvány (Adószám: 18104927-1-41) 2005-ben összesen: 1 280 000,- Ft-ot használt fel szociális segélyek kifizetésére, melynek pénzügyi forrásai: az Erdészcsillag Alapítvány SZJA 1%-ból kapott 453 978,- Ft, az Országos Erdészeti Egyesület SZJA 1 %-ából átadott 640 000,- Ft, valamint az Alapítvány saját tartaléka 186 022,- Ft.

32 fő kérelme érkezett be, 29 fő részesült 30 000- 50 000,- Ft között, 1 fő 100 000,- Ft kiemelt támogatást kapott.

Köszönjük támogatóink felajánlását!

Helyreigazító

A szeptemberi lapszámban a Szege-den végzetek találkozó címen három évfolyam osztálytalálkozóiról szóló beszámolóban fatális évszám-elírás történt. Gőbölös Antal évfolyama 1962-ben, míg Szulyovszky László osztálya 1963-ban végzett. Az érintettek szíves elnézését kérjük.

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

Keresztes György (1925-2006)

Keresztes György 1925 május 27.-én Budapesten született, de 1944-ben már a szombathelyi Faludi Ferenc gimnáziumban maturál, mivel erdőmérnök édesapját munkája Vas megyébe

szólította.

Édesapja szakma- és erdőszerepete meghatározó volt számára, 1950 februárjában szerez erdőmérnöki diplomát, március végéig az alma mater fatechnológia tanszékén tanársegéd, majd július végéig a Zalaegerszegi Erdőgazdálkodási szakfelügyelő lesz.

1951 június közepéig Balatongyörökre és Uzsapusztán üzemegység-vezető, de házasságkötése miatt áthelyezését kéri a Szombathelyi Állami Erdőgazdálkodási elődó, ahol az 1953-as átszervezés erdőművelési elődó, közben két hónapra katonai szolgálatát teljesíti.

1953 áprilisa már a Sárvári Állami Erdőgazdálkodási elődó, itt fél évig erdőszerepet-vezető helyettes, majd két évig tervelődó, két hónapig falhasználati elődó, 1955-től pedig szakfelügyelő. Ebben az évben, mint „osztályidegen, nem kívánatos egyént” el akarják küldeni az erdőgazdálkodástól, ez szerencsére nem történik meg, de pályáját végig beárnyékolja, hogy politikailag reakciós-nak tartják!

Az 1961-es átszervezés miatt visszakerül a Szombathelyi Állami Erdőgazdálkodási szakfelügyelőnek, '68 májusától erdőművelési elődó, majd osztályvezető helyettes.

A Nyugat-magyarországi Fagazdasági Kombinát megalakulása után 1974 februárjától az erdőgazdálkodás központjában termelési osztályvezető helyettes, majd 76-tól osztályvezető, végül nyugdíjba menetelég a megalakuló Tervezési Főmérnökség főmérnöke az erdőgazdálkodás központjában.

1960-ban Kiváló Dolgozó, 1985-ben MÉM Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetés, valamint Széchenyi István Emlékplakettet kap, az utóbbit Vas megye műszaki fejlesztéséért.

1989-ben Bedő Albert emlékéremmel ismeri el szakmákn, majd 1995-ben megkapja a Pro Silva Hungarie miniszteri kitüntetés.

Lánya kezébe orvosi diplomát ad, mindkét fia nagyapjuk és édesapjuk erdőszerepetét követte az erdőmérnöki hivatást választja.

Élt 81 évet.

Ezek a „száraz tények”, de tudását és szakmaszeretetét még a szakma legmagasabb elismerései sem tudják hűen tükrözni. Hihetetlen, de az erdőgazdálkodás 53 000 hektáros területét erdőrezslet szinten ismerte, ha megkérdezték egy erdőrezsletről, feltolta feje búbjára fekete keretes szemüvegét, egy pár pillanatig a plafont nézegette, majd elmondta például, hogy: „igen, ez itt és itt található, innen és így tudod megközelíteni, de nagy esők után inkább amarra menj”, leírta az egész rezsletet szakmailag, de olyan rezsletesen, mint például: „a délkeleti sarkában felszobányi vizes folt, de nem érdemes pótlással próbálkozni, úgysem maradna meg, amúgy átadható bármikor, 100%-os a felújítás”.

Szakmai tudása teljes körű volt, akár felhasználást, akár erdőművelést legyen is, Ő mindent tudott !!

Szakmai tudásánál talán csak humánitása, emberszeretete volt nagyobb, Ő az a kivételes EMBER, akiről soha egyetlen rossz szót, kritikát nem lehetett hallani, sztoikus nyugalommal fogadta még a politikai támadásokat is, derűs nyugalma és humora élete végéig elkísérte!

PÉLDAKÉP volt, s ma is az sokunk számára!

Nyugodj békében Gyurka bácsi!!

Bejczy Péter
h.c.s. titkár

Králik Miklós 1940-2006

Gyászjelentést hozott a postás. Szomorú szívvel bontottam a borítékot. Králik Miklós erdőmérnök életének 66. évében türelemmel és méltósággal viselt, gyógyíthatatlan betegségben, 2006. május 28-án Budapesten elhunyt.

1940. november 13-án Balassagyarmaton született. Apja kántortanító volt és szenvedélyes vadász. Bizonyára vadász szenvedélyét is apjától örökölte, amint a vadászpuskáját is.

Erdőmérnöki oklevelét 1963-ban szerezte meg Sopronban. Egyetemi tanulmányai alatt kimagaslott az évfolyamból remek matematikai és ábrázoló geometriai képességgel. A műszaki tárgyak iránti szeretete és ismerete átlagon felüli volt, ez több évfolyamon ismertette tette nevét, amihez kiemelkedő segítőkészsége is hozzájárult.

1963-ban a Magas-Bakonyi Állami Erdőgazdálkodási elődó pályafutását, ahol építészeti beosztásban műszaki létesítmények építését irányította.

1965-ben megnősült és Budapestre költözött. Felesége Káldor Éva okleveles faipari mérnök. Budapesten az AGROTERV-nél helyezkedett el, mint statikus tervező. Fejlesztő-mérnökként mezőgazdasági nagyberuházások tartószerkezeteit tervezte. Munkásságát itt a Mezőgazdálkodási Kiváló dolgozója címmel ismerték el.

1968-ban Koppenhágában a Műszaki Egyetemen a korszerű faszerkezetek tervezésével – mint ösztöndíjas – ismerkedett meg.

Itthon tanulmányt készített a rétegelt-ragasztott faszerkezetek alkalmazásának lehetőségeiről. Szolgálati szabadalmat is dolgozott ki.

1981-84 között Algériában, Annabában tervezőként dolgozott, földrendési határokat méretezte az annabai stadion lelátó szerkezetét, a constantini kórházat.

1985-91 között VEGYÉPSZER generál tervező irodájánál a cég külföldi munkáihoz végzett tartószerkezetek tervezéseket.

1991-93 között Németországban Hannover környéki építkezéseken építészeti vezetőként dolgozott.

1994-től nyugdíjazásáig az Országos Vízügyi Főigazgatóságon dolgozott, mint erdő-mérnök szakfőtanácsos. Feladata a vízügyi igazgatóságok kezelésében lévő vízügyi védőerdők ország-

os szakfelügyelete, a vízügyi erdőkre vonatkozó erdők kezelésének irányelvei kidolgozásának összefoglalása, a fővédnök állékonyságának vizsgálata az erdők szempontjából. Innen ment nyugdíjba 2002-ben.

Munkáját mindenütt nagy szorgalommal, hozzáértéssel végezte. Közvetlen modorával, remek humorával mindenütt sok barátot szerzett. Részt vett környezetvédő rendezvényeken, mert felismerte az erdészek és természetvédők egymásra utaltságát, közös feladataiknak ésszerű összeegyeztetésére törekedett. A Vízügyi Erdészek Országos értekezletein jó kapcsolatai révén magas szintű környezetvédelmi részvételt biztosított. Ez sokszor segített problémáink megoldásában.

Családszerető erdész volt. Két fiát és három unokáját szeretettel a természet tiszteletére és megóvására tanította.

Utolsó útjára sok tisztelője és barátja elkísérte a Farkasréti temetőbe június 20-án.

Megrendülten, mély részvétellel az Erdész Himnusz, és A Praeses dala hangjai mellett búcsúztattuk el barátunkat. Nyugodjék Békében!

Kovács Zoltán

Hessz József (1945 – 2006)

2006. július 27.-én életének 62. évében elhunyt Hessz József erdőmérnök, az Állami Erdészeti Szolgálat Tervezési és Zöldövezet Tervező Irodájának tervezőmérnöke.

A ravatalnál a bakonybéli erdészek álltak díszsorfalat, a gyászbeszéd után az erdőszerepet részéről Wisnovszky Károly főigazgató-helyettes búcsúztatta nagyrabecsült kollégáinkat.

Búcsúztatásán volt évfolyamtársak, erdőszekollégák, munkatársak rőtük le kegyeletüket. Hamvainak örök nyugalomra helyezését a bakonybéli vadászok díszsörtüze és az Erdész Himnusz hangjai kísérték.

Hessz József 1945-ben született Iharkúton.

Az erdő szeretetét, szolgálatát a családban szívta magába. Édesapján kívül a tágabb rokonságban is több erdész szolgált a Bakony erdőszekéit.

Miután édesapját a bakonybéli erdőszekethez helyezték, ott végezte el az általános iskolát.

Középiskolai tanulmányait Balatonfüreden, a Lóczy Lajos Gimnáziumban folytatta nem is sejtve, hogy majd később szakmai pályafutásának is ez a kisváros lesz a helyszíne.

Hogy mennyire meghatározók lehetnek a gyermekkorú élmények, a szülői ház példamutató indíttatása, arra bizonyították, hogy a középiskola elvégzése után nem volt kétség, hogy felsőfokú tanulmányait a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karán folytassa.

Az egyetemi tanulmányai befejeztével oda tért vissza, ahonnan legmeghatározóbb inspirációit kapta, a Bakonybéli Erdészethez, ahol 3 évig erdőművelési műszaki vezetőként teljesített szolgálatot.

1973-tól Balatonfüreden a Zöldövezet Tervező Irodánál folytatta munkáját az Állami Erdőrendezőszekék Műszaki Irodája, a Pilisi

Parkerdőgazdaság, majd az Állami Erdészeti Szolgálat munkatársaként, ahonnan 32 évi munka után 2005-ben vonult nyugállományba.

Az Erdészeti ágazatban végzett közjóléti tervezési tevékenységével országsszerte elismerést szerzett szakmáknak, az erdész társadalomnak.

Több mint 3 évtizedes alkotómunkája során közel 200 tervet készített, szinte az ország egész területén, melyeket felsorolni is hosszú volna.

Részesen volt a '70-es években indult parkerdők és zöldövezeti tervek készítésének.

A Balaton Üdülőkörzet erdőtelepítési terve nyomán megvalósult erdőtelepítések, a balatonboglári Várdomb növényzet felújítási és közjóléti fejlesztési terve, Jászberény erdeinek turisztikai feltárási terve csak kiragadott példák abból a széles körű tervezői tevékenységből, amelynek nyomán az ország különböző tájegységein szolgált az erdőt, az erdők közjóléti funkciójának kiteljesedését.

Ő készítette el 1977-ben a Zselici Tájvédelmi Körzetre az első Tájvédelmi Körzet fejlesztési tervet.

A '90-es években szakmáknak külföldön is elismerést szerzett az Interreg nemzetközi kutatómunkában való részvételével. Munkájáról osztrák, német, görög kollégák is elismeréssel nyilatkoztak.

A '90-es évek közepétől Zala megye összes kistérségének erdősítési és közjóléti fejlesztési tervét elkészítette.

Évtizedes munkájának elismeréseként a zalaiai szívükbe zárták, megbecsülésük jelül tiszteletbeli zalaivá fogadták.

A közelmúltban nagy lelkesedéssel készítette választott szűkebb pátriájában Balatonfüreden a város erdeinek turisztikai feltárási tervét. A ma már csak harangláb által jelzett település, Itharkút volt tervezői pályafutásának utolsó láncszeme. A sors kegyes volt hozzá: tervezői tevékenységét ott fejezhette be, ahol életét kezdte.

Jóskát nem csak kiváló tervezőként becsülték szerte az országban. Jó humorú kollégaként is tisztelték, aki mindig képes volt megújulni, az élet újszerű kihívásainak új erővel próbált és tudott megfelelni.

Jószándékú segítőkészség és derűs opti-

mizmus jellemezte. Tevékeny része volt abban, hogy az Iroda alkotóközössége munkájával elnyerte 1973-ban a Mezőgazdasági Miniszter dícsérő oklevelét, 1975-ben Várpalota város emléklapoktáját és Pécs város arany diplomáját, 1978-ban a Keszthely városért emlékérmét és 1986-ban Balatonfüred város Pro Urbe kitüntetését.

Lelkiismeretes munkáját kiváló dolgozó elismeréssel jutalmazták.

A hivatalos elismerések mellett élvezhette munkatársai szeretetét és megbecsülését, akik mindig bátran fordulhattak segítségért hozzá.

Egy sokoldalú, jó humorú, magas elméleti felkészültségű, széles látókörű kollégával lett szegényebb a magyar erdésztársadalom.

Jóská!

Számunkra nem haltál meg, csak előresiettel. Az örök vadászmezőkhöz vezető úton átlépted a földöntúli világ kapuját.

Emlékedet szeretettel és kegyelettel megőrizzük.

Nyugodjál békében!

Szamosfalvi Károly

Búcsú egy jóbaráttól

Gyászjelentést hozott a postás. Nincs szomorúbb dolog, mint amikor ilyen borítékot kell bontanom. Pap Ferenc aranydiplomás erdőmérnök haláláról szolt az értesítés. Évfolyamtárs volt és szeretett jóbarát.

Tanulmányait az erdőipari szakon folytatta, 1953-ban szerzett mérnöki diplomát. Az ehhez szükséges diplomatervét a Baja közelében fekvő csertai uszályrakodón készítette, feladata a munkák gépesítése volt. Értékelnie kellett Radó Gábor láncos rakodó-transzportörének használhatóságát. A diploma átvétele után a Mohácsi Farostüzemben helyezkedett el, innen vonult nyugdíjba főtechnológusként. Aranydiplomáját 2004-ben kellett volna átvennie, de felesége súlyos betegsége miatt ezt személyesen nem tudta megtenni. Az alattomos betegség aztán őt is utolérte, törzsvendég lett a pécsi klinikákon. 90-en felüli édesanyja viselte gondját, óvta, féltette és az édesanya szeretetével igyekezett az

elkerülhetetlen távoltartani tőle. A könnyörtelen kaszással azonban nem tudott megbirkózni.

Kedves Feri! Szerénységed, kedves emberi lényed, áldozatkész barátságod fog hiányozni. Fájdalommal és könnyes szemmel búcsúzunk Tőled, Isten Veled, kedves jó cimborá!

Dr. Szodfridt István

Fejhajtás Albert Tóth Gergely kollégánk urnája előtt

Albert Tóth Gergely volt osztálynévsor első, Diákként úgy hívtuk: „Annak fia, Gergő.” De ötvenhárom év eltelt már azóta, Elbúcsúzni jöttünk mi most e templomba.

Albert Tóth Gergely, itt állunk az urnádnál, Hirtelen ragadt el mitőlünk a halál. Hidd el, nagyon nehéz nekünk a búcsúzás, Majd fél évszázadig voltál a kollégánk.

Kezdd technikusként messze elkerültél, Első alkalomra rögtön hazajöttél. Szíved egy csücske volt Kisalföldnek tája, Itt éltél boldogan a szeretett családdal.

Velünk sírnak ma most Püspökerdő fái, Hűséggel szolgáltál itt nagyon sokáig. Nyúli dombokon is búsak az akácfák, Nem láthatják többé már az öreg gazdát.

Ma sokan gyászolunk, köztük egy társaság, Amelynek Te eddig megbízottja voltál. „Soproni Erdészek Baráti Köre” is, Alapítójaként, s tagként halálodig.

Szentlélek templomnak az altemplomában Végő helyre teszik most a Te urnádat. Itt nyugszik örökre egy erdész szakember, Kis táblán a neve: Ő Albert Tóth Gergely.

Kedves volt Kollégánk nem láthatunk többé, Nem marad más nekünk csak az emlékezés. Akik ma itt vagyunk, nem felejtünk el, Mi most elkészönünk, Isten veled, Gergely!

Tóth Imre

nyugalmazott kerületvezető erdész

DigiTerra EIR v4
Erdőgazdálkodási Információs Rendszer

ingatlan-nyilvántartás
erdőgazdálkodás
üzemterv
vadgazdálkodás
mezőgazdaság

DigiTerra Informatikai Szolgáltató Kft.
 1123 Budapest, Táltos u. 15/a, Tel.: 1/225-8173,
 Fax: 1/225-8174, e-mail: info@digiterro.hu

www.digiterro.hu

Etimológiai szótár
 Magyar szavak és toldalékok eredete
 Szerkesztő: Zaicz Gábor
 TINTA KÖNYVKIADÓ

Kiejtési szótár
 Idegen nevek, szavak, kifejezések és szólások helyes kiejtése
 TÓTFALUSI ISTVÁN
 TINTA KÖNYVKIADÓ

Nyelvművelő kézisztár
 Szerkesztette: Grétsy László és Kemény Gábor
 TINTA KÖNYVKIADÓ

Hozzászokhattunk az utóbbi években a Tinta Könyvkiadó igényes, színvonalas kiadványaihoz. Karácsony közeledtével minden bizonnyal szép és hasznos ajándékként kínálkozik. Anyagilag sem járunk rosszul, ha a köteteket a Tinta Könyvkiadónál rendeljük meg. (1116 Budapest, Kondorosi út 17.), mert 25% kedvezményt kapunk.

NISSAN PICKUP A MINDENES

Erdészeknek szóló különleges ajánlatunk:
Nissan Pickup 4 416 817 Ft-tól*

- 133 lóerős teljesítmény
- 2,5 literes dízelmotor (elhúz akár 3 tonnát)
- akár 1 tonnás terhelhetőség
- közel 2 m²-es rakodófelület

Találja meg az Önnek legmegfelelőbb ajánlatunkat!
 Bármilyen legyen a feladat, a Nissan 4x4 modelljeivel még nagyobb lendülettel és eredménnyel tudja majd munkáját végezni!

X-Trail navigációval: 6 215 100 Ft-tól**

Pathfinder: 9 087 000 Ft-tól**

Murano: 13 498 700 Ft-tól**

VÁLTS 4x4-re

További részletekért hívja a 06 80 333 888-as számot, vagy érdeklődjön a Nissan márkakereskedésekben! www.nissan.hu

Az ajánlat már egy modell vásárlása esetén is érvényes. Az ajánlat a Nissan Sales Central & Eastern Europe Kft. flottapolitikájában meghatározott flottagyűjtelek részére és flottavásárlás esetén, valamint a kampányban meghatározott feltételek mellett érvényes. Az ár a megvásárolt Nissan gépkocsi darabszámának és az egyes típusok árának függvényében változhat. X-Trail üzemanyag-fogyasztás: 7,5-9,6 l/100 km, X-Trail CO₂-kibocsátás: 201-231 g/km, Pathfinder üzemanyag-fogyasztás: 7,6-13,2 l/100 km, Pathfinder CO₂-kibocsátás: 238-267 g/km, Murano üzemanyag-fogyasztás: 9,5-17,2 l/100 km, Murano CO₂-kibocsátás: 295 g/km. A képek illusztrációk. Jelen reklámban közölt adatok és tények kizárólag tájékoztató jellegűek, nem minősülnek szerződéskötési ajánlatnak. Az akciós ár a kampány ideje alatt, 2006. október 30-ig érvényes. *A felsorolt példa nettó áron értendő, amely a Pickup Double Cab 2.5D 4x4 Plus modellre vonatkozik. **A felsorolt példák bruttó áron értendők.